

Ewaluacja projektu systemowego "Z Nami łatwiej" realizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszychach - *Raport końcowy*

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

1. PODSUMOWANIE.....	3
2. STRESZCZENIE.....	5
3. WPROWADZENIE.....	9
4. OPIS WYNIKÓW BADANIA.....	18
4.1. Pytanie ewaluacyjne 1.....	18
4.2. Pytanie ewaluacyjne 2.....	24
4.3. Pytanie ewaluacyjne 3.....	27
4.4. Pytanie ewaluacyjne 4.....	29
4.5. Pytanie ewaluacyjne 5.....	30
4.6. Pytanie ewaluacyjne 6.....	32
4.7. Pytanie ewaluacyjne 7.....	33
4.8. Pytanie ewaluacyjne 8.....	34
4.9. Pytanie ewaluacyjne 9.....	38
4.10. Pytanie ewaluacyjne 10.....	41
4.11. Pytanie ewaluacyjne 11.....	43
5. OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII.....	45
5.1. Analiza danych zastanych (desk research).....	46
5.2. Wywiady telefoniczne (CATI).....	47
5.2.1. Opis badanej populacji.....	47
5.3. Wywiad indywidualny (IDI).....	48
6. WNIOSKI.....	49
7. ANEKSY.....	57
Aneks nr 1. Zestawienie danych – tabele wyników wywiadu telefonicznego ze wspomaganiem komputerowym (CATI).....	57
Aneks nr 2. Kwestionariusz wywiadu telefonicznego ze wspomaganie komputerowym (CATI).....	67
Aneks nr 3. Dyspozycje do pogłębionego wywiadu indywidualnego (IDI).....	74

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1. PODSUMOWANIE

Podstawowe wyniki badania ewaluacyjnego

Ewaluacja przeprowadzona została w połowie okresu wdrażania (ewaluacja mid-term) i obejmowała realizację projektu w latach 2008 i 2009. Głównym jej celem była ocena jakości projektu, wpływu podejmowanych działań na podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia uczestników. Ewaluację przeprowadzono zgodnie z zapisami *Założeń do ewaluacji projektów systemowych powiatowych urzędów pracy, realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*.

Problemy bezrobocia w powiecie bartoszyckim mają swe wielowymiarowe i po części historyczne uwarunkowania, zarówno w przestrzeni gospodarczej jak i społecznej na obszarze powiatu, a także w szerszym wymiarze otoczenia regionalnego. Województwo warmińsko-mazurskie na przestrzeni wielu lat od momentu transformacji gospodarczej, zalicza się do regionów o najwyższej stopie bezrobocia w Polsce, przewyższającej w różnych latach o 50-75% średnią krajową. Z kolei powiat bartoszycki, od wielu lat plasuje się na pierwszym (lub drugim) miejscu w kraju pod względem wysokości stopy bezrobocia.

W okresie rozpoczęcia projektu systemowego w 2008 r. wskaźnik stopy bezrobocia w powiecie bartoszyckim kształtował się na poziomie 31,6% (stan w dniu 31.I.2008 r.), a osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 69,2% z ogólnej liczby 7 107 zarejestrowanych bezrobotnych. Prawie 39% zarejestrowanych bezrobotnych nie miało kwalifikacji zawodowych, 30% nie miało żadnego doświadczenia zawodowego, a ponad 69% nie miało średniego wykształcenia. Interwencja, jakiej podjęli się pracownicy PUP w Bartoszycach w ramach środków z EFS, miała doprowadzić do obniżenia wskaźnika bezrobocia poprzez aktywizację zawodową bezrobotnych, przyczyniając się do poprawy sytuacji ekonomiczno-społecznej uczestników projektu.

Oceniając skuteczność działań w obszarze zmniejszania uciążliwości społecznej bezrobocia, składających się na treść projektu „Z Nami łatwiej”, trzeba mieć na uwadze wszelkie uwarunkowania i skalę złożoności problemów. Wszystkie one zamykają się w obszarze zamkniętego kręgu relacji pomiędzy popytem na pracę, a podażą zasobów pracy. Główną barierą i wyznacznikiem skuteczności działań aktywizujących rynek pracy w powiecie bartoszyckim, jest właśnie brak miejsc pracy. W tych warunkach, efekty uzyskane w wyniku realizacji projektu należy uznać za bardzo pozytywne.

Należy pozytywnie ocenić właściwy dobór uczestników projektu, odpowiadający specyfice demograficznej zbiorowości bezrobotnych. Cechy uczestników projektu odpowiadają cechom osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy w powiecie bartoszyckim. Wśród uczestników projektu 42,1% stanowiły osoby młode, w wieku 15-24 lata. O szczególnym zainteresowaniu młodych ludzi szansą, jaką stwarza dla nich projekt systemowy jest fakt, że wzięła w nim udział co trzecia osoba znajdująca się w rejestrze bezrobotnych.

W grupie wiekowej 25-34 lata stanowiącej ok. 27% zarejestrowanych bezrobotnych zainteresowanie projektem było już mniejsze. Udział osób w tym wieku w ogólnej liczbie uczestników projektu wynosił 31,4%, co oznacza, że wzięło w nim udział niespełna 19% tej zbiorowości bezrobotnych. W kolejnych grupach wiekowych regułą jest spadek zainteresowania udziałem w projekcie, wraz ze wzrostem wieku bezrobotnych.

Nieco ponad 26% uczestników projektu przebywało na bezrobociu powyżej 1 roku, a 32% ponad 2 lata. Problem bezrobocia długotrwałego jest szczególnie dotkliwy i trudny do złagodzenia. Są to w olbrzymiej większości także osoby posiadające jedynie wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne. Należy zauważyć, że proces naboru uczestników był starannie zaplanowany i poza

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”

współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

oceną doradców zawodowych obejmował ocenę sytuacji ekonomicznej potencjalnych uczestników, stanowiącą jedno z kryteriów doboru. Działania te zdecydowały o sukcesie rekrutacyjnym polegającym na doborze uczestników o odpowiednich cechach.

Urząd sprawnie monitorował i kontrolował przebieg realizacji projektu, zarówno w warstwie merytorycznej jak też finansowej. Pojawiające się problemy były rozwiązywane na bieżąco przez zespół projektowy oraz kierownictwo urzędu, a także przy udziale osoby sprawującej opiekę nad projektem z ramienia Instytucji Wdrażającej – Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie. Można uznać, że nabyte doświadczenia zapewnią jeszcze większą skuteczność realizacji projektu w następnych latach. Ocena całości etapu przygotowań, przebiegu realizacji i efektów projektu jest zdecydowanie pozytywna. Projekt był zarządzany skutecznie począwszy od fazy przygotowawczej, poprzez fazę realizacyjną zarówno w części organizacyjnej, jak i finansowej oraz w sferze zasobów ludzkich. Taką ocenę formułują także uczestnicy projektu.

Uczestnicy projektu brali udział w różnych formach wsparcia (często w kilku naraz) poczynając od szkoleń, kursów i staży, aż do uzyskania finansowego wsparcia na uruchomienie własnej działalności gospodarczej. Zdecydowana większość uczestników oceniła pozytywnie uzyskaną pomoc i odnotowała poprawę swojej sytuacji zawodowej. Ponad 88% osób które brały udział w projekcie stwierdziło, że po jego zakończeniu lepiej sobie radzi w życiu zawodowym niż przed przystąpieniem do tego projektu. Uznając reprezentatywność próby można ocenić, że z około 7,5 tys. bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Bartoszycach na koniec 2009 roku, ponad tysiąc osób uzyskało w wyniku udziału w projekcie silne impulsy do zmiany nastawienia wobec rynku pracy i możliwości aktywnego w nim udziału, a znaczna ich część już uzyskała zatrudnienie lub podjęła działalność na własny rachunek. Może to po części wyjaśniać znaczący spadek liczby bezrobotnych, jaki zaistniał w 2010 roku. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie bartoszyckim zmniejszyła się z 7 580 osób w końcu grudnia 2009 r. do 6 184 osób w końcu września 2010 r., tj. aż o 1396 osób.

W wyniku udziału w projekcie, zatrudnienie uzyskały 642 osoby, tj. prawie 53% uczestników, w tym 137 osób uczestniczących w szkoleniach, 234 osoby w wyniku uczestnictwa w stażach i 209 osób w wyniku uruchomienia własnej działalności gospodarczej w oparciu o uzyskane środki. Największa grupa ankietowanych (36,9%) główne korzyści z udziału w programie upatruje w podwyższeniu swoich kwalifikacji, 26,2% stwierdza, że pracę znalazło dzięki udziałowi w projekcie, a dla 21,8% był on bodźcem do otworzenia własnej firmy. Analizując stopień użyteczności dla poszczególnych grup projektu, czyli wg instrumentów wsparcia, dostrzega się, iż największe i prawie natychmiastowe korzyści wyciągnęli uczestnicy korzystający ze środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a następnie osoby uzyskujące zatrudnienie po odbytych stażach i kursach przygotowania zawodowego. Ponad 92% uczestników stwierdziło brak słabych punktów w projekcie, a 89,9% uznaje, że pomoc uzyskana w wyniku projektu przyczyniła się do zmian w ich życiu zawodowym. Jednak w ewidencji bezrobotnych, w momencie przeprowadzania badania CATI, nadal znajdowało się 26,2% ankietowanych uczestników projektu.

Rekomendacje

1. Podstawą sukcesu działań projektu jest spełnienie oczekiwań zarówno osób poszukujących pracy, jak też przedsiębiorców oferujących zatrudnienie. Proces planowania możliwych do stosowania instrumentów rynku pracy, powinno poprzedzić pogłębione badanie rynku pracy w obszarze zarówno popytu jak i podaży. W szczególności powinna zostać opracowana diagnoza stanu i prognoza ilościowo-jakościowa podaży i popytu na pracę, przynajmniej w perspektywie kilku najbliższych lat. Określi to zarówno poziom szans, jak też przesłanki zbilansowania obu obszarów oraz udokumentowane przedstawienie możliwości rozwiązania problemów.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2. Dla wzmocnienia efektywności działań konieczne jest wzmocnienie partnerstwa, szczególnie szersze zaangażowanie w działania na rzecz aktywizacji rynku pracy wszystkich agend samorządowych szczebla powiatowego i gminnego. Tylko wtedy działania PUP mogą być wkomponowane w ogólnospołeczną strategię rozwoju regionu.

3. Podstawowym priorytetem takiej strategii powinno być wypracowanie kierunków, form i metod pobudzania aktywności gospodarczej, gdyż tylko wtedy możliwe jest zagospodarowanie znacznych nadwyżek siły roboczej, jakie od lat są problemem społecznym powiatu bartoszyckiego. W tym kontekście, zasługujące na wysoką ocenę działania PUP, powinny stanowić instrument realizacji określonej i akceptowalnej społecznie polityki rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu. Inicjatywa i odpowiedzialność w tym zakresie spoczywa na organach samorządowych powiatu.

4. Z punktu widzenia szybkości oczekiwanych efektów dla zmniejszenia bezrobocia, najbardziej korzystne wydają się takie formy wsparcia jak: uruchamianie dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz staże w przedsiębiorstwach, w większości kończące się zatrudnieniem ich uczestników. Nie zaniedbując innych form pobudzania aktywności zawodowej, należy zwrócić szczególną uwagę na współpracę z przedsiębiorcami i przekonanie ich do jeszcze większej aktywności w pozyskiwaniu pracowników poprzez projekt systemowy. Działalność nowych mikroprzedsiębiorstw powstałych przy pomocy dotacji powinna być obserwowana i objęta dalszą pomocą merytoryczną.

2. STRESZCZENIE

Przedmiotem badania ewaluacyjnego jest Projekt systemowy „Z Nami łatwiej”, realizowany na obszarze powiatu bartoszyckiego przez Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach. Realizacja projektu odbywa się na podstawie Umowy Ramowej nr UDA-PO KL.06.01.03-28-012/08-00 zawartej w Olsztynie w dniu 8 kwietnia 2008 r. pomiędzy Województwem Warmińsko-Mazurskim – Wojewódzkim Urzędem Pracy (Instytucją Pośredniczącą II stopnia) a Powiatem Bartoszyckim – Powiatowym Urzędem Pracy w Bartoszycach (Beneficjentem). Umowa na realizację w/w projektu zawarta została na okres od dnia 2 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. w ramach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL) współfinansowanego za środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Działania te są rezultatem Porozumienia nr KL/WM/IP2/2007/01, zawartego w dniu 14 sierpnia 2007 r. pomiędzy Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego a Wojewódzkim Urzędem Pracy w Olsztynie. Na jego podstawie WUP otrzymuje wsparcie finansowe dla szeregu przedsięwzięć w obszarze rynku pracy. Obejmują one następujące działania:

- poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie,
- wsparcie oraz promocja zatrudnienia i przedsiębiorczości,
- inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich,
- rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie.

Projekt systemowy „Z Nami łatwiej” jest tylko jednym z możliwych przedsięwzięć, odnoszących się bezpośrednio do obszaru Poddziałania 6.1.3. *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych*. Dotyczy on zatem łagodzenia skutków bezrobocia, nie odnosząc się bezpośrednio do jego przyczyn.

Ewaluację przeprowadzono zgodnie z zapisami *Założeń do ewaluacji projektów systemowych powiatowych urzędów pracy, realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3*

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Kryteria ewaluacyjne, które zostały zastosowane w ramach badania to: trafność (adekwatność), skuteczność, użyteczność oraz trwałość. Przedstawiony niżej raport, w swej zasadniczej części zawiera omówienie poszczególnych tematów w zalecanej konwencji treści i kolejności pytań, sformułowanych w w/w Założeniach. Niniejsza część, stanowiąca formę streszczenia, koncentruje się na wyborze najważniejszych uwarunkowań, ocen i wniosków w układzie obszarów problemowych, związanych z realizowanym projektem systemowym „Z Nami łatwiej”.

Problemy rynku pracy w pow. bartoszyckim a przeciwdziałanie bezrobociu.

Od wielu lat powiat bartoszycki plasuje się na pierwszym lub drugim miejscu w kraju pod względem wysokości stopy bezrobocia. Ma to w dużej mierze swe uwarunkowania historyczne, po części wynika jednak z braku jasno określonych priorytetów rozwoju, zakłóconego przez okres transformacji i urynkowanie gospodarki, jak też pasywnych postaw znacznej części społeczeństwa, które od lat nie może odnaleźć się w nowej rzeczywistości gospodarczej i społecznej. Zbiorowość ta rekrutuje się zarówno z byłych pracowników PGR i ich rodzin, jak też byłych pracowników zlikwidowanych stosunkowo dużych i znanych zakładów pracy branży odzieżowej i budowlanej. Od tego momentu na terenie powiatu nie powstały żadne znaczące przedsiębiorstwa, oferujące miejsca pracy.

W styczniu 2008 r. stopa bezrobocia na terenie powiatu wynosiła 31,6% i była znacznie wyższa od średniej dla woj. warmińsko-mazurskiego (19,6%) i prawie trzykrotnie przewyższała średnią krajową. W ogólnej liczbie 7107 osób zarejestrowanych w styczniu, 69,2% stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, a znaczna ich część pochodzi z terenów wiejskich (52,2% ogółu zarejestrowanych) dotkniętych bezrobociem o charakterze strukturalnym, szczególnie na terenach popegeerowskich. Reintegracja tych osób z rynkiem pracy, nawet w sytuacji istnienia wolnych miejsc pracy, jest bardzo trudna oraz wymaga dużych nakładów pracy i środków. Prawie 39% zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało żadnych kwalifikacji zawodowych, a nieco powyżej 35% miało jedynie wykształcenie gimnazjalne i poniżej. Dotyczy to szczególnie osób starszych, które ukończyły 50 lat (19,8% zarejestrowanych bezrobotnych), gdzie ponad 50% z nich posiadało jedynie wykształcenie podstawowe. Ponad 30% zarejestrowanych bezrobotnych nie miało żadnego doświadczenia zawodowego. Dotyczyło to głównie młodzieży w wieku do 25 lat (ponad 1300 osób), mającej szczególne trudności nie tylko ze znalezieniem pracy, ale i utrzymaniem jej.

Dla szans przyszłego rozwoju gospodarczego, realne zagrożenia tkwią w niepokojących zmianach w strukturze demograficznej ludności. Procesowi wyludniania się powiatu towarzyszą niepokojące tendencje zmian w strukturze wiekowej mieszkańców. W latach 2002-2009 przy ogólnym spadku liczby ludności o 4,3%, prawie o 25% spadła liczba dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat i o 18% ludności w wieku 35-49 lat, czyli w okresie największej wydajności biologicznej i aktywności zawodowej. Wzrost o 11% liczby ludności w wieku 20-35 lat przy tak głębokim spadku liczby dzieci i młodzieży można uznać za zjawisko przejściowe, utrzymujące potencjał siły roboczej na obecnym poziomie jeszcze przez kilkanaście lat. Po tym okresie, bez podjęcia zdecydowanych i skutecznych działań powstrzymujących proces emigracji młodego pokolenia, rozwój gospodarczy regionu napotka na barierę braku wykształconej i kreatywnej siły roboczej. O pewnej stagnacji rozwojowej gospodarki powiatu świadczy też niski poziom przedsiębiorczości, charakteryzowany dynamiką zmian liczby jednostek gospodarczych. W końcu grudnia 2009 r. w systemie REGON było zarejestrowanych 3 738 jednostek, a ich liczba w porównaniu ze stanem z 2002 r. wzrosła zaledwie o 329 firm. Należy zatem wyraźnie podkreślić, że przy tak niskiej podaży miejsc pracy trudno oczekiwać znaczących efektów w likwidacji bezrobocia. Na tym tle, tym bardziej satysfakcjonujące są rezultaty pierwszych dwóch lat działania projektu systemowego „Z Nami łatwiej”.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Dobór uczestników i instrumentów wsparcia w kontekście realizacji celów projektu.

Na tle tych uwarunkowań, należy pozytywnie ocenić właściwy dobór uczestników projektu, jak też zaoferowanych im instrumentów wsparcia. Proces naboru uczestników był starannie zaplanowany i poza oceną doradców zawodowych obejmował ocenę sytuacji ekonomicznej potencjalnych uczestników – stanowiącą główne kryterium doboru. Działania te zdecydowały o sukcesie rekrutacyjnym polegającym na doborze uczestników o odpowiednich cechach.

Wśród uczestników projektu 45,7% stanowiły osoby młode, w wieku 15-24 lata. O szczególnym zainteresowaniu młodych ludzi szansą, jaką stwarza dla nich program systemowy jest fakt, że wzięła w nim udział co trzecia osoba znajdująca się w rejestrze bezrobotnych.

W grupie wiekowej 25-35 lat, stanowiącej ok. 27% zarejestrowanych bezrobotnych zainteresowanie projektem było już mniejsze. Udział osób w tym wieku w ogólnej liczbie uczestników projektu wynosił 31,4%, co oznacza, że wzięło w nim udział niespełna 19% tej grupy zarejestrowanych bezrobotnych. W kolejnych grupach wiekowych, spadek zainteresowania udziałem w projekcie maleje wraz ze wzrostem wieku bezrobotnych. Można to po części wytłumaczyć brakiem motywacji do poszukiwania pracy spowodowanej barierami psychologicznymi, jak też możliwościami dorywczych zajęć dla tej grupy oferowanych w szarej strefie. Nieco ponad 32% uczestników przebywało na bezrobociu ponad 2 lata. Problem bezrobocia długotrwałego w pow. bartoszyckim jest szczególnie dotkliwy i trudny do złagodzenia. Są to w olbrzymiej większości także osoby posiadające jedynie wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne.

Odpowiednio do struktury i oczekiwań uczestników projektu, zostały dobrane instrumenty wsparcia. Zakres tych instrumentów jak też tematyka szkoleń, były zgodne z potrzebami lokalnego rynku pracy i uwzględniały jego specyfikę. Należy wspomnieć, że wymagało to od zaangażowanych w projekt osób przeprowadzenia analizy rynku. W przypadku omawianego projektu analiza rynku opierała się na danych z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, statystykach bezrobocia, ocenach doradców i pośredników pracy oraz na wywiadach z pracodawcami. Warto podkreślić, że projekt „Z Nami łatwiej” spełniał oczekiwania uczestników, z których aż 97,7% stwierdziło, że pomoc zaoferowana w projekcie była dla nich wystarczająca. Tak wysoka ocena nie wynika z minimalistycznych oczekiwań, jeśli uwzględnimy fakt, że dla prawie 70% osób udział w projekcie przyniósł efekty bezpośrednie w formie uzyskania zatrudnienia, uruchomienia własnej działalności bądź podjęcia dalszej nauki – czyli wyjście z bezrobocia.

Przygotowanie i zarządzanie projektem. Ocena całości etapu przygotowań, przebiegu realizacji i efektów projektu jest zdecydowanie pozytywna. Projekt był zarządzany skutecznie, począwszy od fazy przygotowawczej, poprzez fazę realizacyjną zarówno w części organizacyjnej jak i finansowej oraz w sferze zasobów ludzkich. Taką ocenę formułują także uczestnicy projektu.

Uzyskane efekty nie byłyby możliwe bez odpowiedniego przygotowania i stosowania wszystkich możliwych instrumentów bieżącego zarządzania i monitorowania. Urząd sprawnie monitorował i kontrolował przebieg realizacji projektu, zarówno w warstwie merytorycznej jak też finansowej. Pojawiające się problemy były rozwiązywane na bieżąco przez zespół projektowy oraz kierownictwo urzędu, a także przy udziale osoby sprawującej opiekę nad projektem z ramienia Instytucji Wdrażającej – Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie. W sposób prawidłowy i skuteczny, poprzez negocjacje, konfrontacje, rozmowy wyjaśniające i w koniecznych sytuacjach działania dyscyplinujące, rozwiązywano spory pomiędzy beneficjentami projektu a pracodawcami. Można uznać, że nabyte doświadczenia zapewnią jeszcze większą skuteczność realizacji projektu w następnych latach.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach, według opinii osoby odpowiadającej na pytania wywiadu IDI, realizował projekt systemowy „Z Nami łatwiej” samodzielnie. W praktyce oznacza to, że w sposób formalny nie została utworzona struktura skupiająca inne organizacje i instytucje działające na terenie powiatu. W trybie nieformalnym, PUP współpracował w projekcie m.in. z ośrodkami pomocy społecznej oraz lokalnymi pracodawcami. Poza ośrodkami pomocy społecznej, urząd pracy nie współpracował z innymi organizacjami przy realizacji projektu. Kompetentną, życzliwą i efektywną pomoc uzyskano w trakcie kontaktów i konsultacji z WUP w Olsztynie – Jednostką Pośredniczącą IP II. Na podstawie dostępnych informacji trudno ocenić, na ile projekt systemowy był przedmiotem zainteresowania samorządu powiatu i innych instytucji. Nie ulega jednak wątpliwości, że dalsza jego realizacja, zarówno z racji skali interwencji, jak też wagi problemu, jaki dla społeczności powiatu stanowi bezrobocie i strukturalny brak miejsc pracy, powinna być wspólnym działaniem szerokich kręgów samorządowych wszystkich szczebli i mieć odpowiednie ich wsparcie.

Ocena stopnia realizacji zamierzonych celów projektu. Na etapie uruchamiania projektu zakładano, że w latach 2008-2009 różnymi formami wsparcia zostanie objętych 1411 osób, w tym 10 niepełnosprawnych, 276 osób długotrwale bezrobotnych i 207 osób, dla których zostaną przekazane środki na uruchomienie działalności gospodarczej (tabela 3). Udział w projekcie rozpoczęło 1336 osób, a zakończyło 1215. W stosunku do planowanych wielkości oznacza to stopień realizacji na poziomie 86,11%. Znacznie przekroczono przy tym założenia w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych (o 30%) oraz długotrwale bezrobotnych (o 51,1%), także nieco więcej osób – 209 wobec planowanych 207 – uzyskało środki na prowadzenie działalności gospodarczej. Stopień wykonania w poszczególnych segmentach należy ocenić pozytywnie. Jest on wynikiem odpowiednio wyprzedzającej i skutecznej reakcji Beneficjenta na zmiany oczekiwań uczestników.

Ocena użyteczności oferowanego wsparcia. Z punktu widzenia efektywności projektu ocenianej na podstawie opinii wyrażanych przez jego uczestników można stwierdzić, że spełnił on ich oczekiwania. Uczestnicy projektu brali udział w różnych formach wsparcia (często w kilku naraz) poczynając od szkoleń, kursów i staży, aż do uzyskania finansowego wsparcia na uruchomienie własnej działalności gospodarczej. Zdecydowana większość uczestników oceniła pozytywnie uzyskaną pomoc i odnotowała poprawę swojej sytuacji zawodowej. Ponad 88% osób, które brały udział w projekcie stwierdziło, że po zakończeniu udziału w projekcie lepiej sobie radzi w życiu zawodowym niż przed przystąpieniem do tego projektu. Uznając reprezentatywność próby można ocenić, że z około 7,5 tys. bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Bartoszycach na koniec 2009 roku, ponad tysiąc osób uzyskało w wyniku udziału w projekcie silne impulsy do zmiany nastawienia wobec rynku pracy, a znaczna ich część uzyskała zatrudnienie lub podjęła działalność na własny rachunek. **Może to po części wyjaśniać znaczący spadek liczby bezrobotnych, jaki zaistniał w 2010 roku. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie bartoszyckim zmniejszyła się z 7 580 osób w końcu grudnia 2009 r. do 6 184 osób w końcu września 2010 r., tj. aż o 1396 osób.**

W wyniku udziału w projekcie, zatrudnienie uzyskały 642 osoby, tj. prawie 53% uczestników, w tym 137 osób uczestniczących w szkoleniach, 234 osoby w wyniku uczestnictwa w stażach i 209 osób w wyniku uruchomienia własnej działalności gospodarczej w oparciu o uzyskane środki. Największa grupa ankietowanych (36,9%) główne korzyści z udziału w programie upatruje w podwyższeniu swoich kwalifikacji, 26,2% stwierdza, że pracę znalazło dzięki udziałowi w projekcie, a dla 21,8% był on bodźcem do otworzenia własnej firmy. Analizując stopień użyteczności dla poszczególnych grup projektu, czyli wg instrumentów wsparcia, dostrzega się, iż największe i prawie natychmiastowe korzyści wyciągnęli uczestnicy

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

korzystający ze środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a następnie osoby uzyskujące zatrudnienie po odbytych stażach i kursach przygotowania zawodowego.

Rekomendacje

1. Podstawą sukcesu działań projektu jest spełnienie oczekiwań zarówno osób poszukujących pracy, jak też przedsiębiorców oferujących zatrudnienie. Proces planowania możliwych do stosowania instrumentów rynku pracy, powinno poprzedzić pogłębione badanie rynku pracy w obszarze zarówno popytu jak i podaży. W szczególności powinna zostać opracowana diagnoza stanu i prognoza ilościowo-jakościowa podaży i popytu na pracę, przynajmniej w perspektywie kilku najbliższych lat. Określi to zarówno poziom szans, jak też przesłanki zbilansowania obu obszarów oraz udokumentowane przedstawienie możliwości rozwiązania problemów.

2. Dla wzmocnienia efektywności działań konieczne jest wzmocnienie partnerstwa, szczególnie szersze zaangażowanie w działania na rzecz aktywizacji rynku pracy wszystkich agend samorządowych szczebla powiatowego i gminnego. Tylko wtedy działania PUP mogą być wkomponowane w ogólnospołeczną strategię rozwoju regionu.

3. Podstawowym priorytetem takiej strategii powinno być wypracowanie kierunków, form i metod pobudzania aktywności gospodarczej, gdyż tylko wtedy możliwe jest zagospodarowanie znacznych nadwyżek siły roboczej, jakie od lat są problemem społecznym powiatu bartoszyckiego. W tym kontekście, zasługujące na wysoką ocenę działania PUP, powinny stanowić instrument realizacji określonej i akceptowalnej społecznie polityki rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu. Inicjatywa i odpowiedzialność w tym zakresie spoczywa na organach samorządowych powiatu.

4. Z punktu widzenia szybkości oczekiwanych efektów dla zmniejszenia bezrobocia, najbardziej korzystne wydają się takie formy wsparcia jak: uruchamianie dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz staże w przedsiębiorstwach, w większości kończące się zatrudnieniem ich uczestników. Nie zaniedbując innych form pobudzania aktywności zawodowej, należy zwrócić szczególną uwagę na współpracę z przedsiębiorcami i przekonanie ich do jeszcze większej aktywności w pozyskiwaniu pracowników poprzez projekt systemowy. Działalność nowych mikroprzedsiębiorstw powstałych przy pomocy dotacji powinna być obserwowana i objęta dalszą pomocą merytoryczną.

3. WPROWADZENIE

Przedmiotem badania ewaluacyjnego jest Projekt systemowy „Z Nami łatwiej”, realizowany na obszarze powiatu bartoszyckiego przez Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach. Realizacja projektu odbywa się na podstawie Umowy Ramowej nr UDA-PO KL.06.01.03-28-012/08-00 zawartej w Olsztynie w dniu 8 kwietnia 2008 r. pomiędzy Województwem Warmińsko-Mazurskim – Wojewódzkim Urzędem Pracy (Instytucją Pośredniczącą II stopnia) a Powiatem Bartoszyckim – Powiatowym Urzędem Pracy w Bartoszycach (Beneficjentem). Umowa na realizację w/w projektu zawarta została na okres od dnia 2 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. w ramach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) współfinansowanego za środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Na mocy Porozumienia nr KL/WM/IP2/2007/01 zawartego w dniu 14 sierpnia 2007 r. pomiędzy Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego a Wojewódzkim Urzędem Pracy w Olsztynie, WUP otrzymuje wsparcie finansowe dla szeregu przedsięwzięć w obszarze

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

rynku pracy. Porozumienie, mające charakter wieloletni, obejmuje dofinansowanie następujących działań:

- ◇ Działanie 6.1. – Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie,
- ◇ Działanie 6.2. – Wsparcie oraz promocja zatrudnienia i przedsiębiorczości,
- ◇ Działanie 6.3. – Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich,
- ◇ Działanie 8.1. – Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie.

Ewaluacja obejmuje przedsięwzięcia prowadzone w latach 2008-2009 w obszarze projektu „Z Nami łatwiej”, określonego jako Poddziałanie 6.1.3. *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych w ramach Działania 6.1.* Obowiązek przeprowadzenia badań ewaluacyjnych wynika z zapisów dokumentu „*Projekty systemowe Powiatowych Urzędów Pracy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*”, stanowiącego część Systemu Realizacji PO KL. Pkt. 7 Rozdziału 2 stanowi, iż: „*w ramach projektu systemowego wymagane jest przeprowadzenie badania ewaluacyjnego co najmniej dwukrotnie w ciągu realizacji projektu systemowego, w połowie okresu wdrażania projektu oraz na koniec jego realizacji [...]*”.

Głównym celem ewaluacji jest ocena jakości projektu systemowego „Z Nami łatwiej”, prowadzonego przez PUP w Bartoszycach w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz wpływu podejmowanych w ramach tego projektu działań na podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia ich uczestników. Ocena realizacji projektu powinna także zawierać wnioski i rekomendacje, które pozwolą na dokonanie ewentualnych zmian i modyfikacji w strategiach i programach działań w dziedzinie aktywizacji osób bezrobotnych w powiecie bartoszyckim.

Cele szczegółowe w podstawowych obszarach tematu obejmują dokonanie:

- a) oceny stopnia w jakim cele projektu odzwierciedlają problemy lokalnego rynku pracy,
- b) oceny stopnia realizacji zamierzonych celów projektu, sposobu zarządzania projektem oraz jego wdrażania, jakości współpracy z lokalnymi instytucjami, zaangażowanymi w realizację Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013,
- c) identyfikacji barier i problemów realizacyjnych, w tym związanych z wdrażaniem i zarządzaniem projektem,
- d) oceny doboru instrumentów rynku pracy pod kątem ich adekwatności do celów projektu,
- e) oceny użyteczności oferowanego wsparcia z punktu widzenia uczestników projektu,
- f) oceny trwałości efektów wsparcia, głównie poprzez wykorzystanie opinii osób, które zakończyły udział w projekcie co najmniej 6 miesięcy przed udziałem w badaniu ewaluacyjnym.

Kryteria ewaluacyjne, które zostały zastosowane w ramach badania to:

1. **Trafność (adekwatność)** – rozumiana jako ocena sposobu doboru zastosowanych w projekcie instrumentów pod kątem realizacji celów projektów systemowych PUP, celu Działania 6.1 PO KL, celów szczegółowych Priorytetu VI PO KL, celu szczegółowego nr 1 PO KL, a także ocena związku pomiędzy zdefiniowanymi celami a istniejącymi problemami społeczno-gospodarczymi, które mają zostać rozwiązane dzięki interwencji EFS;
2. **Skuteczność** – rozumiana jako stopień, w jakim wdrażane w projekcie działania, poprzez wykorzystane instrumenty rynku pracy, przyczyniają się do realizacji celów projektów systemowych PUP, celu Działania 6.1, celów szczegółowych Priorytetu VI, celu szczegółowego nr 1 PO KL – czyli w jakim stopniu zakładane cele projektu zostały zrealizowane;

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej“

współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Użyteczność** – rozumiana jako wpływ zaoferowanego wsparcia na poprawę sytuacji uczestników na rynku pracy, a także ocena, czy zmiany wywołane realizacją projektu są korzystne z punktu widzenia jego uczestników i do jakiego stopnia oddziaływanie projektów odpowiada potrzebom grupy docelowej;
- Trwałość** – rozumiana jako użyteczność w dłuższym okresie czasu, a więc ocena czy i w jakim stopniu zmiany sytuacji zawodowej uczestników projektów, wywołane oddziaływaniem projektu są zauważalne w okresie co najmniej 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie.

Problemy rynku pracy w pow. bartoszyckim a przeciwdziałanie bezrobociu.

Powiat bartoszycki utworzony został w 1946 roku, a po połączeniu w roku 1958 z powiatem górowo-iławeckim istniał do momentu reformy administracyjnego podziału kraju w 1975 r. W wyniku tej reformy został zlikwidowany i reaktywowany w obecnych granicach w 1999 roku. Powierzchnia powiatu wynosi 130,7 tys. ha, co stanowi 5,4% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego. Powiat graniczy z obwodem kaliningradzkim Rosji, na jego terenie znajduje się międzynarodowe przejście graniczne w Bezledach.

Powiat bartoszycki, jako całość, jest regionem typowo rolniczym o niskim stopniu uprzemysłowienia. Głównym centrum działalności pozarolniczej jest miasto Bartoszyce liczące 24,9 tys. ludności, tj. 41,4% liczby mieszkańców powiatu. Do 1990 r. Bartoszyce były jednym z prężnie rozwijających się miast w dawnym woj. olsztyńskim, gdzie zatrudnienie miało wielu mieszkańców, także z terenów wiejskich. Pierwsze lata transformacji przyniosły likwidację m.in. Zakładów Dziewiarskich Morena (ok. 1500 zatrudnionych), znaczących firm budowlanych i mniejszych zakładów różnych branż. Powstałe na bazie likwidowanych zakładów firmy prywatne, zatrudniły znacznie mniej pracowników. Obecnie mieszkańcy Bartoszyce stanowią 32% liczby zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie. Na terenie powiatu istnieją jeszcze trzy miasta: Górowo Iławeckie (4,4 tys. mieszkańców), Bisztynek (2,4 tys. mieszkańców) i Sępólno (2,0 tys. mieszkańców).

Obszary wiejskie zajmują 98,4% powierzchni powiatu i stanowią drugi rezerwuár bezrobocia. Ponad 91,3% powierzchni powiatu zajmują użytki rolne, brak jest jednak wiarygodnych informacji o liczbie pracujących w rolnictwie. Ostatnie szacunki GUS z roku 2005 oceniały ten poziom (łącznie z leśnictwem i łowiectwem) na ok. 4 tys. osób czyli 33,3% ogólnej liczby pracujących (w 1998 r. ok.42%).

Problemy bezrobocia na obszarach wiejskich powiatu mają w dużej mierze uzasadnienie historyczne. Do 1990 r. tereny obecnego powiatu były obszarem intensywnej działalności prowadzonej przez państwowe gospodarstwa rolne, we władaniu których było ok. 70% ziemi rolniczej. Po ich likwidacji zdecydowana większość zatrudnionych oraz członków ich rodzin pozostała bez pracy, jedynie niewielka część byłych pracowników PGR-ów znalazła zatrudnienie w nowotworzonych gospodarstwach i innych formach działalności rolniczej. Istnieje cały szereg czynników i uwarunkowań, dla których prowadzenie skutecznych działań w dziedzinie ograniczenia bezrobocia i pobudzania aktywności zawodowej ludności wiejskiej, w tym związanej z rolnictwem jest niezmiernie trudne.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2009 r. liczba ludności faktycznie zamieszkałej na obszarze powiatu wynosiła 60128 osób, z tego 48,7% stanowili mężczyźni i 51,3% kobiety. Na terenach wiejskich zamieszkiwało 44,2% mieszkańców, wobec 55,8% na obszarach miast. Występują niepokojące zjawiska zmian w strukturze demograficznej ludności. Procesowi wyludniania się powiatu towarzyszą niepokojące tendencje zmian w strukturze wiekowej mieszkańców. W latach 2002-2009 przy ogólnym spadku liczby ludności o 4,3% prawie o 25% spadła liczba dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat i o 18% ludności w wieku 35-49 lat, czyli w okresie największej wydajności biologicznej i aktywności zawodowej. Wzrost o 11% liczby ludności w wieku 20-35 lat, przy tak głębokim spadku liczby dzieci i młodzieży, można uznać za

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zjawisko przejściowe, utrzymujące potencjał siły roboczej na obecnym poziomie jeszcze przez kilkanaście lat. Udział ludności w wieku produkcyjnym w 2009 r. stanowił 65,2% ogólnej liczby ludności wobec 61,3% w 2002 r. (wzrost o 3,9 pkt. proc.) przy jednoczesnym spadku z 25,3% w 2002 r. do 19,9% udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzroście odpowiednio z 13,4% do 14,9% udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. O pewnej stagnacji rozwojowej gospodarki powiatu świadczy też niski poziom przedsiębiorczości, charakteryzowany dynamiką zmian liczby jednostek gospodarczych. W końcu grudnia 2009 r. w systemie REGON było zarejestrowanych 3 738 jednostek, a ich liczba w porównaniu ze stanem z 2002 r. wzrosła zaledwie o 329 firm. Należy przy tym zaznaczyć, że część jednostek zarejestrowanych stanowią jednostki nieaktywne, nie prowadzące działalności. **Niska podaż miejsc pracy stanowi podstawową barierę uzyskania zatrudnienia i zagospodarowania potencjału siły roboczej na terenie powiatu.**

Przedstawione wyżej tendencje zmian, trudno uznać za pozytywne dla przyszłości budowy odpowiedniej jakości rynku pracy. Spadek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym z 63 osób w 2002 r. do 53 osób w 2009 r. można byłoby uznać za zjawisko pozytywne, gdyby jego podstawową przyczyną nie było drastyczne zahamowanie procesu reprodukcji ludności. **W niedalekiej przyszłości może to skutkować istotnym niedoborem siły roboczej, będącym zagrożeniem dla rozwoju gospodarczego.**

Uwarunkowania te, a także szereg innych czynników negatywnie wpływających na stopień wykorzystania zasobów pracy sprawiły, że od wielu lat powiat bartoszycki plasuje się na pierwszym (lub drugim) miejscu w kraju pod względem wysokości stopy bezrobocia. Na koniec 2009 r. stopa bezrobocia w skali kraju wynosiła 11,9%, przy 20,2% w woj. warmińsko-mazurskim i 33,7% w pow. bartoszyckim. Należy jednak nadmienić, że w pow. braniewskim stopa bezrobocia była także wysoka i wynosiła 31,9%, a w pow. piskim 31,2%. Charakterystyczne jest, że wysoka stopa bezrobocia dotyczy wszystkich powiatów w województwie usytuowanych wzdłuż granicy państwa.

Obok niskiego stopnia uprzemysłowienia i problemów restrukturyzacji/aktywizacji środowisk wiejskich, nie można abstrahować od specyfiki stylu i warunków życia społeczeństw obszarów przygranicznych. Faktyczna tych społeczeństw jest znacznie wyższa, niż wynika to z oficjalnych statystyk i nadal możliwość pracy w „szarej strefie”, a także trudnienie się handlem transgranicznym i często nielegalnym przemytem, skutecznie powstrzymuje znaczną liczbę osób nie mających pracy (w tym także zarejestrowanych jako bezrobotnych) przed podejmowaniem działań dla uzyskania stałego zatrudnienia.

Konstruując programy aktywizacji zawodowej bezrobotnych należy mieć zatem na uwadze, że nie tylko oferta dostępnych i prognozowanych miejsc pracy może być czynnikiem zachęcającym do zwiększenia aktywności zawodowej. Ważne są działania dla przezwyciężenia postaw pasywności, nawyków, barier kulturowych, a także ograniczania warunków i możliwości funkcjonowania w obszarze gospodarki ukrytej i nielegalnej. Ten pakiet działań wymaga jednak znacznie szerszego instrumentarium, niż mieszczące się wyłącznie w zasięgu umocowania i możliwości powiatowych urzędów pracy.

Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu.

Uzasadniając potrzebę realizacji projektu, zawartą we wniosku o dofinansowanie projektu na rok 2008, będącym załącznikiem do Umowy Ramowej, PUP w Bartoszycach wnikliwie i kompetentnie przedstawia szczegółowy opis problemów związanych z bezrobociem na terenie powiatu z początku 2008 r. Zapisy te w pełni korespondują z przedstawioną wyżej ogólną charakterystyką problemów demograficznych i rynku pracy.

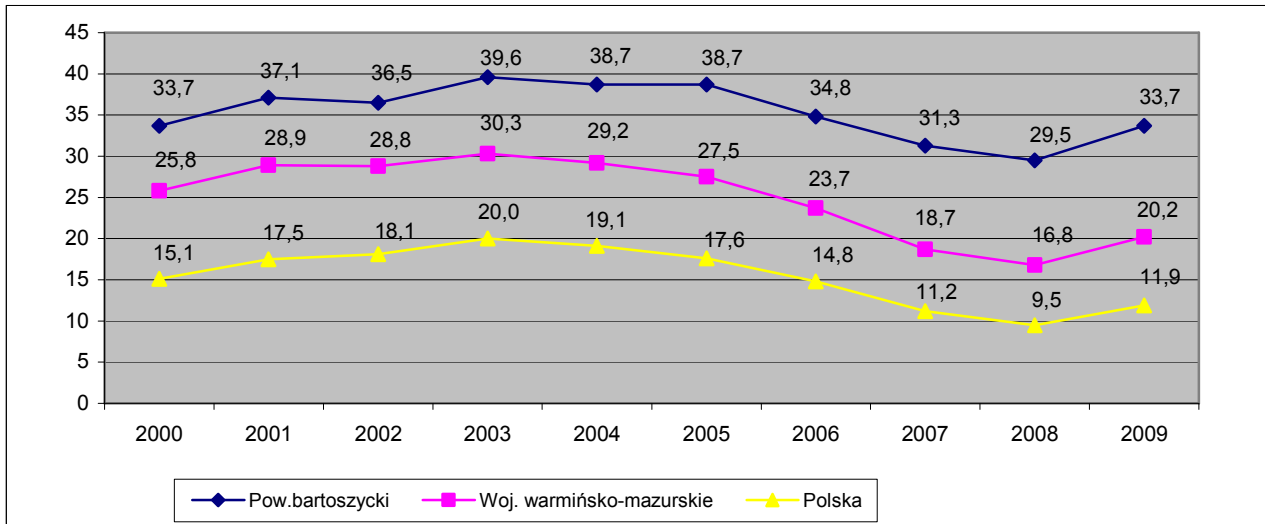
W styczniu 2008 r. stopa bezrobocia na terenie powiatu wynosiła 31,6% i była znacznie wyższa od średniej dla woj. warmińsko-mazurskiego (19,6%) i prawie

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

trzykrotnie przewyższała średnią krajową. W ogólnej liczbie 7107 osób zarejestrowanych w styczniu, 69,2% stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, a znaczna ich część pochodzi z terenów wiejskich (52,2% ogółu zarejestrowanych) dotkniętych bezrobociem o charakterze strukturalnym, szczególnie na terenach popegeerowskich.

Rysunek 1. Stopa bezrobocia w pow. bartoszyckim na tle woj. warmińsko-mazurskiego i kraju (stan w końcu roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Reintegracja tych osób z rynkiem pracy, nawet w sytuacji istnienia wolnych miejsc pracy, jest bardzo trudna oraz wymaga dużych nakładów pracy i środków. Prawie 39% zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało żadnych kwalifikacji zawodowych, a nieco powyżej 35% miało jedynie wykształcenie gimnazjalne i poniżej. Dotyczy to szczególnie osób starszych, które ukończyły 50 lat (19,8% zarejestrowanych bezrobotnych), gdzie ponad 50% z nich posiadało jedynie wykształcenie podstawowe. Ponad 30% zarejestrowanych bezrobotnych nie miało żadnego doświadczenia zawodowego. Dotyczyło to głównie młodzieży w wieku do 25 lat (ponad 1300 osób), mającej szczególne trudności nie tylko ze znalezieniem pracy, ale i utrzymaniem jej.

We wnioskach o dofinansowanie Beneficjent przedstawił głębsze analizy uwarunkowań i identyfikację problemów ekonomicznych i społecznych charakteryzujących specyfikę rynku pracy powiatu bartoszyckiego. Obejmują one w szczególności:

- Gospodarcze i społeczne uwarunkowania regionalnego rynku pracy, w tym: ograniczonego popytu na pracę wynikającego z niskiego potencjału gospodarczego powiatu, wysokich wymagań pracodawców odnośnie kwalifikacji kandydatów do pracy przy jednocześnie niskim poziomie oferowanej płacy, niedostatku inwestycji prorozwojowych.
- Charakterystykę problematyki bezrobocia, jego uwarunkowań i rozmiarów ze szczególnym akcentem na problemy bezrobocia długotrwałego, sytuacji popegeerowskiej społeczności zamieszkującej obszary wiejskie i strukturę ekonomiczną i społeczną mieszkańców powiatu (grupy wiekowe, wykształcenie i kwalifikacje, zróżnicowanie sytuacji mężczyzn i kobiet, aktywność i mobilność społeczeństwa). We wszystkich tych obszarach sytuacja jest niepokojąca i wymaga szerokiego pakietu wsparcia.
- Identyfikację problemów, na jakie napotykają bezrobotni na rynku pracy. Są to między innymi:

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- ✓ problemy osobowościowe, wynikające z braku motywacji, ze słabej mobilności, utraty wiary we własne siły i możliwości, niskiej samooceny, często również braku właściwych wzorców (bezrobocie pokoleniowe) i niskiej znajomości rynku pracy,
- ✓ problemy zawodowe, wynikające z posiadania niskich lub niezgodnych z wymogami rynku pracy kwalifikacji, niechętnego stosunku do podnoszenia kwalifikacji, dysproporcji między oczekiwaniami pracodawców a posiadanymi przez BO kwalifikacjami lub umiejętnościami,
- ✓ problemy ekonomiczne, spowodowane złą sytuacją finansową bezrobotnych, brakiem prywatnych funduszy na podnoszenie własnych kwalifikacji, na rozpoczęcie działalności gospodarczej i tworzenie sobie, a w przyszłości innym osobom miejsc pracy,
- ✓ problemy dotyczące braku jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego lub doświadczenia na nowym miejscu pracy,
- ✓ problemy dotyczące płci (równości szans kobiet i mężczyzn),
- ✓ problemy dotyczące sytuacji osób bezrobotnych niepełnosprawnych.

Cele szczegółowe projektu i pakiet podejmowanych działań

We wnioskach o dofinansowanie Beneficjent stwierdza, że celem ogólnym projektu jest aktywizacja zawodowa bezrobotnych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- podniesienie lub nabycie kwalifikacji zawodowych przez BO projektu,
- nabycie przez BO umiejętności autoprezentacji i poruszania się na rynku pracy,
- podniesienie poczucia własnej wartości i samooceny,
- rozwinięcie zdolności interpersonalnych,
- zwiększenie mobilności przestrzennej,
- zwiększenie motywacji do poszukiwania zatrudnienia.

Beneficjentami ostatecznymi projektu (BO) miało być w 2008 r. 675 bezrobotnych, natomiast w 2009 r. ich liczba miała wzrosnąć do 710 osób. W obu przypadkach uznano za priorytetowe uwzględnienie następujących grup:

- długotrwale bezrobotnych,
- bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
- młodzieży do 25 roku życia,
- bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
- kobiet.

Realizacja celów projektu zakładała objęcie BO różnorodnymi formami wsparcia obejmującymi:

- usługi pośrednictwa pracy,
- usługi w zakresie doradztwa zawodowego,
- staże zawodowe,
- przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
- szkolenia zawodowe,
- udzielanie jednorazowo środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Działania przygotowawcze i realizacyjne projektu miały charakter kompleksowy i obejmowały m.in.:

- Szeroką akcją informacyjną i promocyjną poprzez plakaty, ulotki i ogłoszenia w prasie lokalnej. Informacje o projekcie zostały zamieszczone w gminnych centrach informacji, ośrodkach pomocy społecznej, w siedzibie PUP i na stronie internetowej urzędu, a także w jednostkach szkoleniowych i siedzibach pracodawców. W akcji promocyjnej brało też udział lokalne Radio Bartoszyce.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Rozpoznanie środowisk potencjalnych uczestników – beneficjentów ostatecznych (BO) projektu, ich charakterystyk społecznych, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania, w celu przygotowania oferty najbardziej zbliżonej do spodziewanych oczekiwań.
- Sformułowanie pakietu warunków i oczekiwań od instytucji szkoleniowych przystępujących do przetargu na realizację poszczególnych komponentów projektu. Przeprowadzenie przetargów i stała współpraca oraz monitorowanie poszczególnych faz harmonogramu działań, zarówno od strony merytorycznej jak też organizacyjnej.

Należy jednak podkreślić, że wszystkie programy dotyczące tzw. aktywnej polityki rynku pracy prowadzone w Polsce (UP w Bartoszycach nie jest tu wyjątkiem), są skierowane głównie do tych, którzy są zmotywowani i na tyle przygotowani, aby umieć skorzystać z oferty urzędów pracy; zdecydowanie korzystają z nich osoby aktywniejsze. Polegają one na uzupełnianiu kwalifikacji, nowych szkoleniach zawodowych i zdobywaniu interpersonalnych umiejętności umożliwiających bezrobotnym wejście na rynek pracy czy założenie własnej działalności gospodarczej. Specyfika demograficzna powiatu bartoszyckiego, oczywiście obok kontynuacji projektu „Z Nami łatwiej”, sugeruje podejmowanie działań w kierunku często indywidualnego dotarcia do osób nieaktywnych, będących w sile wieku i sprawności fizycznej, a czujących się pominiętymi i wykluczonymi społecznie. Na obszarze powiatu bartoszyckiego osoby te, a także ich dzieci, rekrutują się ze społeczności pracowników byłych PGR-ów, ale także z dużego grona powracających na wieś po likwidacji wielu miejsc pracy w przemyśle, budownictwie i innych sferach gospodarki na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Obecnie osoby te, a także ich rodziny, utrzymują się w dużej mierze z zasiłków społecznych, pracy w szarej strefie, działalności nielegalnej, lub na pograniczu prawa, głównie związanej z przemytem towarów i usług przez granicę Polski z Obwodem Kaliningradzkim Rosji, a także granicę z Litwą. Oszacowanie zbiorowości tych osób jest trudne. Można jednak z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, że liczba ta jest znacząca, a uzyskiwana skala skumulowanych przychodów, w zestawieniu z niską ofertą poziomu wynagrodzeń oferowanych przez pracodawców regionu, nie zachęca do podejmowania oficjalnego zatrudnienia.

Niewątpliwie część z tych osób, z wielu powodów nie jest w stanie powrócić na oficjalny rynek pracy, nawet w sytuacji nadmiaru podaży ofert pracy nad popytem. Część z nich stanowi jednak niewykorzystany potencjał zasobów pracy, którego brak będzie wkrótce poważnym ograniczeniem dla rozwoju gospodarczego. **Dla tych osób można zarekomendować przygotowanie specjalnej, dedykowanej oferty i uruchomienie programów o znacznie szerszym obszarze, w wielu przypadkach mających charakter indywidualny, często pod potrzeby konkretnej osoby. Dotyczy to szczególnie mieszkańców obszarów wiejskich.**

Realizacja projektu była prowadzona z dużą intensywnością. W latach 2008 – 2009 udział w projekcie rozpoczęło 1 366 osób, w tym 714 kobiet i 622 mężczyzn. Stanowiło to w granicach 8 – 10% przeciętnych stanów bezrobocia rejestrowanego w powiecie. Udział w projekcie zakończyło 1215 osób (88,9%), a 121 osób przerwało udział w projekcie. Powody decyzji o przerwaniu udziału nie wynikają jednoznacznie z dostępnych materiałów. W nieco większym stopniu (9,7%) z udziału w projekcie zrezygnowały kobiety niż mężczyźni (8,3%). Zwraca uwagę stosunkowo wysoka liczba 65 osób, które powróciły do projektu po zakończonym wcześniej udziale w innej formie wsparcia, zgodnie z zaplanowaną ścieżką uczestnictwa. Jednocześnie żaden z BO z okresu 2008 – 2009 nie kontynuuje udziału w projekcie w roku 2010. Wobec wysoce pozytywnych ocen projektu formułowanych przez jego uczestników w wywiadach indywidualnych (CATI) oznaczać to może, że dla części uczestników umożliwiono dostęp do innych form wsparcia, dodatkowo zwiększających ich potencjał ofertowy na rynku pracy. Przepływ uczestników projektu przedstawia tabela 1.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 1. Przepływ uczestników projektu

Okres	Liczba osób które:														
	rozpoczęły udział			powróciły do projektu						zakończyły udział			przerwały udział		
				po zakończonym udziale w projekcie			po przerwaniu udziale w projekcie								
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
2008	352	339	691	4	1	5	0	2	2	313	304	617	39	35	74
2009	362	283	645	12	48	60	0	3	3	332	266	598	30	17	47
Osiągnięta wartość kumulatywnie	714	622	1336	16	49	65	0	5	5	645	570	1215	69	52	121

Źródło: Dane PUP w Bartoszycach

Według danych zawartych w dokumencie PUP w Bartoszycach „Bilans z realizacji projektu systemowego na rok 2009”, na ogólną liczbę 1336 osób, które rozpoczęły udział w projekcie w latach 2008-2009, osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 33,9%, a osoby zamieszkałe na terenach wiejskich 38,1%. Udział osób zamieszkałych na terenach wiejskich można ocenić jako stosunkowo niski, co może świadczyć zarówno o ich braku zainteresowania ofertą programu, jak też niższym stopniem jego popularyzacji na tych obszarach. W grudniu 2008 r. osoby zamieszkałe na terenach wiejskich stanowiły 52,4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie bartoszyckim.

Pozytywnym zjawiskiem jest duże zainteresowanie projektem wśród osób młodych. Potwierdza to także ocenę, że właśnie te osoby napotykają na szczególne trudności z uzyskaniem zatrudnienia. W grudniu 2008 r. osoby do 25 roku życia stanowiły 18,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, natomiast ich udział w projekcie wynosił niemal 48% wszystkich BO (637 osób). Zdecydowanie poniżej oczekiwań można ocenić udział osób w wieku powyżej 55 lat. W okresie obu lat do projektu przystąpiło zaledwie 17 osób w wieku 55-64 lata.

Źródła finansowania, budżet i przebieg realizacji projektu

Podstawą uruchomienia projektu była Umowa Ramowa nr UDA-PO KL.06.01.03-28-012/08-00 zawarta w Olsztynie w dniu 8 kwietnia 2008 r. pomiędzy Województwem Warmińsko-Mazurskim – Wojewódzkim Urzędem Pracy (Instytucją Pośredniczącą II stopnia) a Powiatem Bartoszyckim – Powiatowym Urzędem Pracy w Bartoszycach (Beneficjentem). Umowa na realizację w/w projektu zawarta została na okres od dnia 2 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. w ramach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) współfinansowanego za środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Umowa ta określała finansowanie do wysokości „kosztów kwalifikowanych” określonych zgodnie z *Wytycznymi w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*. Środki na finansowanie Projektu systemowego przyznawane są corocznie w okresie trwania umowy, na podstawie złożonych i zatwierdzonych wniosków o dofinansowanie. Zgodnie z pierwszym wnioskiem, na rok 2008 PUP w Bartoszycach uzyskał kwotę 4 550 659,90 zł.; na 2009 r. uzyskano kwotę 4,9 mln zł. Koszt przypadający na jednego uczestnika wynosił w 2008 r.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

6 742 zł, a w 2009 r. 6 901 złotych. Bilans postępu finansowego realizacji projektu systemowego „Z Nami łatwiej” w latach 2008-2009 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Bilans postępu finansowego realizacji projektu "Z Nami łatwiej"

Nazwa zadania w ramach projektu	Wydatki w 2008 roku			Wydatki w 2009 roku			Wydatki kumulatywnie		
	Określone we wniosku o dofinansowanie	Zrealizowane	% realizacji	Określone we wniosku o dofinansowanie	Zrealizowane	% realizacji	Określone we wniosku o dofinansowanie	Zrealizowane	% realizacji
Stáže	1 992 680,60	1 982 803,61	99,50	2 413 500,00	2 399 124,71	99,40	4 406 180,60	4 381 928,32	99,45
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	348 146,00	345 281,95	99,18	0,00	0,00	0,00	345 281,95	345 281,95	100,00
Szkolenia zawodowe	632 653,15	599 094,05	94,70	692 634,00	701 324,75	101,25	1 325 287,15	1 300 418,80	98,12
Jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	1 577 180,00	1 551 652,38	98,38	1 793 866,00	1 798 395,33	100,25	3 371 046,00	3 350 047,71	99,38
Razem	4 550 659,75	4 478 831,99	98,42	4 900 000,00	4 898 844,79	99,98	9 447 795,70	9 377 676,78	99,26

Źródło: Dane PUP w Bartoszycach

W latach 2008-2009 największą pozycję (46,7% wydatków) stanowiły wydatki związane ze stażami. Działanie to polegało na kierowaniu młodych bezrobotnych do 25 roku życia, nie mających doświadczenia zawodowego, na staż u pracodawców, którego założeniem jest nabycie doświadczenia zawodowego i uzyskanie dokumentu potwierdzającego odbycie praktyki. We wnioskach o dofinansowanie zakładano skierowanie na staże 246 osób w 2008 r. i 270 osób w 2009 r. Z tej formy wsparcia mogły skorzystać także osoby, które przekroczyły 25 rok życia i znajdowały się w „szczególnej sytuacji na rynku pracy”. Osoby bezrobotne znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy były kierowane do odbywania staży na okres od 3 do 6 miesięcy, a osoby, które nie ukończyły 25 lat na okres od 3 do 12 miesięcy.

Można wnioskować, że tak duży udział ludzi młodych w projekcie wynikał w dużej mierze z możliwości skorzystania z tego rodzaju wsparcia. W analizowanych dokumentach brak jest zbiorczych informacji o liczbie osób, którym udzielono tej formy wsparcia. Osoby skierowane na staż otrzymywały w czasie jego trwania stypendium, a odbywające staż poza miejscem zamieszkania także dodatkowe wsparcie w postaci zwrotu kosztów dojazdu. Dla oceny skuteczności tej formy wsparcia należałoby wprowadzić monitorowanie dalszych ścieżek rozwoju zawodowego tych osób pozyskując informacje o tym, jak duża liczba osób po odbytych stażach znajduje zatrudnienie. Należy zauważyć, że opłacanie osób kierowanych na staże, jest pośrednią formą wsparcia finansowego udzielanego pracodawcom.

Drugą pozycję pod względem wysokości wydatków stanowią jednorazowe środki przeznaczane osobom bezrobotnym na uruchomienie działalności gospodarczej. W latach 2008-2009 wydatkowano na ten cel prawie 3,4 mln zł, co stanowiło 35,7% całości wydatków projektu. Środki finansowe z tego tytułu uzyskało 209 osób, tj. 17,2% liczby osób, które zakończyły udział w projekcie, z tego zaledwie 25 osób w wieku 15-24 lata i 145 osób

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

określonych jako „znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy”. Przeciętna kwota wsparcia wynosiła 16 tys. złotych.

Ponad 1,3 mln zł, tj. 13,9% wydatków przeznaczono na szkolenia zawodowe. We wnioskach o dofinansowanie projektu określano liczbę uczestników szkoleń na 250 osób w 2008 r. i 260 osób w 2009 r., szczegółowa tematyka szkoleń nie była określona.

W trakcie realizacji projektu Beneficjent został zobowiązany do:

- niezwłocznego informowania w formie pisemnej Instytucji Wdrażającej (WUP w Olsztynie) o problemach w realizacji Projektu systemowego, w szczególności o zamiarze zaprzestania jego realizacji,
- przekazywania w formie elektronicznej, wraz z wnioskiem o płatność, informacji o wszystkich uczestnikach projektu systemowego,
- rejestrowania w bazie internetowej ofert szkoleniowych, w tym ofert szkoleniowych wykonawców i bieżącego aktualizowania danych o każdym szkoleniu organizowanym w ramach Projektu systemowego.

Szczegółowe informacje, stanowiące część składową wniosków o płatność, były systematycznie w cyklu dwumiesięcznym opracowywane i przekazywane przez Beneficjenta do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

4. OPIS WYNIKÓW BADANIA

Wyniki badania ewaluacyjnego zostały przedstawione według *schematu Założeń do ewaluacji projektów systemowych powiatowych urzędów pracy, realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w kolejności ustalonej w części V. Pytania ewaluacyjne*. W opisie uwzględniono wyniki analizy danych zastanych (desk-research), indywidualnych wywiadów pogłębionych IDI oraz wywiadów telefonicznych CATI. W celu uzyskania jak najbardziej wiarygodnych wyników została zastosowana triangulacja metodologiczna, wdrożona przede wszystkim poprzez:

- ✓ zróżnicowanie narzędzi badawczych,
- ✓ zróżnicowanie źródeł danych (dokumenty programowe, dokumenty projektu, statystyki i sprawozdania, strony internetowe instytucji wchodzących w strukturę wdrażania projektu),
- ✓ opinie uczestników systemu (pracowników),
- ✓ opinie beneficjentów ostatecznych.

4.1. Pytanie ewaluacyjne 1

Kryterium ewaluacyjne - trafność (adekwatność)

W jakim stopniu realizowane w projektach systemowych działania przyczyniają się do realizacji celów i wskaźników Poddziałania 6.1.3. oraz Działania 6.1. i Priorytetu VI PO KL? Czy są zgodne z programami promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy (zgodnie z art. 9, ust.1. pkt 1. ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)?

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Baza normatywna projektu systemowego „Z Nami łatwiej”

Plan Działania Priorytetu VI *Rynek pracy otwarty dla wszystkich* Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjęty Uchwałą nr 61/631/08/III Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 2 grudnia 2008 r. określa formy wsparcia oraz grupy docelowe identycznie jak zapisy *Szczegółowego opisu priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013*.

Dodatkowo zdefiniowane zostały podstawowe wymogi wobec programów regionalnych, komplementarnych w stosunku do projektów wiodących, dostosowanych do specyficznych potrzeb lokalnego rynku pracy. W dokumencie tym zapisano:

„Powyższe działania powinny być w jak największym stopniu komplementarne wobec projektów realizowanych w ramach innych programów (PROW 2007-2013, PO Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013) na terenie poszczególnych powiatów, tj. powinny uwzględniać specyficzne potrzeby lokalnego rynku pracy wynikające z realizacji projektów w ramach tych programów (np. poprzez dostosowanie profili szkoleń zawodowych do specyficznych potrzeb pracodawców, wynikających z realizacji konkretnej inwestycji, tak by zapewnić dostępność pracowników na etapie realizacji projektów, a także odpowiednio przygotować pracowników pod kątem niezbędnych kwalifikacji i umiejętności pozwalających w pełni wykorzystać potencjał nowych inwestycji). Ponadto realizacja projektów przez powiatowe urzędy pracy w ramach Poddziałania 6.1.3 powinna przygotowywać osoby bezrobotne do zatrudnienia w następujących obszarach zdefiniowanych jako kluczowe dla rozwoju gospodarczego regionu: rolno-spożywczym, turystycznym, w tym hotelarstwo i gastronomia, budowlanym, w tym budownictwo drogowe, spawalnictwie, usługach dla starzejącego się społeczeństwa, produkcji wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa, produkcji mebli. Informacja na ten temat musi zostać zawarta we wniosku o dofinansowanie realizacji projektu.”

Zadania te wpisują się w pakiet strategii długofalowych o zasięgu krajowym, jak też w szczególności realizują zapisy dwóch podstawowych dokumentów strategicznych dla rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego:

- *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020*, stanowiąca Załącznik do uchwały nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r.,
- *Strategia zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku*, stanowiąca Załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr 46/627/06 z dnia 27 czerwca 2006 roku.

Wiodącym celem **Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich** w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku jest rozwój zasobów ludzkich, uznany jako podstawowy warunek rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Strategia koncentruje się na zapewnieniu realizacji następujących priorytetów:

- ✓ Priorytet 1. Wzrost zatrudnienia.
- ✓ Priorytet 2. Kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej.
- ✓ Priorytet 3. Efektywna organizacja rynku pracy.
- ✓ Priorytet 4. Równość szans do zatrudnienia.
- ✓ Priorytet 5. Aktywna i zintegrowana polityka w obszarze bezrobocia.

Priorytety te w pełni korespondują z Poddziałaniem 6.1.3. PO KL *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych*.

Z punktu widzenia bazy normatywnej i podstaw funkcjonowania omawianego projektu systemowego „Z Nami łatwiej”, dokumenty te mają zasadnicze znaczenie. Jest to szczególnie istotne w sytuacji, gdy na szczeblu powiatu, problemy dotyczące zatrudnienia i aktywizacji rynku pracy sygnalizowane są w dość rozproszonych i nielicznych dokumentach, nie zawsze przy tym aktualnych.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Do najważniejszych z nich należą:

- *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego*, przyjęta uchwałą Rady Powiatu Bartoszyckiego Nr XXI/141/2001 z dnia 16 lutego 2001 roku,
- *Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Bartoszyckiego na lata 2004-2006 z perspektywą na lata następne*, przyjęty uchwałą Rady Powiatu Bartoszyckiego Nr XVIII /116/04 z dnia 18 listopada 2004 roku,
- *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bartoszyckim na lata 2007 – 2015*, czerwiec 2007 roku,
- *Powiatowy program działań na rzecz poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych na lata 2008-2013*, przyjęty uchwałą Rady Powiatu Bartoszyckiego Nr XVII/86/08 z dnia 28 marca 2008 r.

Priorytet 1 – wzrost zatrudnienia – stanowi oś Strategii wojewódzkiej, wiążąc pozostałe priorytety i stanowiąc wytyczną dla innych strategii i programów sektorowych. Stwarza zatem preferencje dla prowadzenia aktywnej polityki na rynku pracy, ograniczania bezrobocia i jego skutków społecznych, aktywizacji zawodowej bezrobotnych i ułatwiania im powrotu na rynek pracy. Szczególne instrumenty działań dotyczą zapobiegania bezrobociu wśród młodzieży. W ramach realizowanego na szczeblu regionalnym Priorytetu VI PO KL – *Rynek pracy otwarty dla wszystkich* – instrumenty wsparcia koncentrują się przede wszystkim na tych wybranych grupach docelowych, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

Grupy te obejmują:

- ✓ osoby młode (do dwudziestego piątego roku życia), które nie posiadają doświadczeń zawodowych oraz kwalifikacji koniecznych do znalezienia zatrudnienia,
- ✓ kobiety (w tym zwłaszcza matki samotnie wychowujące dzieci),
- ✓ osoby po czterdziestym piątym roku życia, mające trudności z dostosowaniem się do wymogów modernizującej się gospodarki,
- ✓ osoby niepełnosprawne, poszukujące zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- ✓ ponadto, wsparcie w ramach Priorytetu jest adresowane do osób długotrwale bezrobotnych, których reintegracja z rynkiem pracy jest z reguły najbardziej czasochłonna i wymaga zastosowania różnorodnych instrumentów aktywizacyjnych.

Przedstawione wcześniej założenia projektu systemowego „Z Nami łatwiej”, uwarunkowania ekonomiczne i społeczne konieczności jego prowadzenia, cele ogólne i szczegółowe jak też wyniki wstępne omówienia przebiegu realizacji w latach 2008-2009 wskazują, że wpisuje się on w pełni w pakiet dotychczasowych działań systemowych, jak też priorytety określone w *Krajowym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2009-2011* przyjętym uchwałą Nr 111/2010 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2010 r.

Rezultaty ogólne projektu systemowego

Z przedstawionych wyżej ocen i danych liczbowych zawartych w tabelach 1 i 2 wynika, że projekt systemowy „Z Nami łatwiej” był przygotowany bardzo starannie i realizowany w sposób systematyczny. Reakcje na zmieniające się uwarunkowania były podejmowane z odpowiednim wyprzedzeniem, w celu zapewnienia maksymalnej efektywności zarówno w wymiarze efektów rzeczowych, jak też efektywności finansowej wykorzystania dotacji.

Rezultaty twarde

Udział w projekcie w latach 2008-2009 rozpoczęło 1336 osób, a ukończyło 1215 osób. W trakcie trwania projektu z udziału w nim zrezygnowało 121 osób, w tym większość z nich wycofała się z projektu w 2008 r., a zatem na pierwszym etapie jego trwania. Z uwagi na fakt,

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

że opinie uczestników o prowadzonych przedsięwzięciach i formach wsparcia były zdecydowanie pozytywne (prezentacja wyników badania CATI w dalszej części ewaluacji), przyczyny rezygnacji w większości miały charakter pozamerytoryczny i losowy.

W tabeli 4 (str.22) zaprezentowano zestawienie wskaźników produktu, obrazujące szczegółową charakterystykę osób, które zakończyły udział w projekcie. Prawie 46% z nich stanowiły osoby w wieku 15-24 lata, z czego 42% osób mieszkało na obszarach wiejskich. Zainteresowanie młodych ludzi projektem można uznać za bardzo wysokie. Zbiorowość 555 osób, które zakończyły udział w projekcie, stanowi prawie 40% młodzieży zarejestrowanej w PUP jako bezrobotni. Wiekiem 50-64 lata legitymowało się 50 osób, tj. prawie 10% zarejestrowanych bezrobotnych w tej grupie wiekowej.

W latach 2008-2009 udział w projekcie zakończyło 976 osób (80,2% ogółu), zakwalifikowanych jako znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. W tej grupie znajdowało się 417 osób długotrwale bezrobotnych, prawie w całości zamieszkałych na terenach wiejskich.

Środki na podjęcie działalności gospodarczej uzyskało 209 osób, tj. o dwie osoby więcej niż zakładano w planie. Łącznie w obu latach na ten cel wydano ponad 3,3 mln zł, czyli nieco ponad 16 tys. zł na osobę. Przyjmując, że jest to jednoosobowa działalność gospodarcza oznacza to utworzenie 209 miejsc pracy. Zestawienie w podziale na poszczególne grupy beneficjentów przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Wskaźniki rezultatu

Nazwa wskaźnika	2008	2009	Kumulatywnie
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	110	99	209
- w tym przekazanych osobom w wieku 15-24 lata	25	0	25
- w tym przekazanych osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	74	71	145
a) w tym osobom niepełnosprawnym	0	1	1
b) w tym osobom długotrwale bezrobotnym	38	34	72
c) w tym osobom z terenów wiejskich	33	20	53
- w tym przekazanych osobom w wieku 50-64 lata	3	4	7

Źródło: Dane PUP w Bartoszycach

Ponadto zakładane rezultaty twarde projektu w latach 2008-2009 obejmowały:

- uzyskanie przez 510 uczestników projektu zaświadczeń bądź certyfikatów potwierdzających udział i ukończenie szkolenia zawodowego,
- uzyskanie przez 586 uczestników zaświadczeń potwierdzających odbycie stażu,
- uzyskanie przez 590 uczestników zaświadczeń potwierdzających udział w zajęciach aktywizacyjno-doradczych, organizowanych przez lidera klubu pracy,
- podjęcie po zakończeniu udziału w projekcie zatrudnienia przez 420 osób.

Poza 209 osobami, które wyszły z bezrobocia w wyniku podjęcia działalności gospodarczej przy pomocy uzyskanego wsparcia finansowego, 433 osoby uzyskały zatrudnienie. W tej grupie 54% stanowiły osoby zatrudnione przez pracodawców po odbyciu stażu w ich firmach, 31,6% po odbytych różnego rodzaju szkoleniach i 12,9% w wyniku odbycia kursów przygotowania zawodowego.

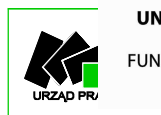
Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rezultaty miękkie projektu

Według założeń projektu przedstawionych we wnioskach o dofinansowanie, celem projektu było: uzyskanie przez uczestników zwiększonej motywacji do poszukiwania pracy, zwiększenie zdolności komunikacyjnych (np. pracy w zespole), podniesienie własnej samooceny i zaufania we własne siły, poprawa swojego wizerunku, prezencji, zachowania, wyższe zawodowe aspiracje, poprawa samopoczucia, większa obowiązkowość, przełamanie poczucia bezradności, nabycie umiejętności praktycznych (wypełniania formularzy, napisania życiorysu) oraz większa świadomość praw i obowiązków bezrobotnego i pracownika. Opinie uczestników projektu potwierdzają znaczący pakiet korzyści uzyskanych w wyniku ich udziału w przedsięwzięciu.

Szersze omówienie zostało przedstawione w dalszej części, na podstawie wyników wywiadów telefonicznych (CATI), opisanych w pytaniach ewaluacyjnych o numerach 5, 6, 8, 9, 10, 11.

Reasumując: Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że projekt systemowy „Z Nami łatwiej” spełnia wymóg trafności (adekwatności) – rozumianej jako ocena sposobu doboru zastosowanych w projektach systemowych instrumentów pod kątem realizacji celów projektów systemowych PUP, celu Działania 6.1 PO KL, celów szczegółowych Priorytetu VI PO KL, celu szczegółowego nr 1 PO KL, a także jako ocena związku pomiędzy zdefiniowanymi celami a istniejącymi problemami społeczno-gospodarczymi, które mają zostać rozwiązane dzięki interwencji EFS.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 4. Wskaźniki produktu.

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Rok 2008			Rok 2009			Wartość kumulatywnie			Stoień realizacji
		K	M	Ogółem	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Liczba osób, które zakończyły udział w projekcie	1411	313	304	617	332	266	598	645	570	1215	86,11
- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata	X	193	124	317	160	78	238	353	202	555	X
- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata zamieszkujących obszary wiejskie	X	85	51	136	74	23	97	159	74	233	X
- w tym liczba osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	X	302	244	546	235	195	430	537	439	976	X
a) w tym liczba osób niepełnosprawnych	10	3	1	4	6	3	9	9	4	13	130,00
b) w tym liczba osób długotrwale bezrobotnych	276	121	103	224	111	82	193	232	185	417	151,09
c) w tym liczba osób z terenów wiejskich	X	129	124	253	102	58	160	231	182	413	X
- w tym liczba osób w wieku 50-64 lata	X	5	15	20	14	16	30	19	31	50	X
- w tym liczba osób, które zostały objęte Indywidualnym Planem Działania	X	0	0	0	5	3	8	5	3	8	X
Liczba osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej	207	35	75	110	42	57	99	77	132	209	100,97
- w tym liczba osób w wieku 15-24 lata	X	12	13	25	0	0	0	12	13	25	X
- w tym liczba osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	X	28	46	74	29	42	71	57	88	145	X
a) w tym liczba osób niepełnosprawnych	X	0	0	0	0	1	1	0	1	1	X
b) w tym liczba osób długotrwale bezrobotnych	X	10	28	38	14	20	34	24	48	72	X
c) w tym liczba osób z terenów wiejskich	X	12	21	33	10	10	20	22	31	53	X
- w tym liczba osób w wieku 50-64 lata	X	1	2	3	1	3	4	2	5	7	X
Liczba osób bezrobotnych w wieku 15-24 lata, które otrzymały wsparcie w ramach Priorytetu w okresie pierwszych 100 dni od dnia zarejestrowania jako bezrobotne	X	121	93	214	87	63	150	208	156	364	X

Źródło: Dane PUP w Bartoszycach

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. 2. Pytanie ewaluacyjne 2

Kryterium ewaluacyjne – skuteczność

Które instrumenty rynku pracy, stosowane w projektach systemowych są najbardziej skuteczne (najlepiej przyczyniają się do realizacji celów, rezultatów i wskaźników projektów)?

Odpowiedź na powyższe pytanie zawarte jest częściowo w prezentowanych wyżej tabelach dotyczących rezultatów projektu, jak też w informacjach uzyskanych w trakcie wywiadu indywidualnego (IDI), a także w opiniach uczestników projektu systemowego zebranych w trakcie wywiadów CATI.

W wywiadzie indywidualnym, przeprowadzonym z osobą do kontaktów roboczych określoną we wniosku o dofinansowanie projektu, postawiono następujące pytania:

1. Jakie instrumenty rynku pracy zostały zastosowane w projekcie systemowym? Dlaczego zostały wybrane? Pod jakim kątem był dobierany zestaw instrumentów do projektu?
2. Które instrumenty wsparcia najlepiej przyczyniły się dotychczas, Pana/i zdaniem, do realizacji celów i rezultatów projektu systemowego? Dlaczego?

W dotychczasowej praktyce realizacji projektów systemowych przez urzędy pracy, zgodnie z wytycznymi zawartymi w dokumencie „Projekty Systemowe Powiatowych Urzędów Pracy PO KL” oraz w „Szczegółowym Opisie Priorytetów”, stosowane są następujące zalecane formy wsparcia:

- usługi pośrednictwa pracy,
- usługi w zakresie doradztwa zawodowego,
- staże zawodowe,
- przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
- szkolenia zawodowe,
- udzielanie jednorazowo środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Także w propozycjach Urzędu Pracy w Bartoszycach figurują te działania, jednak w praktyce **największe zainteresowanie skoncentrowane zostało na stażach, szkoleniach i dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Z punktu widzenia specyficznych problemów rynku pracy na terenie powiatu bartoszyckiego, działania te były najbardziej pożądane, a ich realizacja przyniosła wymierne efekty ilościowe i jakościowe.** Dokonując wyboru odpowiednich instrumentów wsparcia wzięto pod uwagę fakt, że poważnym problemem rynku pracy na terenie powiatu jest wysoki odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (ponad 30%) lub doświadczenia zawodowego (niemal 27%). Staże oraz szkolenia zawodowe miały na celu poprawę tego stanu rzeczy. Trafność tego wyboru została wykazana wyżej (pkt.4.1). Główne formy wsparcia, cieszące się największym zainteresowaniem BO, jak też najwyższej notowane na liście priorytetów projektu obejmowały:

- **Jednorazowo przyznane środki na podjęcie działalności gospodarczej** – przyznanie środków dla osób bezrobotnych zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą, umożliwia stworzenie osobie bezrobotnej własnego miejsca pracy, poprzez wsparcie w postaci bezzwrotnej pomocy finansowej. Uczestnicy projektu zainteresowani tą formą wsparcia mogli korzystać również z usług doradczych i informacyjno-konsultacyjnych oraz otrzymać pomoc w opracowaniu biznes planu. Dodatkowo udzielenie dotacji poprzedzone było szkoleniem z zakresu prowadzenia własnej firmy. Istotą tej formy jest wsparcie

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

przedsiębiorczych osób bezrobotnych w rozpoczęciu pracy na własny rachunek, dla których brak kapitału początkowego stanowił poważną barierę uniemożliwiającą założenie własnej firmy. Niewątpliwą zaletą dotacji jest 100% efektywność, a w dalszej perspektywie czasowej może skutkować generowaniem nowych miejsc pracy. Rodzaj uruchamianej działalności gospodarczej był wynikiem suwerennej decyzji beneficjenta. Dla oceny długofalowej skuteczności tej formy wsparcia, wydaje się jednak konieczne utrzymywanie przez PUP kontaktu z tymi osobami i obserwowanie losów nowoutworzonych mikroprzedsiębiorstw.

- **Stáže** – dzięki udziałowi w stażach, bezrobotni nabywają umiejętności praktyczne przez wykonywanie zadań w miejscu pracy, bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą. Pracodawca, bez ponoszenia kosztów ma natomiast możliwość przygotowania przyszłego pracownika. Udział w stażu oraz otrzymanie po jego zakończeniu zaświadczenia, stanowi dodatkowy atrybut na rynku pracy. Dzięki stażom, bezrobotni bez doświadczenia zawodowego spełnili jeden z podstawowych wymogów pracodawców – zdobyli doświadczenie w pracy na konkretnym stanowisku, co bez wątpienia poprawiło ich sytuację na rynku pracy. Prywatny przedsiębiorca podpisując z PUP umowę o skierowanie osoby bezrobotnej na staż, zobowiązywał się jednocześnie do zatrudnienia jej na umowę o pracę, po zakończeniu odbywania u niego stażu. Działanie takie zapewnia efektywność w projekcie i jest zgodne z wytycznymi Powiatowej Rady Zatrudnienia.

Stypendium jakie BO otrzymywali w trakcie odbywania stażu, było źródłem własnych dochodów (w przypadku osób do 24 roku życia często był to pierwszy samodzielnie uzyskany dochód) i motywacją do znalezienia zatrudnienia. Staże stwarzają możliwość nie tylko nabycia doświadczenia i praktycznych umiejętności niezbędnych w danym zawodzie, ale i rozwijają aktywność zawodową oraz integrują z rynkiem pracy. Pozwalają też na zweryfikowanie zainteresowań zawodowych i sprawdzenie przez bezrobotnego, czy praca na danym stanowisku jest dla niego interesująca i odpowiednia. Niewątpliwie może okazać się to pomocne w wyborze dalszej drogi zawodowej. Po odbyciu stażu uczestnicy otrzymywali udokumentowane potwierdzenie odbycia praktyki w danym zawodzie, co przyczyniło się do poprawy ich sytuacji na rynku pracy – zdobyli tak ważne na rynku pracy doświadczenie zawodowe.

- **Szkolenia** – skierowane były do osób bezrobotnych w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych i innych kwalifikacji, zwiększających szansę na uzyskanie lub utrzymanie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Tematyka bezpłatnych szkoleń była dostosowana do rynku pracy, często do specyficznych potrzeb pracodawców. Kursy łączyły teorię z praktyką. Szkolenia służyły nabyciu nowych, zaktualizowaniu lub podniesieniu już posiadanych kwalifikacji zawodowych z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy. Przy doborze rodzaju szkoleń, wykorzystany został raport dotyczący zawodów deficytowych i nadwyżkowych na Warmii i Mazurach oraz uwzględnione zostały potrzeby zgłaszane przez lokalnych pracodawców. Ta forma wsparcia cieszyła się dużą popularnością, podobnie jak staże, szczególnie wśród uczestników projektu w wieku do 35 lat. W wyniku odbycia szkoleń i staży zatrudnienie uzyskało ponad 30% uczestników projektu. Uczestnicy projektu otrzymali wsparcie dodatkowe, tj. z zakresu pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego. Miało to na celu m.in. pomoc przy właściwym doborze szkolenia i sprawdzenie predyspozycji do wykonywania określonego zawodu. W ramach usług pośrednictwa pracy bezrobotni mogli np. zapoznać się z aktualnymi ofertami pracy i otrzymać propozycję stażu. Usługi doradcze pomagały niezdecydowanym w doborze odpowiedniej formy wsparcia i zmierzały do przełamania barier uniemożliwiających integrację z rynkiem pracy. Chodziło m.in.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

o pokonywanie niechęci do podejmowania zatrudnienia w zawodzie innym niż wyuczony lub wykonywany dotychczas.

Wszystkie cele zawarte w projekcie systemowym „Z Nami łatwiej” zostały zrealizowane zgodnie z założeniami i harmonogramem, w kilku przypadkach (zob. tabela 3) uzyskano stopień realizacji wyższy od oczekiwanego. Uzyskane wskaźniki produktów i rezultatów są trwałe. Do realizacji celów i rezultatów projektu systemowego przyczyniły się wszystkie zastosowane w projekcie formy wsparcia tj: staże, szkolenia, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, jednorazowo przyznane środki na podjęcie działalności gospodarczej. **Uzyskana efektywność zatrudnieniowa różni się - co zrozumiałe - w zależności od zastosowanych form wsparcia, ale w przypadku powiatu bartoszyckiego poważnym ograniczeniem jest niewielka liczba oferowanych miejsc pracy.** Dlatego znaczenie projektu należy przede wszystkim rozpatrywać pod kątem jego wpływu na tworzenie przyszłych możliwości i perspektyw aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, jak też ogólnie aktywizacji innych grup społeczeństwa. Można ocenić, że wszystkie zastosowane instrumenty wsparcia przyniosły wymierne efekty, a ich wyrazem jest:

- 1) Zwiększenie aktywności i nabycie umiejętności poszukiwania pracy, autoprezentacji, zwiększenie motywacji do działania, zaufania we własne siły.
- 2) Podniesienie kwalifikacji zawodowych BO w dziedzinach odpowiadających potrzebom lokalnego rynku pracy poprzez uczestnictwo w bezpłatnych szkoleniach, których kierunki są dostosowane do potrzeb rynku pracy.
- 3) Uzyskanie przez BO doświadczenia zawodowego, poprzez podjęcie stażu lub przygotowania zawodowego w miejscu pracy.
- 4) Udzielenie wsparcia doradczo-szkoleniowego dla osób zakładających działalność gospodarczą oraz przyznawanie jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej.

O pozytywnych rezultatach projektu świadczą opinie wyrażane przez jego uczestników zebrane w trakcie wywiadów CATI. Na zadane pytanie (pyt.3) o obecną sytuację na rynku pracy 38,2% byłych bezrobotnych stwierdziło, że są zatrudnieni, 21,3% prowadzi własne firmy, 4,7% uczy się lub studiuje. W momencie przeprowadzania wywiadów 21,8% BO było nadal zarejestrowanych w PUP jako bezrobotni, a 4,4% jako poszukujący pracy. Nieco ponad 58% badanych będących nadal bezrobotnymi przebywa na bezrobociu dłużej niż jeden rok, a ponad połowa z nich ponad dwa lata.

Reasumując: Beneficjent wytypował trafnie cele i obszary interwencji. W zasadzie wszystkie instrumenty wsparcia wywarły pozytywny wpływ na poprawę szeroko pojmowanej sytuacji na rynku pracy w obszarze zmniejszenia ekonomicznych i społecznych skutków bezrobocia. Najszybsze bezpośrednie efekty przyniosło wsparcie finansowe na podjęcie własnej działalności gospodarczej oraz staże i szkolenia.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4.3. Pytanie ewaluacyjne 3

Kryterium ewaluacyjne – skuteczność

Jakiego rodzaju problemów doświadczają beneficjenci systemowi w trakcie realizacji projektów systemowych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL?

Projekty systemowe o charakterze wieloletnim, realizowane w ramach Poddziałania 6.3.1 PO KL „Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych” stanowią niewątpliwie poważne wyzwanie natury merytorycznej i organizacyjnej dla powiatowych urzędów pracy. Jak należało się spodziewać, także w obszarze działania Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszycach powstawały określone trudności realizacyjne, spiętrzenia prac i konieczność znaczącej koncentracji zespołu realizacyjnego na pracach administracyjnych, koordynacyjnych i rozliczeniowych poszczególnych transz dotacji.

W ocenie osoby odpowiedzialnej za kontakty robocze (koordynatora projektu) przedstawionej w trakcie wywiadu IDI, do obszarów, których realizacja nie narażała problemów i szczególnych trudności można zaliczyć:

- dobry przepływ informacji pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Olsztynie (Instytucją Pośredniczącą II stopnia) a Powiatowym Urzędem Pracy w Bartoszycach (Beneficjentem),
- dobry przepływ informacji pomiędzy PUP a uczestnikami projektu; na dobry klimat współpracy i zaangażowanie pracowników urzędu wskazują także ankietowani BO,
- wystarczające i terminowo przekazywane środki finansowe przeznaczone na realizację projektu,
- dysponowanie odpowiednimi zasobami (lokalowymi, kadrowymi, czasowymi itd.),
- odpowiedni pod względem liczby i kompetencji zespół pracowników zatrudnionych przy realizacji projektu; na potrzeby realizacji projektu powołano zespół projektowy w skład którego weszli: dyrektor Urzędu, zastępca dyrektora, lider projektu, ekspert ds. księgowości oraz doradcy zawodowi i pośrednicy pracy, specjaliści ds. rozwoju zawodowego, pracownicy działu instrumentów rynku pracy zajmujący się obsługą staży, przygotowania zawodowego, dotacji jak również pracownicy Działu Ewidencji i Świadczeń.

Natomiast w odpowiedzi na zestaw pytań: *Jakie problemy pojawiły się w trakcie realizacji projektu systemowego? Czego one dotyczyły? Co spowodowało, że one wystąpiły? Co było ich główną przyczyną?* respondentka zidentyfikowała następujące problemy:

- 1) Największym problemem w trakcie realizacji projektu były występujące przerwania udziału beneficjentów w projekcie spowodowane przyczynami zdrowotnymi, podjęciem pracy lub nauki w systemie dziennym oraz innymi zdarzeniami losowymi.
- 2) W trakcie trwania projektu, bezrobotni rezygnowali z udziału bez uzasadnionej przyczyny, nie informując o tym urzędowi. W sytuacjach nieuzasadnionych przerw udziału w projekcie, beneficjenci ostatecznie pozbawiani byli statusu osoby bezrobotnej na okres zgodny z obowiązującymi przepisami. Beneficjent, który przerwał udział w projekcie był zobowiązany do zwrotu poniesionych kosztów, np. kosztów dojazdu, badań lekarskich, kosztów szkolenia. Zdarzało się, że problemy te wynikały z niezrozumienia przez BO informacji uzyskanych od pracowników zaangażowanych w realizację projektu. Należy nadmienić, że łącznie w latach 2008-2009 na 1 336 osób, które rozpoczęły udział w projekcie, w trakcie jego trwania z różnych powodów zrezygnowało 121 osób.
- 3) Pewnym utrudnieniem, świadczącym jednak pozytywnie o elastyczności działań, była również konieczność dokonywania zmian w trakcie realizacji projektu liczby uczestników

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

projektu, jak również w konsekwencji dokonywania zmian w budżecie projektu. Spowodowane to było różnymi przyczynami:

- zmniejszenie liczby uczestników w stażach, spowodowane zawieraniem umów dłuższych niż 6 miesięczne (w projekcie zakładano umowy na okres średnio 6 miesięcy) w przypadkach gwarancji zatrudnienia u pracodawcy po zakończonym stażu,
- konieczność zmian w budżetach poszczególnych zadań, wywołanych zmniejszeniem lub zwiększeniem liczby uczestników,
- zmiany w zakresie kosztów szkoleń, spowodowane najczęściej różnicami w kosztach zlecenia szkoleń, instytucjom szkoleniowym wybieranych w wyniku przetargów.

Zarówno w okresie programowania, jak i realizacji projektu Zespół projektowy zauważał, iż barierami, które mogą być przeszkodą w skutecznej realizacji projektu są problemy z którymi mierzą się beneficjenci ostateczni. Należą do nich: brak możliwości zatrudnienia zgodnie z kwalifikacjami zdobytymi podczas edukacji, brak doświadczenia zawodowego, brak umiejętności poruszania się po rynku pracy, brak znajomości potrzeb i wymagań stawianych osobom bezrobotnym przez pracodawców, brak umiejętności skutecznej prezentacji podczas rozmowy kwalifikacyjnej oraz brak motywacji i wiary we własne siły.

Podstawowym celem projektu systemowego jest aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i ułatwienie im wejścia lub powrotu na rynek pracy. Główną barierą utrudniającą osiągnięcie tego celu w pow. bartoszyckim, a zatem i skuteczną realizację projektu systemowego, jest specyfika lokalnego rynku pracy, na którym dominują mikroprzedsiębiorstwa. Oferta miejsc pracy jest bardzo uboga, a obecny potencjał gospodarczy nie jest w stanie zagospodarować nadwyżek siły roboczej.

Skuteczną realizację projektu mogą utrudniać również bariery dotyczące beneficjentów ostatecznych. Pierwsze z nich to bariery natury psychologicznej, tj. brak motywacji i wiary we własne możliwości, niechęć do przekwalifikowania i podejmowania pracy w zawodzie innym niż wyuczony lub wykonywany dotychczas, powielanie negatywnych wzorców (dziedziczenie bezrobocia). Kolejnym problemem jest też niewielka mobilność (często spowodowana przez brak środków finansowych na ten cel). Równie istotne są bariery związane z brakiem kwalifikacji zawodowych bądź niedostosowaniem ich do aktualnych potrzeb rynku pracy.

Opisane powyżej instrumenty rynku pracy oraz wsparcie dodatkowe przyczyniają się do przełamywania barier, z jakimi borykają się uczestnicy projektu. Staże i szkolenia pozwalają zdobyć doświadczenie zawodowe i nowe kwalifikacje. Jednorazowo udzielane środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej pomagają przedsiębiorczym bezrobotnym rozpocząć pracę na własny rachunek, a szkolenie z przedsiębiorczości przygotowuje ich do tego. Dzięki warsztatom aktywizacyjnym i indywidualnym rozmowom z doradcami zawodowymi bezrobotni uczą się jak napisać CV i list motywacyjny, jak rozmawiać z pracodawcą, są motywowani do zwiększenia swej aktywności na rynku pracy, pobudza się ich wiarę we własne możliwości. Ważną rolę pełni również możliwość uzyskania zwrotu kosztów dojazdu, zakwaterowania lub opieki nad dzieckiem. Dla wielu beneficjentów ostatecznych to dodatkowe wsparcie jest ogromnym ułatwieniem, pomagającym przełamać barierę małej mobilności. Stypendia stażowe i szkoleniowe to źródło samodzielnie uzyskiwanych dochodów, mające służyć motywowaniu do znalezienia zatrudnienia. Wszystko to sprawia, że środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego umożliwiają integrację lub reintegrację z rynkiem pracy osób bezrobotnych, a tym samym pozwalają na realizację głównego celu projektu.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Reasumując: Znajomość i zrozumienie wzajemnych uwarunkowań po obu stronach, beneficjenta systemowego i beneficjentów ostatecznych, była podstawową przesłanką powodzenia realizacji projektu. Przedstawione wyżej, jak też w dalszej części ewaluacji oceny prezentują pozytywny pakiet uzyskanych rezultatów, potwierdzając skuteczność projektu.

4.4. Pytanie ewaluacyjne 4

Kryterium ewaluacyjne - skuteczność

Jakie działania podejmuje PUP w celu rozwiązywania pojawiających się problemów? Z kim się kontaktują? Jakie metody i sposoby wykorzystują w celu rozwiązania problemów? Gdzie poszukują informacji? Od kogo uzyskują ewentualną pomoc?

Skuteczność i powodzenie efektywnej realizacji tak wieloaspektowego i kosztownego, a jednocześnie obwarowanego szeregiem formalnych i systemowych unormowań prawnych projektu systemowego, uzależniona jest od zapewnienia harmonijnej współpracy wielu zespołów ludzkich.

Podstawową kwestią było takie przygotowanie projektu od strony merytorycznej i logistycznej, które gwarantowałyby prawidłowe rozdysponowanie środków i uzyskanie optymalnej efektywności, wyrażającej się w realizacji podstawowego celu, jakim było uwolnienie jak największej liczby osób z syndromu bezrobocia i uaktywnienie ich działań na rynku pracy. Wymagało to opracowania pewnej strategii działań, szczegółowych harmonogramów ich realizacji i przestrzegania ich wykonywania, jak też wcześniejszego przygotowania pakietu środków zaradczych, na wypadek pojawienia się nieprzewidzianych trudności i zagrożeń. Przy tak znacznej liczbie osób bezrobotnych, jaka była planowana i w rezultacie objęta projektem, zaangażowanie i odpowiednie umotywowanie znacznej liczby personelu PUP było warunkiem sukcesu. Miało to tym bardziej znaczenie, że jak stwierdzono w wywiadzie IDI, projekt był realizowany samodzielnie przez Powiatowy Urząd Pracy.

Uznano, że jednym z zasadniczych warunków powodzenia jest odpowiednie przeprowadzenie promocji projektu i rekrutacji uczestników. Spodziewano się dużego zainteresowania ludzi młodych i tak się faktycznie stało. Na 1215 osób, które zakończyły udział w projekcie ponad 45% stanowiły osoby w wieku 15-24 lata, rozpoczynające aktywność zawodową. Grupa ta stawiała wysokie wymagania merytoryczne i oczekiwała konkretnych i kompetentnych wskazówek, została też objęta szczególną opieką ze strony zespołu odpowiedzialnego za prowadzony projekt.

Jednym z ważniejszych zadań zespołu PUP było zapewnienie dobrej współpracy ze wszystkimi stronami uczestniczącymi w projekcie. Prowadzono rozmowy z uczestnikami projektu, pracodawcami, instytucjami szkoleniowymi. Podejmowano próby rozwiązywania konfliktów pomiędzy beneficjentami projektu i pracodawcami poprzez negocjacje, konfrontacje, rozmowy doradcze, dyscyplinujące. W przypadku problemów na styku PUP – BO starano się niezwłocznie je rozwiązywać i wyjaśniać beneficjentom sporne kwestie. Jeśli problemy dotyczyły staży, kontaktowano się z opiekunem stażu, w przypadku szkoleń – z jednostką realizującą dane szkolenia, w przypadku dotacji bezpośrednio z beneficjentem.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Problemy starano się rozwiązać w sposób satysfakcjonujący obie strony i zgodnie z obowiązującymi regulami i przepisami. Kierownik projektu był na bieżąco informowany i wspólnie z pracownikiem merytorycznie odpowiedzialnym za realizację danej formy, starali się każdy problem niezwłocznie rozwiązać. W przypadku problemów związanych ze sprawami finansowymi, prowadzono konsultacje z pracownikami księgowości zaangażowanymi przy realizacji projektu (np. dochodzenie zwrotu kosztów w przypadku nieuzasadnionych przerw udziału w projekcie). Przy rozwiązywaniu problemów posługiwano się także dokumentami zawierającymi wytyczne i wskazówki do realizacji projektów systemowych, przepisach obowiązującego prawa oraz zasięmano informacji w Instytucji Pośredniczącej II stopnia (WUP Olsztyn). Pracownicy urzędu na bieżąco kontrolowali podpisywane w ramach projektu umowy. Prowadzona na bieżąco kontrola projektu, była podstawą dla szybkiego reagowania na powstałe problemy. W przypadku problemów mających związek ze zmianą liczby uczestników, czy zmianą budżetu projektu, kontaktowano się i konsultowano z Instytucją Wdrażającą (Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie) i bezpośrednio z opiekunem projektu. Uzyskana w ten sposób pomoc była kompetentna, rzeczowa i życzliwa.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, wprowadzono wszystkie możliwe ułatwienia dla uczestników projektu. Problem odległości geograficznej zniesiono poprzez zwrot kosztów przejazdów do miejsca szkolenia lub odbywania stażu. Bariery osobowe potencjalnych uczestników pokonywano poprzez profesjonalny dobór działań, które miały na celu motywować osoby do aktywności, podnosić ich samoocenę i umiejętności, co w efekcie zwiększa atrakcyjność uczestników na rynku pracy. Informacje o pojawiających się utrudnieniach były przekazywane na bieżąco dyrekcji urzędu oraz osobie sprawującej opiekę nad projektem z ramienia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

Reasumując: Urząd sprawnie monitorował i kontrolował przebieg realizacji projektu, zarówno w warstwie merytorycznej jak też finansowej. Pojawiające się problemy były rozwiązywane na bieżąco przez zespół projektowy oraz kierownictwo urzędu, a także przy udziale osoby sprawującej opiekę nad projektem z ramienia Instytucji Wdrażającej – Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie. W sposób prawidłowy i skuteczny, poprzez negocjacje, konfrontacje, rozmowy wyjaśniające i w koniecznych sytuacjach działania dyscyplinujące rozwiązywano spory pomiędzy beneficjentami projektu a pracodawcami. Można uznać, że nabyte doświadczenia zapewnią jeszcze większą skuteczność realizacji projektu w następnych latach.

4.5. Pytanie ewaluacyjne 5

Kryterium ewaluacyjne - użyteczność

Jakie są potrzeby i oczekiwania uczestników projektów systemowych?

Sposób podejścia i instrumenty badawcze, zalecane w „Wytycznych...” do wykorzystania w ewaluacji programu systemowego, nie dają możliwości dokonania rzetelnej oceny oczekiwań uczestników projektów systemowych. Zalecana, a w zasadzie obligatoryjna treść pytań zawartych we wzorze ankiety CATI, koncentruje się na ocenie ex post opinii

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

beneficjentów ostatecznych o oferowanych produktach. Opinie te nie są równoznaczne z oceną potrzeb i oczekiwań, a jedynie mogą informować o stopniu satysfakcji z uczestnictwa w danym komponencie projektu. Niemniej jednak można sformułować szereg ocen, które pośrednio mogą obrazować potrzeby i oczekiwania uczestników projektów systemowych.

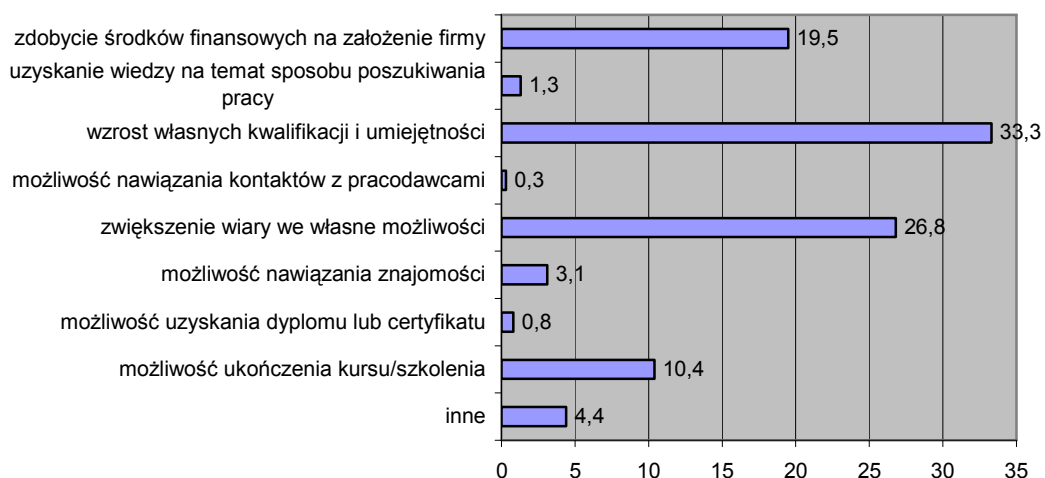
Z odpowiedzi na pytania ankiety wynika, że bezrobotni na ogół utrzymują ścisły kontakt z powiatowym urzędem pracy, nie ograniczając się przy tym wyłącznie do obowiązków wynikających z formalnego statusu zarejestrowanego bezrobotnego. Obok zainteresowania ofertami pracy śledzą także ogłoszenia o formach wsparcia dla bezrobotnych, programach i projektach pobudzania aktywności zawodowej i podwyższania kwalifikacji.

W przypadku projektu systemowego „Z Nami łatwiej” 91,7% ankietowanych (353 osoby) stwierdziło, że decyzję o udziale w nim podjęto samodzielnie, natomiast 65% z pozostałych osób zdecydowało się na udział w wyniku rozmów z pracownikami urzędu pracy i pracownikami pomocy społecznej (pyt. 5 i 6).

Jednym z oczekiwań uczestników było z pewnością uzyskanie motywacji do działania i podbudowy wiary we własne siły. Z grupy ankietowanych BO, 88,5% osób stwierdziło, że po zakończeniu udziału w projekcie urzędu pracy lepiej radzi sobie w życiu zawodowym niż przed przystąpieniem do projektu (pyt.11). Zdecydowanej odpowiedzi na „nie” udzieliły 43 osoby, tj. 11,2% respondentów. Jednocześnie 97,7% uznało, że pomoc zaoferowana w projekcie była dla nich wystarczająca (pyt.12).

Skalę oczekiwań obrazuje także pyt. 16: *Co dla Pana/i miało największe znaczenie w projekcie urzędu pracy?* Dla 33,3% osób było to podwyższenie własnych kwalifikacji i umiejętności, 26,8% stwierdziło, że uzyskało zwiększenie wiary we własne możliwości, a 19,5% osób było najbardziej usatysfakcjonowanych ze zdobycia środków finansowych na założenie firmy. Sam fakt możliwości ukończenia kursu/szkolenia, jako atut projektu oceniono pozytywnie 10,4% ankietowanych.

Rysunek 2. Co miało największe znaczenie dla beneficjentów w projekcie urzędu pracy?

Źródło: Badania własne

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Reasumując: Dla większości osób najważniejsze oczekiwania od projektu koncentrowały się na szansach podwyższenia własnych kwalifikacji i umiejętności oraz zdobycia pewnej praktyki zawodowej. Dla ponad 17% uczestników podstawowym i spełnionym celem było uzyskanie środków na uruchomienie własnej działalności gospodarczej. Zdecydowana większość osób twierdzi, że uzyskała motywację do zwiększenia aktywności i podbudowy wiary we własne siły.

4.6. Pytanie ewaluacyjne 6

Kryterium ewaluacyjne - skuteczność

W jakim stopniu projekty systemowe w Poddziałaniu 6.1.3. PO KL są skutecznie zarządzane?

Z treści indywidualnego wywiadu pogłębionego (IDI) oraz analizy dostarczonej dokumentacji (desk-research) wynika, iż urząd pracy podjął szereg działań, aby przygotować się pod wszystkimi względami do opracowania i realizacji projektu systemowego. Na skuteczność i efektywność realizacyjną przedsięwzięcia wpłynęło szereg elementów:

1. Precyzyjne i profesjonalne opracowanie dokumentacji projektu: umowy ramowej, wniosku o dofinansowanie z uwzględnieniem diagnozy lokalnego rynku pracy, instrumentarium a także oczekiwanych rezultatów. W harmonogramie realizacji projektu Beneficjent szczegółowo określił proces realizacji poszczególnych zadań. Wszelkie korekty były na bieżąco wprowadzane i monitorowane.
2. Dokładne przygotowanie i przeprowadzenie fazy wstępnej, to jest selekcja i rekrutacja kandydatów oraz kontakty z doradcami zawodowymi i pośrednikami pracy.
3. Prowadzenie prawidłowej gospodarki finansowej; dokładne zaplanowanie środków i terminowe oraz bezbłędne rozliczenia okresowe; także niezbędna elastyczność w ramach posiadanych środków finansowych i wprowadzanie zmian w instrumentarium w zależności od okoliczności w trakcie realizacji projektu.
4. Zapewnienie odpowiednich zasobów (lokalowych, kadrowych, czasowych) do realizacji projektu. PUP posiada dobre zaplecze techniczne (komputery z oprogramowaniem, urządzenia wielofunkcyjne, projektor). Pracownicy zaangażowani w realizację projektu posiadają doświadczenie w tej dziedzinie oraz odpowiednie kwalifikacje zawodowe, uzupełniane systematycznie przez udział w różnego rodzaju szkoleniach. Osoby odpowiedzialne za monitoring, np. prawidłowości wydatkowania środków na podjęcie działalności gospodarczej mają do dyspozycji samochód służbowy z kierowcą. Centrum Aktywizacji Zawodowej dysponuje dużą salą wyposażoną w kilkanaście nowo wyposażonych stanowisk komputerowych, w której mogą odbywać się spotkania w ramach grupowej informacji zawodowej. Tam też prowadzone były warsztaty aktywizująco - doradcze. Należy jednak zaznaczyć, że konieczność oddelegowania do projektu wielu pracowników urzędu powodowała pewne utrudnienia w jego bieżącym funkcjonowaniu. Wskazane byłoby pewne zwiększenie zatrudnienia.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5. Powołanie odpowiedniego, co do liczebności oraz kompetencji zespołu projektowego kierowanego przez dyrektora urzędu, zastępcy dyrektora, lidera projektu, eksperta ds. księgowości z wyraźnie określonymi kompetencjami kluczowymi, w szczególności do podejmowania wszelkich decyzji dotyczących realizacji projektu, podpisywania umów, sporządzania sprawozdań z realizacji projektu, kontroli, monitoringu i ewaluacji.
6. Ustanowienie i sprecyzowanie zakresu obowiązków lidera projektu odpowiedzialnego za: bieżące kontakty z doradcami zawodowymi, pośrednikami pracy, współpracę z komórkami do spraw organizacji szkoleń, stażu, przygotowania zawodowego, jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, koordynacja i czuwanie nad prawidłową realizacją projektu, w tym zgodności realizacji zadań z zapisami we wniosku o dofinansowanie projektu i jego harmonogramem, dbałość o terminową realizację działań projektu oraz analizowanie zagrożeń wynikających z realizacji projektu, określając ich przyczynę, sposób eliminacji, potrzebę zmian form wsparcia, liczby BO w obszarze wydatków i ich wykorzystania, nadzór nad właściwym opracowywaniem i prowadzeniem dokumentacji projektowej, bieżące kontakty z Instytucją Wdrażającą w zakresie realizowanego projektu, rozwiązywanie problemów związanych z wdrażaniem projektu, ocena postępu w stosunku do pierwotnych planów.
7. Ustanowienie i sprecyzowanie zakresu obowiązków eksperta ds. księgowości odpowiadającego za: sporządzanie i przekazywanie wniosków o płatność, właściwy płynny przepływ środków finansowych, dokonywanych operacji księgowych, kontrolę księgową, bieżącą obsługę finansową projektu w zakresie przyjmowania, sprawdzania, opisywania, księgowania dokumentów finansowych projektu, terminowego dokonywania płatności i rozliczania działań, rozliczanie końcowe projektu, utrzymywanie kontaktów z Instytucją Wdrażającą w zakresie rozliczeń finansowych realizowanego projektu.
8. Zaangażowanie do realizacji projektu (poza wymienionymi wyżej) następujących specjalistów: doradcy zawodowi i pośrednicy pracy, specjaliści ds. rozwoju zawodowego, pracownicy działu instrumentów rynku pracy zajmujący się obsługą staży, przygotowania zawodowego, dotacji jak również pracownicy działu ewidencji i świadczeń.

Reasumując: Projekt systemowy został przygotowany bardzo starannie i uwzględnia zarówno możliwości, jak też potrzebę uaktywnienia postaw i wzmocnienia szans osób bezrobotnych na powrót na rynek pracy. Od strony skuteczności i efektów realizacji można stwierdzić, że projekt był właściwie i efektywnie zarządzany we wszystkich jego obszarach: pod względem rezultatów merytorycznych, logistyki i organizacji, dyscypliny finansowej oraz w sferze zasobów ludzkich.

4.7. Pytanie ewaluacyjne 7

Kryterium ewaluacyjne - skuteczność

Jak beneficjenci systemowi realizujący projekty w ramach Poddziałania 6.1.3. PO KL oceniają współpracę przy realizacji projektu z innymi instytucjami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, a także IP/IP2 PO KL?

Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach, według opinii osoby odpowiadającej na pytania wywiadu IDI, realizował projekt systemowy „Z Nami łatwiej” samodzielnie.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W praktyce oznacza to, że w sposób formalny nie została utworzona struktura skupiająca inne organizacje i instytucje działające na terenie powiatu.

W trybie nieformalnym, PUP współpracował w projekcie m.in. z ośrodkami pomocy społecznej oraz lokalnymi pracodawcami. W przypadku OPS, do projektu kierowani byli uczestnicy projektów realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej. Celem tych projektów była aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Udział w projekcie PUP był dla nich kolejnym krokiem. Po aktywizacji społecznej w projekcie OPS, jego bezrobotni uczestnicy mogli przystąpić do projektu realizowanego przez PUP, którego celem była aktywizacja zawodowa. W przypadku pracodawców, PUP starał się dostosowywać plan szkoleń do ich aktualnych potrzeb. Po uzyskaniu informacji o planowanym zatrudnieniu grupy osób posiadających pewne konkretne umiejętności przez konkretnego pracodawcę, PUP niezwłocznie weryfikował, czy w ewidencji znajduje się odpowiednia liczba osób z wymaganymi kwalifikacjami. Jeśli nie - modyfikowano plan szkoleń, niezwłocznie przeprowadzano rekrutację i kierowano bezrobotnych na odpowiednie szkolenie pod przyszłe miejsce pracy. Zarówno z OPS jak i pracodawcami współpraca przebiegała harmonijnie i bez problemów. Dzięki takim praktykom uzyskano wysoką efektywność zatrudnieniową BO, w tym osób uczestniczących w stażach.

Przy realizacji projektu PUP w Bartoszycach nie współpracował w partnerstwie z innymi urzędami pracy. W przypadku problemów mających związek z realizacją projektu (np. zmiana liczby BO, czy zmiany budżetu projektu) kontaktowano się i konsultowano z Instytucją Pośredniczącą IP II (Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie), bezpośrednio z opiekunem projektu.

Reasumując: Poza ośrodkami pomocy społecznej, urząd pracy nie współpracował z innymi organizacjami przy realizacji projektu. Kompetentną i efektywną pomoc uzyskano w trakcie kontaktów i konsultacji z WUP w Olsztynie – Jednostką Pośredniczącą IP II.

4.8. Pytanie ewaluacyjne 8

Kryterium ewaluacyjne - użyteczność

Czy i w jakim zakresie wsparcie udzielone uczestnikom w ramach projektów systemowych w ramach Poddziałania 6.1.3. PO KL przyczyniło się do zmiany ich statusu na rynku pracy (uzyskali niezbędne kwalifikacje zawodowe, znaleźli i zdobyli zatrudnienie, podjęli dalsze kształcenie lub szkolenie w celu znalezienia pracy)?

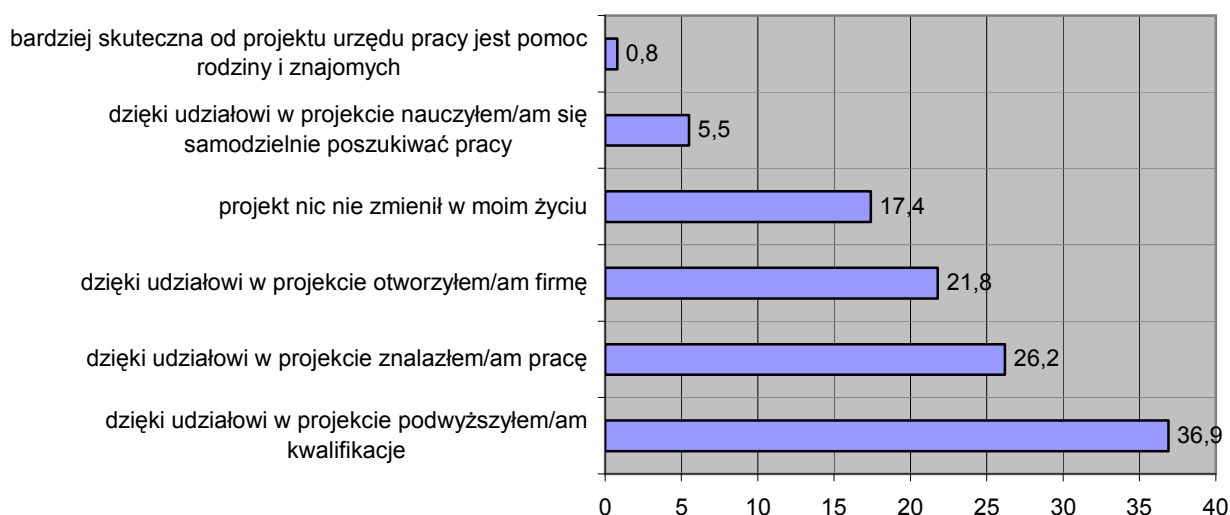
Opinie uczestników projektu dotyczące jego użyteczności oraz skutków, jakie zaistniały w ich obecnej sytuacji zawodowej są zdecydowanie pozytywne. Udział w projekcie, obok uzyskania nowej wiedzy, nawiązania kontaktów i podniesienia kwalifikacji pozwolił wielu osobom nabrać wiary we własne siły, zarysował perspektywy zmian na lepsze i wzmocnił postawy optymizmu i aktywności. Dla wielu osób były to z pewnością wartości bardzo cenne, które pomimo braku często natychmiastowych efektów, będą procentowały na ich dalszych ścieżkach rozwoju zawodowego i aktywności społecznej.

Na pytanie, czy uzyskana pomoc przyczyniła się do zmian w życiu zawodowym (pyt.8) pozytywnej odpowiedzi udzieliło 89,9% uczestników projektu systemowego, dla 9,8%

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

osób pomoc ta nie przyniosła żadnych zmian. Najbardziej usatysfakcjonowane były osoby młodsze. **W przedziale wieku** 15-24 lata pozytywną ocenę wyraziło 86,4% osób, a w grupie 25-34 lata aż 98,3% respondentów. Poziom satysfakcji zmniejszał się wraz z wiekiem i w grupie 55-65 lat osiągnął 66,7%, co także można uznać za wynik pozytywny. Na nieco inaczej sformułowane pytanie (pyt.10) o skalę oceny zmian w obecnym życiu zawodowym w porównaniu z sytuacją sprzed udziału w projekcie, 17% ankietowanych stwierdziło, że ich sytuacja pozostała bez zmian. W ocenie 57,6% ich sytuacja raczej poprawiła się, a 25,4% odczuło zdecydowaną poprawę.

Rysunek 3. Użyteczność udziału w projekcie w opinii respondentów

Źródło: *Badania własne*

Rozpatrując zbiorowość uczestników projektu **pod względem poziomu wykształcenia** można stwierdzić, że najniżej oceniły efekty uczestnictwa pod względem wpływu na ich życie zawodowe osoby mające wykształcenie zasadnicze i średnie zawodowe – odpowiednio 76,2% i 81,2% odpowiedzi pozytywnych. Zmiany w swoim życiu zawodowym odczuło 93,3% osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, 92,4% osób z wykształceniem wyższym i wszyscy uczestnicy z wykształceniem gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. Wydaje się, że osoby bezrobotne mające określone wykształcenie zawodowe formułowały bardziej konkretne i ukierunkowane oczekiwania, zapewne związane z wyuczonym zawodem.

W momencie rozpoczęcia uczestnictwa w projekcie, wszyscy uczestnicy zarejestrowani byli w urzędzie pracy jako bezrobotni, a prawie 96% z nich brało udział w projekcie w 2009 r. W okresie przeprowadzania badania CATI, jedynie 21,8% było nadal zarejestrowanych jako bezrobotni, a 4,4% jako poszukujący pracy. Jednocześnie 38,2% uczestników podjęło zatrudnienie, 21,3% założyło własne firmy, a 4,7% podjęło naukę. Szersza analiza tego tematu znajduje się w części 5.11.

W opinii byłych uczestników projektu zdecydowanie przeważały oceny pozytywne, zarówno jeśli chodzi o jego przygotowanie, przebieg, stosowane formy wsparcia jak też ogólny klimat i atmosferę współpracy. Niewątpliwie przyczyniło się to do uzyskania

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pożądanych rezultatów, wypełnienia zadań programowych i wysokiego poziomu satysfakcji uczestników.

Stąd też za wystarczającą, uznano pomoc uzyskaną w projekcie aż 97,7% jego uczestników.

Charakterystykę najmocniejszych punktów przedstawia struktura odpowiedzi na pyt. 14 ankiety CATI.

Tabela 5. Struktura odpowiedzi na pytanie 14: *Proszę powiedzieć, co było Pana/i zdaniem najmocniejszym punktem w tym projekcie?*

Wyszczególnienie	Udział procentowy
Dobra współpraca z pracownikami urzędu pracy - przyjazna atmosfera - pracownicy byli dobrze poinformowani i profesjonalni w tym co robią	69,9
Dobre miejsce realizacji projektu - dobra lokalizacja - blisko miejsca zamieszkania - odbywanie stażu w odpowiednim miejscu	16,4
Ciekawy sposób realizacji projektu - interesujące oraz dobrze przygotowane szkolenie/ kurs - dobra organizacja stażu, - uczestnik otrzymał wszelkie odpowiedzi na swoje pytania - zdobycie doświadczenia, które przyczyniło się do znalezienia pracy	12,2
Właściwy termin realizacji projektu - terminy odpowiadające uczestnikom projektu - krótki termin oczekiwania na otrzymanie dofinansowania	0,3
Odpowiednia ilość zadań związanych z udziałem w projekcie - opiekun stażysty organizował ciekawe zadania - ciekawe, praktyczne zadania podczas szkolenia/kursu	0,3
Projekt nie miał mocnych punktów	2,3

Źródło: *Badania własne*

Dane przedstawione w tabeli potwierdzają wysoką ocenę przebiegu realizacji projektu formułowaną przez uczestników, a także w większości spełniają ich oczekiwania. Zaledwie 2,3% uczestników stwierdziło, że projekt nie miał mocnych punktów. Potwierdzeniem tych opinii jest rozkład odpowiedzi na kolejne pytanie, o najsłabsze cechy projektu. Strukturę odpowiedzi przedstawia tabela 6.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 6. Struktura odpowiedzi na pytanie 15: Proszę powiedzieć, co było Pana/i zdaniem najsłabszym punktem w tym projekcie?

Wyszczególnienie	Udział procentowy
Nie było słabych punktów	92,2
Trudna współpraca z pracownikami urzędu pracy - brak pomocy ze strony pracowników Urzędu Pracy - pracownicy mało fachowi, niedoinformowani, niekompetentni - brak ofert pracy dla bezrobotnego	2,6
Mało ciekawy sposób realizacji projektu - zajęcia powinny być przygotowane profesjonalnie (mało zadań, krótkie kursy, było dużo teorii a nie praktyki) - uczestnik nie otrzymał ciekawych zadań podczas stażu	2,3
Niewłaściwe miejsce realizacji projektu - nie było sali do ćwiczeń, daleko od miejsca zamieszkania	0,5
Niewłaściwy termin realizacji projektu - projekt rozwleczony w czasie	0,3
Inne przyczyny - brak zatrudnienia po odbyciu stażu - złe podejście prowadzącego do uczestników, zbyt pobieżne szkolenia - nieuczciwy pracodawca, niemiła atmosfera w miejscach stażu - zbyt niski poziom kursu komputerowego, niewystarczające kompetencje osób prowadzących zajęcia	2,3

Źródło: Badania własne

Charakterystyki przedstawione w powyższych tabelach świadczą o pozytywnym na ogół odbiorze działań oferowanych w projekcie systemowym „Z Nami łatwiej”. Należy jednak mieć na uwadze, że znaczna część ankietowanych unikała formułowania ocen szczegółowych do pytań 14 i 15 (omówienie tych pytań zawarte jest w aneksie 1), ograniczając się do ogólnych odpowiedzi w zakresie podstawowej części pytań. **Nie podważa to w żadnym przypadku prawdziwości stwierdzeń, a może wynikać z ogólnej postawy niechęci społeczeństwa do udzielania odpowiedzi na ankiety telefoniczne, szczególnie wymagające namysłu i czasu na konwersację z osobą przeprowadzającą wywiad. W tej części ankieta jest zbyt szczegółowa i absorbująca dla obu stron. Nie bez znaczenia jest także fakt, że dla wielu bezrobotnych, możliwość uczestniczenia w projekcie była szansą na przezwyciężenie stanów apatii i stresów, poznania nowych możliwości, a także konkretnych finansowych korzyści nie tylko w formie środków na uruchomienie działalności gospodarczej. Nawet w przypadku stwierdzenia braków i niedociągnięć w przebiegu programu, osoby te powstrzymywały się przed ich ujawnieniem w trakcie wywiadu CATI.**

Taka postawa cechowała także odpowiedzi uczestników projektu na pytanie 13 wywiadu CATI – *Czego Pana/i zdaniem zabrakło w projekcie urzędu pracy?* Na 385 zapytanych osób odpowiedzi nie udzieliło aż 376 osób, braki definiowali jedynie pojedynczy respondenci, przy czym 4 osoby oczekiwały zagwarantowania pracy po odbytych szkoleniach, a 2 osoby uważały, że przydałoby się więcej szkoleń dla bezrobotnych. Reasumując,

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

odpowiedzi na pytania 13, 14 i 15 są zbieżne i należy uznać, że ogólna ocena projektu formułowana przez uczestników jest zdecydowanie pozytywna.

Brak istotnej skali negatywnych sygnałów nie oznacza jednak, że powinny być one traktowane marginesowo w dalszych przedsięwzięciach ukierunkowanych na aktywizację i pomoc bezrobotnym w przystosowaniu się do oczekiwań rynku pracy. Szczególna uwaga powinna być zwrócona na sferę osobowości osób pozbawionych pracy, sytuacje stresowe jakie temu towarzyszą, zwątpienie we własne siły, możliwości i szanse. Zatem, zarówno podejście ze strony aparatu zaangażowanego w organizację, jak też formy interpersonalne kontaktów, wymagają dużej dozy zrozumienia i delikatności podejścia. Odnosi się to szczególnie do osób długotrwale bezrobotnych, będących w trudnej sytuacji materialnej, czujących się osobami wykluczonymi lub będących na granicy wykluczenia społecznego. Takie sytuacje w społeczeństwie powiatu bartoszyckiego nie należą do rzadkości, zatem sukces jakichkolwiek form wsparcia zależy od uprzedniego przeprowadzenia z tymi osobami rozmów (warsztatów) przygotowawczych, ukierunkowanych na pobudzenie postaw, mieszczących się głównie w sferze psychologii i socjologii, motywujących do optymizmu i aktywności.

Reasumując: Większość uczestników twierdzi, że uczestnictwo w projekcie przyczyniło się do zmiany w ich życiu zawodowym i statusu na rynku pracy. Uzyskali ponadto wiedzę i motywację do większej aktywności zawodowej. Dla prawie 70% osób, udział w projekcie przyniósł efekty bezpośrednie w formie podjęcia zatrudnienia, uruchomienia własnej działalności bądź podjęcia dalszej nauki – czyli pozbycie się statusu bezrobotnego. Ponad 90% stwierdziło, że projekt nie miał słabych punktów.

4.9. Pytanie ewaluacyjne 9

Kryterium ewaluacyjne – użyteczność

W jakim obszarze uczestnicy projektu odczuwają największe zmiany własnej sytuacji społeczno-zawodowej? Co dokładnie osiągnęli dzięki udziałowi w projekcie systemowym? Jak uczestnicy oceniają uzyskane wsparcie?

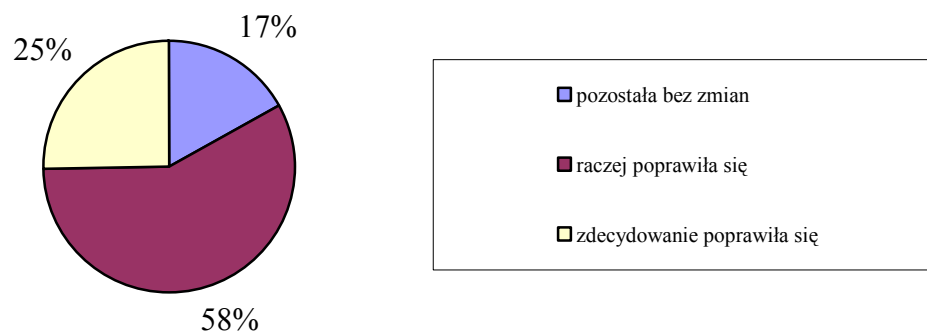
Udział w projekcie systemowym „Z Nami łatwiej” w latach 2008-2009 rozpoczęło 1336 osób, co stanowiło prawie 20% przeciętnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie bartoszyckim. Z tej grupy do końca projektu wytrzymało 1215 osób, co oznacza uzyskanie efektywności, na poziomie 88,9%. Przystępując do uruchomienia projektu, planowano objęcie nim nieco wyższej liczby osób bezrobotnych (1411 osób), wielkość ta ostatecznie nie została jednak uzyskana (zob. tabela 3). Z dokumentów pozyskanych dla potrzeb ewaluacji nie można uzyskać wiedzy, jaka liczba osób bezrobotnych aplikowała o zakwalifikowanie się do projektu oraz czy wszyscy chętni uzyskali możliwość uczestnictwa.

Uczestnicy projektu brali udział w różnych formach wsparcia (często w kilku naraz) poczynając od szkoleń, kursów i staży aż do uzyskania finansowego wsparcia na uruchomienie własnej działalności gospodarczej. Zdecydowana większość uczestników oceniła pozytywnie uzyskaną pomoc i odnotowała poprawę swojej sytuacji zawodowej. Jak już wspomniano wyżej, 88,5% osób które brały udział w projekcie w odpowiedzi na pytanie 11 kwestionariusza wywiadu CATI stwierdziło, że po zakończeniu udziału w projekcie lepiej sobie radzi w życiu zawodowym niż przed przystąpieniem do tego projektu. Uznając

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

reprezentatywność próby można ocenić, że z około 7,5 tys. bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Bartoszycach na koniec 2009 roku, ponad tysiąc osób uzyskało w wyniku udziału w projekcie silne impulsy do zmiany nastawienia wobec rynku pracy, a duża ich część uzyskała zatrudnienie lub podjęła działalność na własny rachunek. Może to po części wyjaśniać znaczący spadek liczby bezrobotnych, jaki zaistniał w 2010 roku. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie bartoszyckim zmniejszyła się z 7 580 osób w końcu grudnia 2009 r. do 6 184 osób w końcu września 2010 r., tj. aż o 1396 osób.

Rysunek 4. Ocena zmian w sytuacji zawodowej w opinii respondentów przed i po zakończeniu udziału w projekcie

Źródło: Badania własne

Z faktu, że 11,2% uczestników projektu stwierdziło, że po zakończeniu udziału w projekcie nie radzi sobie lepiej w życiu zawodowym niż wcześniej, nie wynika negatywna ocena efektywności oferowanego wsparcia. W pytaniu 9: *W jakim stopniu uzyskana pomoc przyczyniła się do zmian w Pana/i życiu zawodowym?* określono poszczególne formy wsparcia, z prośbą o ocenę stopnia skuteczności tej pomocy według skali od 1 (bardzo nieskuteczna) do 5 (bardzo skuteczna). Część osób ankietowanych uchylała się od sformułowania tak szczegółowych ocen, co zostało uznane za brak odpowiedzi. Zestawienie uzyskanych informacji przedstawia tabela 7.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 7. Struktura odpowiedzi na pytanie 9: W jakim stopniu uzyskana pomoc przyczyniła się do zmian w Pana/i życiu zawodowym? Proszę ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza odpowiedź: bardzo nieskuteczna, 5 – bardzo skuteczna

Ocena pomocy	Udział procentowy formy wsparcia			
	staż N=156	przygot. zawodowe N=4	szkolenie N=185	środki na dział. gosp. N=78
bardzo skuteczna	30,1	100,0	44,3	74,4
skuteczna	55,8	-	39,5	24,4
nieskuteczna	-	-	0,5	-
bardzo nieskuteczna	-	-	-	-
trudno powiedzieć	4,5	-	3,8	1,2
brak odpowiedzi	9,6	-	11,9	-
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Badania własne

Większość ankietowanych uznaje, że otrzymane formy wsparcia były „skuteczne” lub „bardzo skuteczne”. Opinie sformułowane jako „trudno powiedzieć” lub „brak odpowiedzi” nie oznaczają z pewnością ocen negatywnych, a raczej problemy z określeniem wartości danej formy wsparcia w obecnym życiu zawodowym beneficjenta projektu. Oceny te korespondują z odpowiedziami na pytanie 10 kwestionariusza CATI. Żadna z ankietowanych osób nie stwierdziła, że jej obecna sytuacja zawodowa pogorszyła się w jakimkolwiek stopniu w porównaniu ze stanem sprzed udziału w projekcie. Zdecydowaną jej poprawę odnotowało 25,4% ankietowanych, a 57,6% uznało, że raczej poprawiła się. W ocenie 17% osób ich sytuacja zawodowa nie zmieniła się.

W projekcie systemowym „Z Nami łatwiej” realizowanym przez PUP w Bartoszycach, największe oczekiwania wiązali uczestnicy z możliwością uzyskania środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, uczestnictwem w różnych formach szkoleń zawodowych i odbyciem staży zawodowych. Staże zawodowe były organizowane w znacznym stopniu u pracodawców, którzy oferowali możliwość zatrudnienia po ich ukończeniu.

Jako najbardziej skuteczną formę wsparcia, uczestnicy projektu uznali **pozyskanie środków na uruchomienie działalności gospodarczej**. Ta forma wsparcia została uznana jako bardzo skuteczna aż przez 74,4% uczestników projektu, 24,4% określiło ją jako skuteczną, a 1,2% nie miało zdecydowanie definitywnej oceny (odpowiedzi „trudno powiedzieć”). Oceniając skalę tego komponentu projektu należy podkreślić, że w latach 2008-2009 beneficjentami tej formy wsparcia było 209 osób, a wydatkowane środki wyniosły prawie 3,4 mln zł, co stanowiło 35,7% całości wydatków projektu w tym okresie.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Bardzo wysoko uczestnicy projektu ocenili **możliwość uzyskania praktycznych umiejętności w trakcie staży**. Dla 30.1% uczestników pomoc ta była bardzo skuteczna, a 55,8% oceniło ją jako pomoc skuteczną. Łącznie w omawianym okresie z tej formy wsparcia skorzystało ponad 500 bezrobotnych, a koszty z tym związane stanowią największą pozycję – 46,7% wydatków budżetu projektu.

Szkolenia zawodowe objęły grupę 510 osób. Z ogółu uczestników jako bardzo skuteczną uznało tę formę pomocy bezrobotnym 44,3% uczestników, dla 39,5% okazała się ona skuteczna. Niecałe 4% ankietowanych stwierdziło „trudno powiedzieć”, a prawie 12% nie wyraziło żadnej opinii.

Reasumując: Z punktu widzenia oczekiwań bezrobotnych wszystkie omawiane formy wsparcia spotkały się z olbrzymią przewagą ocen pozytywnych i stworzyły szansę na uruchomienie „pokładów aktywności” w ich sposobie myślenia i podejściu do poszukiwania szans spełnienia zawodowego. Jedynie pojedyncze osoby uznały, że pomoc była „nieskuteczna”. Zdecydowana większość uczestników stwierdziła poprawę swej sytuacji zawodowej. Uwagi zgłaszane przez nielicznych uczestników wynikały z oczekiwań indywidualnych, warto jednak zwrócić uwagę na to przy programowaniu następnych etapów realizacji projektu.

4.10. Pytanie ewaluacyjne 10

Kryterium ewaluacyjne - użyteczność

Dzięki zastosowaniu jakich instrumentów rynku pracy wsparcie udzielone w ramach projektu przyczyniło się do zmiany sytuacji społeczno- zawodowej uczestników projektu?

Odpowiedź na tak postawione pytanie jest zadaniem trudnym w sytuacji, gdy różne działania podjęte w projekcie (formy wsparcia) zająbiają się ze sobą i nakładają wzajemnie. Tego typu zjawisko redundancji, z pewnością było także jednym z powodów trudności w ocenie skali wpływu różnych czynników, przed którymi znalazły się osoby ankietowane w wywiadzie CATI. Rozpatrując problemy od strony aspektów ekonomiczno-społecznych bezrobocia, często marginalnie traktowana jest sfera zniszczeń, jakie fakt zostania bezrobotnym wywołuje w kondycji psychicznej i postawach emocjonalnych tych osób.

Regiony z przewagą ludności wiejskiej oraz nawet niewielkimi miastami, a do takich należy powiat bartoszycki, są obszarami szczególnie podatnymi na wysokie bezrobocie, często noszące cechy i znamiona trwałości. Nie można oczekiwać, że istnieją takie instrumenty rynku pracy, które, nawet stosowane w najszerszej skali i najbardziej efektywnie, zlikwidują lub znacznie obniżą poziom bezrobocia tam, gdzie ogólny potencjał gospodarczy i poziom aktywności społecznej nie generuje zapotrzebowania na pracę.

Konstruując programy aktywizacji rynku pracy i przeciwdziałania bezrobociu, należy zatem mieć na uwadze znacznie szerszy obszar uwarunkowań, których źródło tkwi nie tylko w potencjale ekonomicznym regionu, ale także uwzględniać aspekty psychologiczne i społeczne w ich negatywnym wymiarze, jako rezultat bezrobocia. Ważne jest, aby problemy te były przedmiotem rozmów (warsztatów) z uczestnikami programów na etapie ich rozpoczynania dla zwiększenia ich motywacji. Chodzi tu szczególnie o uświadomienie

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i wyjaśnienie (obiektywizacja) takich obszarów negatywnych skutków w sferze psychologicznej osób tracących pracę, jak:

- obniżenie poczucia własnej wartości, pozycji społecznej i prestiżu,
- wzrost izolacji społecznej, przy jednoczesnym spadku aktywności,
- ograniczenie realizacji potrzeb, czemu towarzyszy silna depresja i często frustracja wyrażająca się w wyrażaniu postaw agresywnych i aspołecznych, apatii i często alkoholizmie.

Sytuacje te w większości odciskają piętno na kondycji całych rodzin i społeczności, a w powiecie bartoszyckim szczególnie widoczne jest to na terenach popegeerowskich. Pomimo, że proces likwidacji PGR praktycznie zakończył się w 1993 roku, jego skutki w sferze społecznej nadal są odczuwalne i praktycznie rokujące małe szanse na trwałe przezwyciężenie. Z drugiej strony z faktu, że 52% zarejestrowanych bezrobotnych (3 958 osób w grudniu 2009 r.) mieszka na wsi, nie można wnioskować o skali ich związku wyłącznie z bezrobociem popegeerowskim. Znaczna część ówczesnych pracowników PGR jest już obecnie w wieku emerytalnym, a problem bezrobocia dotyka młodszych wiekiem członków ich rodzin, przeradzając się w szczególnie groźne bezrobocie dziedziczne. Niewątpliwie ma ono znacznie bardziej trwały charakter, niż występujące w innych grupach ludności i wymaga specyficznych działań i form wsparcia.

Z faktu, że prawie 20% zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie bartoszyckim wzięło udział w projekcie wynika, że jest to inicjatywa bardzo potrzebna i generująca duże oczekiwania społeczne. W odpowiedziach uczestników projektu na pytania ankiety, dominuje przy tym klimat racjonalności i realistycznych oczekiwań. Świadczą o tym wysokie oceny projektu, gdzie 97,7% uczestników stwierdziło, że pomoc zaoferowana dla nich w projekcie była wystarczająca, a w opinii 88,5% obecnie radzą one sobie lepiej w życiu zawodowym niż przed przystąpieniem do projektu.

Oceniając użyteczność poszczególnych instrumentów wsparcia należy uwzględnić upływ czasu, jaki upłynął od zakończenia udziału w projekcie do momentu przeprowadzania wywiadów CATI. Z perspektywy 6 miesięcy po zakończeniu udziału, rezultaty uzyskane przez uczestników są zdecydowanie pozytywne i nawet w sytuacjach braku natychmiastowych zmian, ich oddziaływanie przyniesie efekty w przyszłości. W odpowiedzi na pytanie „Co dla Pana/i miało największe znaczenie w projekcie urzędu pracy?” 33,3% ankietowanych uznało wzrost własnych kwalifikacji i umiejętności, a 26,8% uzyskało zwiększenie wiary we własne możliwości. Te określenia i postawy stanowią istotną formę inwestycji w przyszłość, nawet w sytuacji, gdy ich wyraziciele nie odnotowali jeszcze znaczących zmian w swoim życiu zawodowym.

Niewątpliwie najbardziej wymiernym i natychmiastowym rezultatem projektu było skorzystanie przez część uczestników z możliwości **uzyskania środków na podjęcie działalności gospodarczej**. Ta forma wsparcia miała największe znaczenie dla 19,5% ankietowanych. Łącznie w latach 2008-2009 środki na podjęcie działalności gospodarczej uzyskało 209 osób, czyli 17,2% uczestników projektu. Należy zakładać, że większość z tych osób postawiła sobie ten cel już w momencie przystąpienia do projektu „Z Nami łatwiej”. Brak jest informacji, czy dotacje otrzymały wszystkie osoby ubiegające się o jej przyznanie i jaka jest pełna skala zainteresowania tą formą wsparcia wśród osób bezrobotnych w pow. bartoszyckim.

Dla największej grupy uczestników – 33,3% ankietowanych – największe znaczenie miało podwyższenie własnych kwalifikacji i umiejętności, dla 26,8% zwiększenie wiary we własne możliwości, a dla 10,8% możliwość ukończenia kursu/szkolenia. W tych przypadkach szczególnie efektywne okazały się takie formy wsparcia jak: staże, szkolenia zawodowe,

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

kursy tematyczne. Z grupy ankietowanych uczestników projektu, w momencie przeprowadzania wywiadów CATI nieco ponad 26% miało nadal status bezrobotnych lub poszukujących pracy, natomiast 52% zostało wyłączonych z ewidencji bezrobotnych w wyniku podjęcia zatrudnienia, rozpoczęcia stażu zawodowego lub podjęcia nauki. Największa grupa – 38,2% uzyskała zatrudnienie.

Reasumując: Wszystkie zastosowane formy wsparcia były uzasadnione i użyteczne z punktu widzenia zarówno uczestników projektu, jak też działań nakierowanych na aktywizację zawodową bezrobotnych, zgodnie z potrzebami rynku pracy. W wielu przypadkach, brak natychmiastowych efektów nie oznacza kontynuacji pasywnych postaw bezrobotnych wobec poszukiwania pracy, a raczej jest wynikiem niskiej podaży miejsc pracy. Uczestnictwo w projekcie, dla zdecydowanej większości osób miało wymiar pozytywny w wymiarze pozyskania wiedzy merytorycznej, jak też wzmocnienia motywacji do samodzielnych działań.

4.11. Pytanie ewaluacyjne 11

Kryterium ewaluacyjne – trwałość

Czy wsparcie uzyskane w ramach projektu minimum 6 miesięcy wcześniej jest nadal odczuwalne? Czy wg uczestników efekty wsparcia są trwałe (czy utrzymali zdobyte dzięki wsparciu projektowemu miejsca zatrudnienia, czy uzyskane kwalifikacje zawodowe są przez nich wykorzystywane w aktualnej pracy)?

W momencie rozpoczęcia projektu, wszyscy uczestnicy byli zarejestrowani w urzędzie pracy jako bezrobotni. Należy przy tym podkreślić, że w powiecie bartoszyckim od wielu lat struktura bezrobocia jest bardzo niekorzystna. Udział osób długotrwale bezrobotnych na przestrzeni lat 2008-2009 wynosił ponad 60%, co stanowi poważne utrudnienie dla prowadzenia działań w obszarze aktywizacji rynku pracy. Dla części tych osób, pozostawanie na statusie bezrobotnego nie wynika często z trudności w znalezieniu oficjalnego zatrudnienia, staje się elementem „strategii życiowej”, pasywności, korzystania ze świadczeń społecznych i dorywczej pracy „na czarno. Na tym tle, taką liczbę osób, jaka wzięła udział w projekcie systemowym „Z Nami łatwiej” należy uznać za duże osiągnięcie Powiatowego Urzędu Pracy.

Dokonując ewaluacji projektu nie dysponujemy informacjami, jaka część osób biorących w nim udział miała status długotrwale bezrobotnych w momencie przystąpienia do projektu. Można jednak założyć, że z 21,8% uczestników, którzy po upływie 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie nadal są zarejestrowani jako bezrobotni lub poszukujący pracy, znaczna część wywodzi się z tej kategorii osób bezrobotnych. Ponadto, część nadal bezrobotnych wywodzi się z grupy 121 osób, które rozpoczęły, ale przerwały udział w projekcie. Z grupy 84 osób ankietowanych, pozostających nadal w rejestrze bezrobotnych, 26,2% ma staż od roku do 2 lat, a 32,1% figuruje w rejestrze bezrobotnych ponad 2 lata.

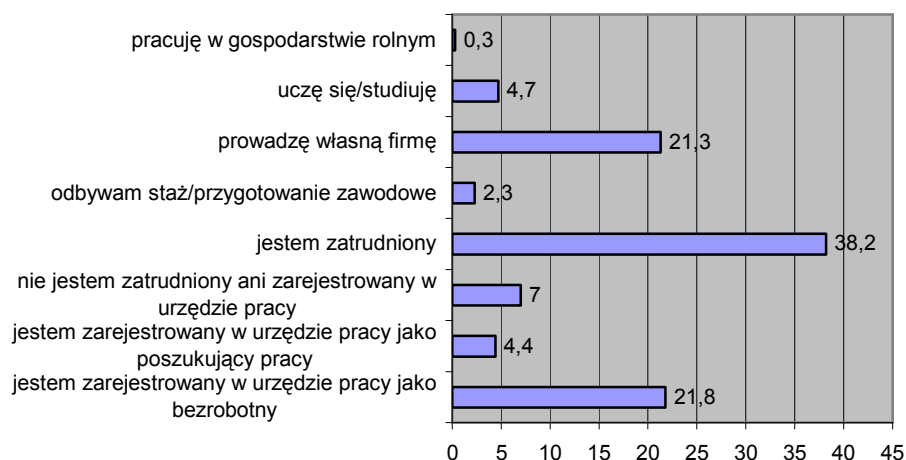
Ocenę trwałości rezultatów projektu należy rozpatrywać w dwóch kategoriach: efektów zauważalnych obecnie i oczekiwanych zmian postaw wynikających z pozyskania wiedzy i umiejętności poruszania się na rynku pracy. Pozytywny wymiar projektu systemowego przejawia się w obu tych kategoriach.

Rezultaty zauważalne obecnie przejawiają się w dużej liczbie osób, które poprzez udział w projekcie znalazły swoje miejsce na rynku pracy, wychodząc z grupy bezrobotnych.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Po zakończeniu projektu, 38,2% osób uprzednio bezrobotnych znalazło zatrudnienie, a 21,3% założyło własne firmy. Ponadto 4,7% uczestników uczy się lub studiuje, a 2,3% odbywa staż lub przygotowanie zawodowe. W sumie dla 66,5% uczestników projektu, udział w nim przyniósł bezpośrednio i stosunkowo szybkie pozytywne efekty.

Rysunek 5. Obecny status uczestników projektu na rynku pracy

Źródło: *Badania własne*

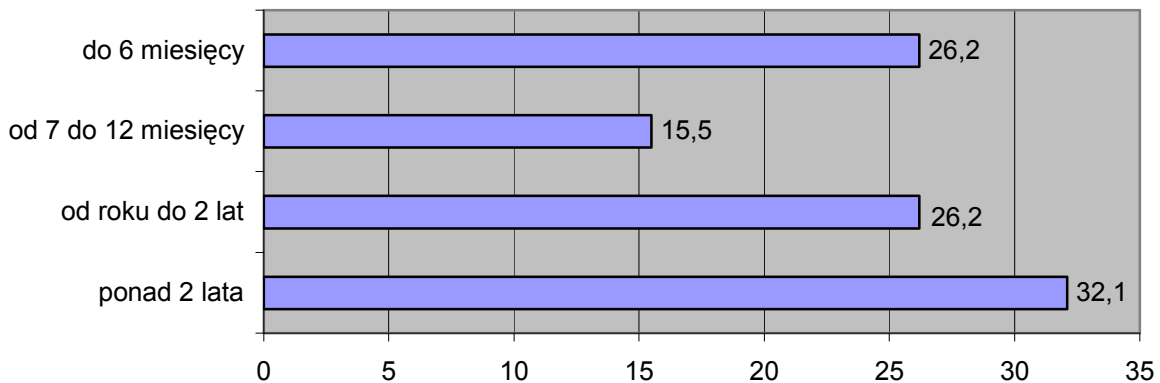
Do rezultatów trwałych projektu można także zaliczyć uzyskanie przez jego uczestników wiedzy o regułach rynku pracy, umiejętności otwarcia się na nowe wyzwania i pobudzające aktywność, jak też konkretną wiedzę i umiejętności uzyskane na kursach i szkoleniach. Jako efekt udziału w projekcie 26,2% badanych uznaje fakt znalezienia pracy, a 21,8% projektowi zawdzięcza możliwość utworzenia firmy. Do podwyższenia kwalifikacji przyznaje się 36,9% ankietowanych, samodzielnie poszukiwać pracy nauczyło się 5,5% uczestników projektu. Nawet z odpowiedzi, że *projekt nic nie zmienił w moim życiu* udzielonej przez 17,4% badanych nie można formułować wniosków o jego nieskuteczności. Osoby te uzyskały bowiem nowe doświadczenia, które mają szansę być wykorzystane w przyszłości.

Należy podkreślić, że uczestnicy projektu byli silnie zmotywowani do podjęcia działań umożliwiających zmianę ich statusu na rynku pracy. Prawie 92% uczestników projektu decyzję o udziale w nim podjęło osobiście, a większość pozostałych osób zdecydowała się na udział w wyniku rozmów z pracownikami urzędu pracy i pracownikami pomocy społecznej. Pozytywnych efektów oddziaływania projektu nie zmienia fakt, że w chwili przeprowadzania badania nadal 21,8% jego uczestników pozostawało w ewidencji bezrobotnych. Większość tych osób zalicza się do długotrwale bezrobotnych, ale ponad 26% stanowią osoby przebywające na bezrobociu do 6 miesięcy. Znaczna część tej populacji dotyczy osób młodych.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rysunek 6. Obecny czas trwania w bezrobociu osób uczestniczących w projekcie

Źródło: *Badania własne*

Reasumując: Przenosząc wyniki badania CATI na całą populację osób biorących udział w projekcie można wnioskować, że dzięki uczestnictwu w projekcie o ponad 800 osób zmniejszyła się w 2010 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych w pow. bartoszyckim. Pozostałe osoby uzyskały nowe doświadczenia i umiejętności, które ułatwią im bardziej aktywne działania w kierunku poszukiwania pracy. Trudności z szybkim znalezieniem pracy miały głównie osoby długotrwale bezrobotne i osoby w młodym wieku.

5. OPIS ZASTOSOWANEJ METODOLOGII

W badaniu zostały wykorzystane opisane niżej 3 techniki badawcze oraz narzędzia badawcze, zamieszczone w Załączniku nr 1 i 2. W celu uzyskania jak najbardziej wiarygodnych wyników lista technik zastosowanych w ramach badania ewaluacyjnego została poszerzona o triangulację metodologiczną (nie zaprezentowaną w *Założeniach do ewaluacji projektów systemowych powiatowych urzędów pracy, realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*) a wdrożoną przede wszystkim poprzez:

- ✓ różnicowanie narzędzi badawczych,
- ✓ różnicowanie źródeł danych (dokumenty programowe, dokumenty projektu, statystyki i sprawozdania, strony internetowe instytucji wchodzących w strukturę wdrażania projektu),
- ✓ opinie uczestników systemu (pracowników),
- ✓ opinie beneficjentów ostatecznych.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5.1. Analiza danych zastanych (desk research)

Analizie zostały poddane:

- a) dokumentacja projektu systemowego, zrealizowanego przez Urząd Pracy w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL w roku 2008 i 2009 (zarówno dokumentacja finansowa, jak i rzeczowa – wnioski o dofinansowanie, wnioski o płatność),
- b) zapisy dokumentów programowych PO KL:
- c) „Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki”,
  - „Szczegółowego Opisu Priorytetów PO KL”,
  - „Projekty systemowe Powiatowych Urzędów Pracy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki”.
  - zapisy programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, zgodnie z art. 9, ust 1. pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.).
- d) dane pozyskane z rejestru Urzędu Pracy na temat sytuacji na rynku pracy, w jakiej znajdują się uczestnicy projektu systemowego, którzy zakończyli udział w projekcie.

Istotne znaczenie dla umiejscowienia problematyki rynku pracy powiatu bartoszyckiego w aspekcie uwarunkowań społeczno-gospodarczych województwa warmińsko-mazurskiego oraz specyfiki powiatu, miała analiza treści szeregu dokumentów strategicznych i programowych, w szczególności:

- *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020*, stanowiąca Załącznik do uchwały nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r.,
- *Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku*, stanowiąca Załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr 46/627/06 z dnia 27 czerwca 2006 roku.
- *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego*, przyjęta uchwałą Rady Powiatu Bartoszyckiego Nr XXI/141/2001 z dnia 16 lutego 2001 roku,
- *Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Bartoszyckiego na lata 2004-2006 z perspektywą na lata następne*, przyjęty uchwałą Rady Powiatu Bartoszyckiego Nr XVIII /116/04 z dnia 18 listopada 2004 roku,
- *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Bartoszyckim na lata 2007 – 2015*, czerwiec 2007 roku,
- *Powiatowy program działań na rzecz poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych na lata 2008-2013*, przyjęty uchwałą Rady Powiatu Bartoszyckiego Nr XVI/86/08 z dnia 28 marca 2008 r.

Ponadto wykorzystane zostały informacje i opracowania statystyczne, w tym dane pochodzące z Banku Danych Regionalnych GUS oraz publikowane zestawienia i analizy WUP w Olsztynie oraz PUP w Bartoszycach.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5.2. Wywiady telefoniczne (CATI)

Wywiady telefoniczne zostały przeprowadzone z osobami, które zakończyły udział (zgodnie z zaplanowaną ścieżką wsparcia) w projekcie systemowym w 2009 r., co najmniej 6 miesięcy przed udziałem w badaniu. Dobór respondentów do wywiadu był losowy i zakładał wysoki poziom reprezentatywności.

Próba losowa do badania wynosiła 385 osób z populacji liczącej 621 osób (to jest w przedziale 501 - 1000 osób, zgodnie z *Założeniami do ewaluacji projektów systemowych powiatowych urzędów pracy, realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*). Losowanie próby opierało się na operacie uczestników, którzy zakończyli udział w projekcie 2009 r. (ale którzy mogli rozpocząć udział w projekcie w 2008 r.). Narzędzie badawcze, to jest kwestionariusz wywiadu telefonicznego ze wspomaganie komputerowym (CATI) znajduje się w Aneksie nr 2. Wyniki wywiadów zostały szczegółowo opisane w pytaniach ewaluacyjnych o numerach 5, 6, 8, 9, 10 oraz 11. Poniżej przedstawiono dane odnoszące się do struktury badanej populacji, to jest liczebności oraz cech demograficznych i społecznych.

5.2.1. Opis badanej populacji

Wywiady zostały przeprowadzone z osobami, które zakończyły udział w projekcie systemowym w 2009 roku, co najmniej 6 miesięcy przed udziałem w badaniu. Próba losowa do badania spełnia wymogi określone w minimum metodologicznym podanym w złożeniach do ewolucji projektów systemowych powiatowych urzędów pracy. Przy populacji 621 osób, które zakończyły udział w projekcie, wylosowana próba wynosiła 385 osób. Zastosowano losowanie warstwowe przy uwzględnieniu wieku respondentów, w wyniku czego uzyskano następującą strukturę próby:

Tabela 8. Struktura wylosowanej próby pod względem wieku (CATI)

Przedział wiekowy	Rok urodzenia	Uczestnicy projektu		Wylosowana próba	
		w osobach		w %	
do 24 lat	od 1986	262	162	42,2	
25 - 34	1976 - 1985	199	123	32,0	
35 - 44	1966 - 1975	88	55	14,2	
45 - 54	1956 - 1965	59	37	9,5	
55 - 65	1946 - 1955	13	8	2,1	

Źródło: *Badania własne*

Próba wylosowana do badania stanowi 62% populacji osób, które zakończyły udział w projekcie w 2009 roku, jest to więc grupa wysoce reprezentatywna. Z tej grupy 369 osób, tj. prawie 96%, rozpoczęło i zakończyło udział w projekcie w 2009 roku, pozostałe osoby uczestniczyły w nim w obu latach.

Struktura respondentów według wieku odpowiada strukturze wiekowej uczestników projektu. Największą grupę z ponad 42% udziałem stanowiły osoby młode w wieku do 24 lat,

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

rozpoczynając pracę zawodową. Ta grupa wiekowa ma największe problemy ze znalezieniem pracy. Osoby w wieku 25-34 lata stanowiły 32%, a legitymujące się wiekiem 35-44 lat – 14,2% populacji ankietowanych byłych uczestników projektu. Tak wysokie zainteresowanie projektem osób w wieku do 34 lat (74,2% łącznej liczby uczestników) należy uznać za zjawisko pozytywne, świadczące o dużej determinacji w dążeniu do uzyskania pracy. W łącznej liczbie bezrobotnych w pow. bartoszyckim w końcu 2008 roku, ich udział wynosił 44,7%.

Zarówno w projekcie, jak też w próbie wylosowanej do badania CATI zdecydowanie dominują osoby mające wykształcenie średnie i wyższe. Osoby te stanowiły 81,6% badanych, podczas gdy w ogólnej liczbie bezrobotnych w grudniu 2008 r. ich udział wynosił 31,3%. Są to w większości osoby w wieku do 34 lat, silnie umotywowane posiadanym poziomem wykształcenia i usiłujące budować swoją przyszłość zawodową. Na tym tle niepokój może budzić bardzo niska aktywność osób starszych i gorzej wykształconych. Osoby w wieku powyżej 35 lat stanowiły w grudniu 2008 r. 55,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, natomiast ich udział wśród uczestników projektu wynosił 25,8%, czyli był ponad 2-krotnie niższy.

Podobnie jak w strukturze ogółu bezrobotnych, tak od strony udziału w projekcie i w badaniu CATI zaznaczyła się przewaga kobiet. Kobiety stanowiły 56,6% populacji ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w grudniu 2008 r. i ich udział w grupie ankietowanych osób był na zbliżonym poziomie 55,6%.

Do projektu systemowego „Z Nami łatwiej” mogły przystąpić osoby będące mieszkańcami powiatu i zarejestrowane jako bezrobotne w PUP w Bartoszycach. Z grupy osób objętych wywiadami 67,5% stwierdziło fakt zamieszkiwania w miejscowości do 19 999 mieszkańców, a 31,2% w miejscowości od 20 000 do 59 999 mieszkańców. Wprawdzie nie stawiano pytania, czy miejscowości te są położone na terenie powiatu, można jednak uznać, że taki był stan faktyczny. Oznaczałoby to, że 31,2% beneficjentów projektu pochodziło z Bartoszyc, a pozostałe z terenu obszarów wiejskich i trzech miasteczek leżących na terenie powiatu. Należy odnotować, że 5 osób przeniosło się do miast liczących powyżej 100 tys. mieszkańców, uzyskując tam zatrudnienie lub podejmując naukę.

5.3. Wywiad indywidualny (IDI)

Wywiad indywidualny (IDI) został przeprowadzony z osobą do kontaktów roboczych, określoną we wniosku o dofinansowanie projektu systemowego (z 2009 r.) realizowanego w ramach Podziałania 6.1.3 PO KL. Dyspozycje do wywiadu określone zostały w Aneksie nr 3. Pytania zostały pogłębione przez osobę przeprowadzającą wywiad, a poruszane tematy nie ograniczały się wyłącznie do zakresu pytań przedstawionych w dyspozycjach. Celem wywiadu było uzyskanie jak najbardziej rzetelnych i dokładnych informacji na temat jakości zarządzania i wdrażania projektu systemowego, stosowanych instrumentów rynku pracy oraz współpracy z innymi instytucjami przy realizacji projektu. Uzyskane oceny i opinie zostały wykorzystane przy formułowaniu odpowiedzi na pytania ewaluacyjne, w szczególności pytania 3, 4, 6 i 7.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

6. WNIOSKI

Podstawowym celem ewaluacji projektu systemowego „Z Nami łatwiej” realizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach było dokonanie oceny jego jakości, szczególnie w kontekście trafności wyboru podejmowanych działań, użyteczności, skuteczności i trwałości stosowanych form wsparcia dla osób bezrobotnych, zmierzających do wzrostu ich aktywności zawodowej, zwiększenia szans na uzyskanie pracy i wyjścia ze sfery bezrobocia.

Umowa na realizację projektu zawarta została na okres od dnia 2 stycznia 2008 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. w ramach realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) współfinansowanego za środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Ewaluacja dotyczy efektów pierwszego okresu funkcjonowania projektu, obejmującego lata 2008-2009, a więc może i powinna dostarczyć Beneficjentowi wskazówek i rekomendacji do ewentualnego wykorzystania w kolejnych latach w przedsięwzięciach zmierzających do ograniczenia bezrobocia i aktywizacji rynku pracy w pow. bartoszyckim.

Podjętą próbę reasumpcji zamierzeń i efektów projektu należy zauważyć, że problemy bezrobocia mają swe wielowymiarowe uwarunkowania zarówno w przestrzeni gospodarczej jak i społecznej na terenie powiatu, a także w szerszym wymiarze otoczenia regionalnego. Województwo warmińsko-mazurskie na przestrzeni wielu lat od momentu transformacji gospodarczej zalicza się do regionów o najwyższej stopie bezrobocia w Polsce, przewyższającej w różnych latach o 50-75% średnią krajową. Podobnie, występuje znaczne zróżnicowanie stopy bezrobocia pomiędzy poszczególnymi powiatami województwa, przy czym najwyższy poziom bezrobocia charakteryzuje powiaty położone na północy województwa, wzdłuż granicy państwa. Z kolei powiat bartoszycki od wielu lat plasuje się na pierwszym (lub drugim) miejscu w kraju pod względem wysokości stopy bezrobocia.

Uwarunkowania ekonomiczne i społeczne sytuacji na rynku pracy w pow. bartoszyckim oraz ich przyczyny i skutki, zostały szerzej przedstawione we wprowadzeniu do ewaluacji. Stanowią one uzasadnienie dla wyboru określonych form wsparcia i kierunków działań, jakie zostały przyjęte w realizacji projektu i potwierdzają ich trafność. Należy jednak zdecydowanie podkreślić, że podjęte działania dotyczyły złagodzenia skutków bezrobocia, a nie wkraczały w obszar przyczyn. Przyczyny te tkwią w niskiej aktywności gospodarczej i potencjale ekonomicznym regionu, mających po części uzasadnienie historyczne, ale także w zauważalnym niedostatku działań prorozwojowych na różnych szczeblach strategicznych i decyzyjnych. Lektura dostępnych programów i strategii rozwoju powiatu, dokumentów nieco zdezaktualizowanych, uzasadnia sformułowanie takiej opinii. Należy zdecydowanie podkreślić, że wszelkie działania na rynku pracy będą miały szanse powodzenia i przyniosą zwielokrotnione efekty wtedy, gdy będą współgrały z ekspansywnymi, ale realistycznymi priorytetami rozwojowymi, stymulującymi wzrost gospodarczy i potencjał ekonomiczny regionu.

Oceniając skuteczność działań w obszarze zmniejszania uciążliwości społecznej bezrobocia, składających się na treść projektu „Z Nami łatwiej”, trzeba mieć na uwadze wszelkie uwarunkowania i skalę złożoności problemów. Wszystkie one zamykają się w obszarze zamkniętego kręgu relacji pomiędzy popytem na pracę a podażą zasobów pracy. Główną barierą i wyznacznikiem skuteczności działań aktywizujących rynek pracy w powiecie bartoszyckim, jest właśnie brak popytu na pracę. W tych warunkach, efekty uzyskane w wyniku realizacji projektu należy uznać za bardzo pozytywne, a ich usystematyzowanie przedstawiają poniższe oceny i wnioski.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1. Realizacja projektu systemowego przyczyniła się do szerszego uświadomienia potrzeby i możliwości działań związanych z aktywizacją osób bezrobotnych. W odbiorze społecznym akcja ta miała wydźwięk pozytywny poprzez wykazanie, że walka z bezrobociem nie jest obszarem postulatów i deklaracji, ale ma wymiar realny. Dzięki realizacji projektu, wiele osób bezrobotnych uzyskało zatrudnienie, uruchomiło własną działalność gospodarczą, podniosło swoje kwalifikacje zawodowe. Różnorodność form wsparcia (kursy, szkolenia, staże, kursy przygotowania zawodowego) spowodowała uzyskanie doświadczenia zawodowego i umiejętności praktycznych. Projekt ten należy traktować jako formę inwestycji w kapitał ludzki, zarówno od strony wzmocnienia wiedzy, jak też przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez eliminowanie przejawów apatii, bierności, zniechęcenia i frustracji spowodowanych brakiem pracy. Dla wielu środowisk, projekt był także okazją dla budowy partnerskich relacji pomiędzy pracodawcami i pracownikami. Odpowiednie korzyści finansowe skłaniały pracodawców do większej otwartości i współpracy, co przekładało się także na tworzenie nowych miejsc pracy.

2. Należy pozytywnie ocenić właściwy dobór uczestników projektu, odpowiadający specyfice demograficznej zbiorowości bezrobotnych. Ewaluacja projektu wykazała, że wybór grup docelowych projektu był odpowiedni do identyfikacji problemów osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wymienionych w art.49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Cechy uczestników projektu odpowiadają cechom osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy w powiecie bartoszyckim. Wśród uczestników projektu 45,7% stanowiły osoby młode, w wieku 15-24 lata. O szczególnym zainteresowaniu młodych ludzi szansą, jaką stwarza dla nich program systemowy jest fakt, że wzięła w nim udział co trzecia osoba znajdująca się w rejestrze bezrobotnych.

W grupie wiekowej 25-35 lata stanowiącej ok. 27% zarejestrowanych bezrobotnych zainteresowanie projektem było już mniejsze. Udział osób w tym wieku w ogólnej liczbie uczestników projektu wynosił 5%, co oznacza, że wzięło w nim udział niespełna 19% tej zbiorowości bezrobotnych. W kolejnych grupach wiekowych regułą jest spadek zainteresowania udziałem w projekcie wraz ze wzrostem wieku bezrobotnych.

Nieco ponad 26% uczestników projektu przebywało na bezrobociu powyżej 1 roku, a 32% ponad 2 lata. Problem bezrobocia długotrwałego jest szczególnie dotkliwy i trudny do złagodzenia. Są to, w olbrzymiej większości, osoby posiadające jedynie wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne. Należy zauważyć, że proces naboru uczestników był starannie zaplanowany i poza oceną doradców zawodowych obejmował ocenę sytuacji ekonomicznej potencjalnych uczestników – stanowiącą jedno z kryteriów doboru. Działania te zdecydowały o sukcesie rekrutacyjnym polegającym na doborze uczestników o odpowiednich cechach.

3. Odpowiednio do struktury i oczekiwań uczestników projektu zostały dobrane instrumenty wsparcia. Zakres instrumentów rynku pracy wykorzystanych przez PUP w Bartoszykach wraz z zakresem tematycznym szkoleń był zgodny z potrzebami lokalnego rynku pracy i uwzględniał jego specyfikę. Należy wspomnieć, że wymagało to od zaangażowanych w projekt osób przeprowadzenia analizy rynku. W przypadku omawianego projektu analiza rynku opierała się na danych z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, statystykach bezrobocia, ocenach doradców i pośredników pracy oraz na wywiadach z pracodawcami. Projekt „Z Nami łatwiej” spełniał oczekiwania uczestników projektu, z których aż 97,7% stwierdziło, że pomoc zaoferowana w projekcie była dla nich wystarczająca. Tak wysoka ocena nie wynika z minimalistycznych oczekiwań jeśli uwzględnimy fakt, że dla prawie 70% osób udział

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w projekcie przyniósł efekty bezpośrednie w formie uzyskania zatrudnienia, uruchomienia własnej działalności bądź podjęcia dalszej nauki – czyli wyjście z bezrobocia.

4. Na etapie uruchamiania projektu zakładano, że w latach 2008-2009 różnymi formami wsparcia zostanie objętych 1411 osób, w tym 10 niepełnosprawnych, 276 osób długotrwale bezrobotnych i 207 osób, dla których zostaną przekazane środki na uruchomienie działalności gospodarczej (tabela 3). Udział w projekcie rozpoczęło 1336 osób, a zakończyło 1215. W stosunku do planowanych wielkości oznacza to stopień realizacji na poziomie 86,11%. Znacznie przekroczono przy tym założenia w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych (o 30%) oraz długotrwale bezrobotnych (o 51,1%), także nieco więcej osób – 209 wobec planowanych 207 – uzyskało środki na prowadzenie działalności gospodarczej. Stopień wykonania w poszczególnych segmentach należy ocenić pozytywnie. Jest on wynikiem odpowiednio wyprzedzającej i skutecznej reakcji Beneficjenta na zmiany oczekiwań uczestników.

5. Uzyskane efekty nie byłyby możliwe bez odpowiedniego przygotowania i stosowania wszystkich możliwych instrumentów bieżącego zarządzania i monitorowania. Urząd sprawnie monitorował i kontrolował przebieg realizacji projektu, zarówno w warstwie merytorycznej jak też finansowej. Pojawiające się problemy były rozwiązywane na bieżąco przez zespół projektowy oraz kierownictwo urzędu, a także przy udziale osoby sprawującej opiekę nad projektem z ramienia Instytucji Wdrażającej – Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie. W sposób prawidłowy i skuteczny, poprzez negocjacje, konfrontacje, rozmowy wyjaśniające i w koniecznych sytuacjach działania dyscyplinujące rozwiązywano spory pomiędzy beneficjentami projektu a pracodawcami. Można uznać, że nabyte doświadczenia zapewnią jeszcze większą skuteczność realizacji projektu w następnych latach.

Ocena całości etapu przygotowań, przebiegu realizacji i efektów projektu jest zdecydowanie pozytywna. Projekt był zarządzany skutecznie, począwszy od fazy przygotowawczej, poprzez fazę realizacyjną zarówno w części organizacyjnej jak i finansowej oraz w sferze zasobów ludzkich. Ocenę tę formułują także uczestnicy projektu.

6. Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach, według opinii osoby odpowiadającej na pytania wywiadu IDI, realizował projekt systemowy „Z Nami łatwiej” samodzielnie. W praktyce oznacza to, że w sposób formalny nie została utworzona struktura skupiająca inne organizacje i instytucje działające na terenie powiatu. W trybie nieformalnym PUP współpracował w projekcie m.in. ośrodkami pomocy społecznej oraz lokalnymi pracodawcami. Poza ośrodkami pomocy społecznej, urząd pracy nie współpracował z innymi organizacjami przy realizacji projektu. Kompetentną, życzliwą i efektywną pomoc uzyskano w trakcie kontaktów i konsultacji z WUP w Olsztynie – Jednostką Pośredniczącą IP II.

Na podstawie dostępnych informacji trudno ocenić, na ile projekt systemowy był przedmiotem zainteresowania samorządu powiatu i innych instytucji. Nie ulega jednak wątpliwości, że dalsza jego realizacja, zarówno z racji skali interwencji jak też wagi problemu, jaki dla społeczności powiatu stanowi bezrobocie i strukturalny brak miejsc pracy powinna być wspólnym działaniem szerokich kręgów samorządowych wszystkich szczebli i mieć odpowiednie wsparcie.

7. Z punktu widzenia efektywności projektu ocenianej na podstawie opinii wyrażanych przez jego uczestników można stwierdzić, że spełnił on ich oczekiwania. Uczestnicy projektu brali udział w różnych formach wsparcia (często w kilku naraz) poczynając od szkoleń, kursów

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

i staży, aż do uzyskania finansowego wsparcia na uruchomienie własnej działalności gospodarczej. Zdecydowana większość uczestników oceniła pozytywnie uzyskaną pomoc i odnotowała poprawę swojej sytuacji zawodowej. Jak już wspomniano wyżej, 88,5% osób które brały udział w projekcie w odpowiedzi na pytanie 11 kwestionariusza wywiadu CATI stwierdziło, że po zakończeniu udziału w projekcie lepiej sobie radzi w życiu zawodowym niż przed przystąpieniem do tego projektu. Uznając reprezentatywność próby można ocenić, że z około 7,5 tys. bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Bartoszczach na koniec 2009 roku, ponad tysiąc osób uzyskało w wyniku udziału w projekcie silne impulsy do zmiany nastawienia wobec rynku pracy, a znaczna ich część uzyskała zatrudnienie lub podjęła działalność na własny rachunek. Może to po części wyjaśniać znaczący spadek liczby bezrobotnych jaki zaistniał w 2010 roku. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie bartoszyckim zmniejszyła się z 7 580 osób w końcu grudnia 2009 r. do 6 184 osób w końcu września 2010 r., tj. aż o 1396 osób.

8. W wyniku udziału w projekcie, zatrudnienie uzyskały 642 osoby, tj. prawie 53% uczestników, w tym 137 osób uczestniczących w szkoleniach, 234 osoby w wyniku uczestnictwa w stażach i 209 osób w wyniku uruchomienia własnej działalności gospodarczej w oparciu o uzyskane środki. Największa grupa ankietowanych (36,9%) główne korzyści z udziału w programie upatruje w podwyższeniu swoich kwalifikacji, 26,2% stwierdza, że pracę znalazło dzięki udziałowi w projekcie, a dla 21,8% był on bodźcem do otworzenia własnej firmy. Analizując stopień użyteczności dla poszczególnych grup projektu, czyli wg instrumentów wsparcia, dostrzega się, iż największe i prawie natychmiastowe korzyści wyciągnęli uczestnicy korzystający ze środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a następnie osoby uzyskujące zatrudnienie po odbytych stażach i kursach przygotowania zawodowego.

9. Ponad 92% uczestników stwierdziło brak słabych punktów w projekcie, a 89,9% uznaje, że pomoc uzyskana w wyniku projektu przyczyniła się do zmian w ich życiu zawodowym, prawie 17% w odpowiedzi na inne pytanie (pyt.17) stwierdza brak takich zmian. Nie oznacza to dezawuowania efektów udziału w projekcie, a raczej jest pewnym wyrazem niespełnionych natychmiast oczekiwań. Osoby te nadal znajdują się „na rozdrożu”, prawdopodobnie większość z nich wywodzi się z populacji długotrwale bezrobotnych i także nie podjęły wystarczających starań dla zmiany swego statusu. W wyniku udziału w projekcie systemowym uzyskały jednak nowe doświadczenia i wiedzę. Wydaje się, że z uczestnikami projektu, którzy nadal znajdują się w ewidencji bezrobotnych warto przeprowadzić rozmowy i rozpoznać faktyczną sytuację. Może to być przydatne w programowaniu następnych działań w projekcie systemowym „Z Nami łatwiej”. W ewidencji bezrobotnych, w momencie przeprowadzania badania CATI, nadal znajdowało się 26,2% ankietowanych uczestników projektu.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

TABELA WDRAŻANIA REKOMENDACJI

Część A - rekomendacje operacyjne

Lp	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Stan wdrożenia*	Termin realizacji
1.	Zakres instrumentów rynku pracy wykorzystanych przez PUP w Bartoszycach oraz dostosowana do niego tematyka szkoleń były zgodne z potrzebami lokalnego rynku pracy i uwzględniały jego specyfikę. W przypadku omawianego projektu analiza rynku opierała się na danych z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, statystykach bezrobocia, ocenach doradców i pośredników pracy oraz na zgłoszeniach pracodawców.	Dostosowanie instrumentów oraz zakresu tematycznego szkoleń, powinno odbywać się w partnerstwie z instytucjami /organizacjami mającymi wpływ na programowanie kierunków rozwoju i sytuację społeczno-gospodarczą.	PUP w Bartoszycach przy współdziałaniu samorządu powiatu i samorządów gmin.	Wypracowanie wspólnych koncepcji podejścia do aktywizacji rynku pracy, uwzględniających strategię i programy rozwoju powiatu na bazie zaktualizowanej oceny podaży zasobów pracy i popytu na pracę. Punktem wyjścia jest sporządzenie szczegółowego bilansu ilościowego i jakościowego podaży pracy i popytu na pracę w perspektywie kilku najbliższych lat.		II-III kwartał 2011, 2012.
2.	Analiza wskaźników rezultatu wykazała, iż największą skuteczność	1. Promowanie postaw przedsiębiorczych oraz dobrych praktyk, a także pozytywnych	1. PUP przy współpracy z organizacjami gospodarczymi i przedsiębiorcami.	1. Promocja praktyk i postaw przedsiębiorczych poprzez spotkania środowiskowe. 2. Organizowanie		I-IV kwartał 2011, 2012 i 2013

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	osiągnięto w ramach udzielonych z EFS środków na organizowanie staży i szkoleń oraz podjęcie działalności gospodarczej. Zatrudnienie po odbyciu szkoleń, staży oraz kursów przygotowania zawodowego i subsydiowanego uzyskało w latach 2008-2009 ponad 35% osób, które zakończyły udział w projekcie. Środki na uruchomienie własnej działalności otrzymało 209 osób, tj. 17,2% uczestników projektu.	doświadczeń z tym związanych. 2. Motywowanie bezrobotnych do zakładania własnych firm oraz tworzenia przez nich zespolonych inicjatyw gospodarczych.	2. PUP przy współpracy z samorządami, przedsiębiorstwami i organizacjami działającymi w sferze biznesu i promującymi przedsiębiorczość.	spotkań bezrobotnych z psychologami i socjologami biznesu. 3. Wspieranie spółdzielczości pracy w tym spółdzielczości socjalnej.		
3.	Konieczne jest: 1. Szersze zaangażowanie w działania na rzecz aktywizacji rynku pracy wszystkich agend samorządowych szczebla powiatowego i gminnych. 2. Nawiązanie ścisłej współpracy z instytucjami publicznymi i organizacjami	Umocnienie partnerstwa	PUP	1. Oferowanie merytorycznego i praktycznego wsparcia tym podmiotom. 2. Wspieranie i motywowanie do większej współpracy lokalnych przedsiębiorców poprzez: pomoc doradczą i finansową (zatrudnienie subsydiowane,		I-IV kwartał 2011, 2012 i 2013

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	pozarządowymi oraz z przedsiębiorcami, w celu skutecznej realizacji projektu.			staże) w ramach działań statutowych.		
--	---	--	--	--------------------------------------	--	--

* Wypełnia IP2 lub IP

Część B – rekomendacje kluczowe

Lp	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Stan wdrożenia*	Termin realizacji
1.	Zakres instrumentów rynku pracy wykorzystanych przez PUP w Bartoszycach oraz dostosowana do niego tematyka szkoleń były zgodne z potrzebami lokalnego rynku pracy i uwzględniały jego specyfikę. W przypadku omawianego projektu analiza rynku opierała się na danych z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, statystykach bezrobocia, ocenach doradców i pośredników pracy oraz na	Dostosowanie instrumentów oraz zakresu tematycznego szkoleń powinno być poprzedzone badaniami rynku pracy. W szczególności konieczne jest opracowanie diagnozy i prognozy ilościowej i jakościowej podaży i popytu na pracę w perspektywie kilku najbliższych lat.	PUP w Bartoszycach przy współpracy jednostek samorządowych	1. Sporządzanie szczegółowego bilansu ilościowego i jakościowego podaży pracy i popytu na pracę w perspektywie kilku najbliższych lat 2. Prowadzenie w okresie poprzedzającym realizację projektu badań rynku pracy uwzględniających potrzeby przedsiębiorców.		Ad.1. I kw. 2011 Ad.2. Co najmniej 3 miesiące przed następnym rokiem finansowania projektu

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	zgłoszeniach pracodawców.					
2.	Beneficjent systemowy przygotował strategię rozwiązań pojawiających się problemów. Bieżący monitoring projektu pozwalał na skuteczne i szybkie reagowanie na pojawiające się problemy.	Dobra praktyka. Opracowanie strategii działania w sytuacjach kryzysowych jest konieczne dla skutecznego zarządzania projektem	Urząd pracy realizujący projekt systemowy, Instytucje pośredniczące	1. Instytucje pośredniczące powinny promować dobre praktyki w zakresie skutecznego zarządzania projektem wypracowywane przez poszczególne urzędy, poprzez upowszechnianie rozwiązań drogą elektroniczną bądź tradycyjną.		Praca ciągła

* Wypełnia IP2 lub IP

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

7. ANEKSY

Aneks nr 1. Zestawienie danych – tabelę wyników wywiadu telefonicznego ze wspomaganie komputerowym (CATI)

Metryczka

M 1. Proszę zaznaczyć płeć respondenta.	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
mężczyzna	171	44,4
kobieta	214	55,6
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

M 2. Ile lat Pan/i ukończył/a?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
15-24	162	42,1
25-34	121	31,4
35-44	56	14,5
45-54	37	9,6
55-65	9	2,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

M 3. Ilu mieszkańców liczy mniej więcej Pana/i miejscowość?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
do 19 999	260	67,5
20 000 – 59 999	120	31,2
40 000 – 59 999	-	-
60 000 – 79 999	-	-
80 000 – 99 999	-	-
powyżej 100 000	5	1,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

M 4. Jakie jest Pana/i wykształcenie?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
podstawowe	25	6,5
gimnazjalne	3	0,8
ponadgimnazjalne	1	0,3
zasadnicze zawodowe	42	10,9
średnie zawodowe	85	22,1
średnie ogólnokształcące	150	39,0
wyższe	79	20,5
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ankieta

P 1. Chciałbym zadać Panu/i kilka pytań, dotyczących projektu urzędu pracy, w którym Pan/i uczestniczył/a. Jak długo brał/a Pan/i udział w projekcie powiatowego urzędu pracy?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
1-2 tygodnie	44	11,4
3-4 tygodnie	75	19,5
2-3 miesiące	72	18,7
więcej niż 3 miesiące	177	46,0
nie wiem / nie pamiętam	17	4,4
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

P 2. W którym roku uczestniczył/a Pan/i w projekcie?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
2008	10	2,6
2009	369	95,8
2008 oraz 2009	6	1,6
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

P 3. Jaka jest Pana/i obecna sytuacja na rynku pracy?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
jestem zarejestrowany w urzędzie pracy jako bezrobotny	84	21,8
jestem zarejestrowany w urzędzie pracy jako poszukujący pracy	17	4,4
nie jestem zatrudniony ani zarejestrowany w urzędzie pracy	27	7,0
jestem zatrudniony	147	38,2
odbywam staż / przygotowanie zawodowe	9	2,3
prowadzę własną firmę	82	21,3
uczę się, studiuje	18	4,7
pracuję w gospodarstwie rolnym	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

P 4. Jak długo jest Pan obecnie zarejestrowany jako bezrobotny w powiatowym urzędzie pracy?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
do 6 miesięcy	22	26,2
od 7-12 miesięcy	13	15,5
od roku do 2 lat	22	26,2
ponad 2 lata	27	32,1
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	84	100,0

P 5. Czy decyzję o udziale w projekcie podjął /podjęła Pan/i osobiście czy wspólnie z inną osobą?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
osobiście	353	91,7
wspólnie z inną osobą	32	8,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

P 6. Kto Panu/i doradził udział w projekcie powiatowego urzędu pracy?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
pracownik urzędu pracy	18	56,3
pracownik pomocy społecznej	3	9,4
członek rodziny	4	12,5
znajomy /znajoma	7	21,9
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	32	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

P 7. Jakiego rodzaju pomoc otrzymał /a Pan/Pani w projekcie realizowanym przez urząd pracy?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
ukończyłem/am staż	156	40,6
ukończyłem/am przygotowanie zawodowe	4	1,0
ukończyłem/am szkolenie / kurs / warsztat	185	48,2
ukończyłem/am udział w pracach interwencyjnych	0	0
uzyskałem środki na podjęcie działalności gospodarczej	78	20,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	383	100,0

P 8. Jak Pan/i ocenia, czy pomoc ta przyczyniła się do zmian w Pana/i życiu zawodowym?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
tak	340	89,9
nie	37	9,8
trudno powiedzieć	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	378	100,0

P 9. W jakim stopniu uzyskana pomoc przyczyniła się do zmian w Pana/i życiu zawodowym? Proszę ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza odpowiedź: bardzo nieskuteczna, 5 – bardzo skuteczna, a 6 - nie dotyczy	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
ukończyłem/am staż	344	99,1
ukończyłem/am przygotowanie zawodowe	344	99,1
ukończyłem/am szkolenie / kurs / warsztat	347	100,0
ukończyłem/am udział w pracach interwencyjnych	344	99,1
uzyskałem środki na podjęcie działalności gospodarczej	347	100,0
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	347	100,0

do pyt. 9 ukończenie stażu	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	42	10,9
trudno powiedzieć	7	1,8
skuteczna	87	22,6
bardzo skuteczna	47	12,2
nie dotyczy	202	52,5
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

do pyt. 9 ukończenie przygotowania zawodowego	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	41	10,6
bardzo skuteczna	5	1,3
nie dotyczy	339	88,1
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 9 ukończenie szkolenia/kursu/warsztatu	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	38	9,9
nieskuteczna	1	0,3
trudno powiedzieć	7	1,8
skuteczna	73	19,0
bardzo skuteczna	82	21,3
nie dotyczy	184	47,8
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 9 ukończenie udziału w pracach interwencyjnych	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	41	10,6
bardzo skuteczna	1	0,3
nie dotyczy	343	89,1
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 9 uzyskanie środków na podjęcie działalności gospodarczej	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	38	9,9
skuteczna	19	4,9
bardzo skuteczna	58	15,1
nie dotyczy	270	70,1
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 9 inna - jaka?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	385	100,0
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

P 10. Czy w porównaniu z sytuacją sprzed udziału w projekcie Pana/i obecna sytuacja zawodowa ... ?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
pozostała bez zmian	59	17,0
raczej poprawiła się	200	57,6
raczej poprawiła się	88	25,4
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	347	100,0

P 11. Czy odczuwa Pan/i, że po zakończeniu udziału w projekcie urzędu pracy lepiej radzi sobie Pan/i w życiu zawodowym niż przed przystąpieniem do tego projektu?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
tak	340	88,5
nie	43	11,2
trudno powiedzieć	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	384	100,0

P 12. Czy pomoc zaoferowana w tym projekcie była dla Pana/i wystarczająca?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
tak	376	97,7
nie	9	2,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

P 13. Czego Pana/i zdaniem zabrakło w projekcie urzędu pracy?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	376	97,7
uczestnik oczekuje zagwarantowania mu pracy po odbytym szkoleniu	4	1,0
uczestnik uważa, że projekt nie pomoże mu w znalezieniu pracy	1	0,3
uczestnik uważa, że pracownicy są źle przygotowani do wykonywania swoich obowiązków	1	0,3
uczestnik uważa, że środki finansowe przeznaczone na projekt mogłyby być większe	1	0,3
uczestnik uważa, że przydałoby się więcej szkoleń dla bezrobotnych	2	0,5
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

P 14. Proszę powiedzieć, co było Pana/i zdaniem najmocniejszym punktem w tym projekcie?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
dobra współpraca z pracownikami urzędu pracy – co szczególnie podobało się Panu/i w tej współpracy?	269	69,9
ciekawy sposób realizacji projektu - co było najciekawsze w tym projekcie?	47	12,2
odpowiednia ilość zadań związanych z udziałem w projekcie – które zadania w projekcie były najłatwiejsze?	1	0,3
dobre miejsce realizacji projektu - dlaczego?	63	16,4
właściwy termin realizacji projektu - dlaczego?	1	0,3
Inne przyczyny – jakie?	5	1,3
projekt nie miał mocnych punktów	9	2,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 14. Dobra współpraca z pracownikami urzędu pracy - Co szczególnie podobało się Panu/i w tej współpracy?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	119	30,9
bardzo dobra współpraca z pracownikami urzędu pracy; przyjazna atmosfera	45	11,7
dobry kontakt z pracownikami	47	12,2
pracownicy byli dobrze poinformowani i profesjonalni w tym co robią	48	12,5
pracownicy byli bardzo pomocni	126	32,7
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 14. Ciekawy sposób realizacji projektu - Co było najciekawsze w tym projekcie?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	338	87,8
dobra organizacja stażu	2	0,5
dobre przygotowanie, profesjonalizm	30	7,8
ciekawe praktyczne zajęcia / szkolenia	15	3,9
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 14. Odpowiednia ilość zadań związanych z udziałem w projekcie - Które zadania w projekcie były najłatwiejsze?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	384	99,7
prowadzenie działalności gospodarczej	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

do pyt. 14. Dobre miejsce realizacji projektu - dlaczego?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	322	83,6
blisko miejsca zamieszkania	42	10,9
przestronna sala	1	0,3
odbywanie stażu w miejscu, które odpowiadało uczestnikowi projektu	20	5,2
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 14. właściwy termin realizacji projektu - dlaczego?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	384	99,7
termin realizacji projektu odpowiadał uczestnikowi ze względu na brak innego zajęcia	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

P 15. Proszę powiedzieć, co było Pana/i zdaniem najsłabszym punktem w tym projekcie?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
trudna współpraca z pracownikami urzędu pracy – na czym polegał problem?	10	2,6
mało ciekawy sposób realizacji projektu - co należałoby zmienić, aby zajęcia były ciekawsze?	9	2,3
niewłaściwe miejsce realizacji projektu - dlaczego?	2	0,5
niewłaściwy termin realizacji projektu, dlaczego?	1	0,3
inne przyczyny - jakie?	9	2,3
nie było słabych punktów	355	92,2
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 15. trudna współpraca z pracownikami urzędu pracy - Na czym polegał problem?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	375	97,4
brak pomocy ze strony pracowników urzędu pracy	4	1,0
pracownicy mało fachowi, niedoinformowani, niekompetentni	6	1,6
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

do pyt. 15. mało ciekawy sposób realizacji projektu - Co należałoby zmienić, aby zajęcia były ciekawsze?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	376	97,7
zajęcia powinny być przygotowane profesjonalnie (mało zadań, krótkie kursy, dużo teorii a nie praktyki)	5	1,3
pracownicy powinni być bardziej poinformowani, kompetentni, przygotowani do zajęć	3	0,8
zajęcia powinny być przygotowane tak, aby przyczyniły się do znalezienia pracy	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 15. niewłaściwe miejsce realizacji projektu - dlaczego?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	383	99,5
nie było sali do ćwiczeń	1	0,3
daleko od miejsca zamieszkania	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 15. niewłaściwy termin realizacji projektu - dlaczego?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	384	99,7
projekt rozwleczony w czasie	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt. 15. Inne przyczyny - jakie?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	376	97,7
brak zatrudnienia po odbyciu stażu	2	0,5
złe podejście prowadzącego do uczestników	1	0,3
nieprzemysłany sposób przyznawania środków	1	0,3
nieuczciwy pracodawca u którego uczestnik przebywał na stażu	1	0,3
prowadzący zajęcia powinni być bardziej kompetentni	1	0,3
zbyt krótki kurs	1	0,3
zbyt niski poziom kursu komputerowego	1	0,3
zbyt pobieżne szkolenia	1	0,3
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

P 16. Co dla Pana/i miało największe znaczenie w projekcie urzędu pracy?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
zdobycie środków finansowych na założenie firmy	75	19,5
uzyskanie wiedzy na temat sposobu poszukiwania pracy	5	81,3
wzrost własnych kwalifikacji i umiejętności	128	33,3
możliwość nawiązania kontaktów z pracodawcami	1	0,3
zwiększenie wiary we własne możliwości	103	26,8
możliwość nawiązania znajomości	12	3,1
możliwość uzyskania dyplomu lub certyfikatu	3	0,8
możliwość ukończenia kursu/szkolenia	40	10,4
inne - jakie?	17	4,4
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

do pyt.16. inny czynnik który miał dla respondenta największe znaczenie w projekcie urzędu pracy	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
brak odpowiedzi	368	95,6
zdobyte doświadczenie	17	4,4
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

P 17. Czy zgadza się Pan/i z następującymi stwierdzeniami?	Ilość odpowiedzi	Udział procentowy
dzięki udziałowi w projekcie znalazłem/am pracę	101	26,2
dzięki udziałowi w projekcie podwyższyłem/am kwalifikacje	142	36,9
dzięki udziałowi w projekcie otworzyłem/am firmę	84	21,8
dzięki udziałowi w projekcie nauczyłem/am się samodzielnie poszukiwać pracy	21	5,5
projekt nic nie zmienił w moim życiu	67	17,4
bardziej skuteczna od projektu urzędu pracy jest pomoc rodziny i znajomych	3	0,8
OGÓŁEM (liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie)	385	100,0

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Aneks nr 2. Kwestionariusz wywiadu telefonicznego ze wspomaganie komputerowym (CATI)

ANKIETER :

Dzień dobry!

Nazywam się [...] Jestem ankieterem firmy [...] Na zlecenie powiatowego urzędu pracy w [...] realizujemy badanie, którego celem jest poznanie Pana/i opinii na temat projektu, w którym brał /a Pan/i udział w 2009 r. Chciał(a)bym wspomnieć, że przystępując do tego projektu wyraził(a) Pan(i) zgodę na uczestnictwo w badaniu oraz na przekazanie swoich danych właśnie w celu realizacji tego wywiadu. Dzięki Pan/i szczerym odpowiedziom powiatowy urząd pracy będzie mógł przygotować w przyszłości lepsze wsparcie, skierowane do osób bezrobotnych. Czy zgodziłby/aby się Pan/i poświęcić mi ok. 10 minut i udzielić odpowiedzi na kilka pytań w tym zakresie? Zapewniam, że udzielone przez Pana/iq odpowiedzi pozostaną anonimowe.

Po uzyskaniu zgody respondenta:

„Jestem zobowiązany poinformować Pana/iq, że niniejsze badanie jest współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.”

P1. Chciałbym zadać Panu/i kilka pytań dotyczących projektu urzędu pracy, w którym Pan/i uczestniczył/a. Jak długo brał/a Pan/i udział w projekcie powiatowego urzędu pracy?

ANKIETER: Proszę odczytać kafeterię i zaznaczyć właściwą odpowiedź.

1-2 tygodnie

3-4 tygodnie

2-3 miesiące

więcej niż 3 miesiące

nie wiem / nie pamiętam

P2. W którym roku uczestniczył/a Pan/i w projekcie?

ANKIETER: Proszę odczytać kafeterię i zaznaczyć właściwą odpowiedź.

2008

2009

2008 oraz 2009

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

P3. Jaka jest Pana/i obecna sytuacja na rynku pracy?	
<i>ANKIETER: Proszę odczytać wskazane możliwości i zaznaczyć właściwą odpowiedź.</i>	
☐ jestem zarejestrowany w urzędzie pracy jako bezrobotny	<i>Proszę przejść do P4</i>
☐ jestem zarejestrowany w urzędzie pracy jako poszukujący pracy	<i>Proszę przejść do P5</i>
☐ nie jestem zatrudniony ani zarejestrowany w urzędzie pracy	<i>Proszę przejść do P5</i>
☐ jestem zatrudniony	<i>Proszę przejść do P5</i>
☐ odbywam staż / przygotowanie zawodowe	<i>Proszę przejść do P5</i>
☐ prowadzę własną firmę	<i>Proszę przejść do P5</i>
☐ uczę się, studiuję	<i>Proszę przejść do P5</i>
☐ pracuję w gospodarstwie rolnym	<i>Proszę przejść do P5</i>
P4. Jak długo jest Pan obecnie zarejestrowany jako bezrobotny w powiatowym urzędzie pracy?	
<i>ANKIETER: Proszę odczytać kafeterię i zaznaczyć właściwy przedział.</i>	
☐ do 6 miesięcy	
☐ od 7-12 miesięcy	
☐ od roku do 2 lat	
☐ ponad 2 lata	
P5. Czy zdecyżę o udziale w projekcie podjął /podjęła Pan/i osobiście czy wspólnie z inną osobą?	
<i>ANKIETER: Proszę odczytać możliwości i zaznaczyć właściwą odpowiedź. Jeżeli odpowiedź „wspólnie z inną osobą” proszę przejść do P6, jeżeli odpowiedź „osobiście” proszę przejść do P7.</i>	
☐ osobiście	☐ wspólnie z inną osobą
P6. Kto Panu/i doradził udział w projekcie powiatowego urzędu pracy?	
<i>ANKIETER: Proszę odczytać wskazane możliwości i zaznaczyć właściwą odpowiedź.</i>	
☐ pracownik urzędu pracy	
☐ pracownik pomocy społecznej	
☐ pracownik stowarzyszenia / fundacji	
☐ członek rodziny	
☐ znajomy / znajoma	
☐ inną osobą (kto?)	
P7. Jakiego rodzaju pomoc otrzymał /a Pan/Pani w projekcie realizowanym przez urząd pracy?	
<i>ANKIETER: Proszę odczytać kafeterię i zaznaczyć wszystkie wskazane przez respondenta odpowiedzi.</i>	

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

☐ ukończyłem/am staż						
☐ ukończyłem/am przygotowanie zawodowe						
☐ ukończyłem/am szkolenie / kurs / warsztat						
☐ ukończyłem/am udział w pracach interwencyjnych						
☐ uzyskałem środki na podjęcie działalności gospodarczej						
☐ inna (jaką?)						
P8. Jak Pan/i ocenia, czy pomoc ta przyczyniła się do zmian w Pana/i życiu zawodowym?						
<i>ANKIETER: Jeżeli odpowiedź „tak” proszę przejść do P9, jeżeli odpowiedź „nie” proszę przejść do P11.</i>						
☐ tak		☐ nie			☐ trudno powiedzieć	
P9. W jakim stopniu uzyskana pomoc ta przyczyniła się do zmian w Pana/i życiu zawodowym? Proszę ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza odpowiedź: bardzo nieskuteczna, a 5 – bardzo skuteczna.						
<i>ANKIETER: Proszę odczytać listę odpowiedzi zaznaczonych w P7 i poprosić respondenta o ocenę w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza odpowiedź: bardzo nieskuteczna, a 5 – bardzo skuteczna.</i>						
	1	2	3	4	5	nie dotyczy
☐ ukończyłem/am staż	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐ ukończyłem/am przygotowanie zawodowe	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐ ukończyłem/am szkolenie / kurs / warsztat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐ ukończyłem/am udział w pracach interwencyjnych	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐ uzyskałem środki na podjęcie działalności gospodarczej	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐ inna (jaką?)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

P10. Czy w porównaniu z sytuacją sprzed udziału w projekcie Pana/i obecna sytuacja zawodowa ... ?					
<i>ANKIETER: Proszę odczytać odpowiedzi i zaznaczyć jedną właściwą.</i>					
☐ zdecydowanie pogorszyła się	☐ raczej pogorszyła się	☐ pozostała bez zmian	☐ raczej poprawiła się	☐ zdecydowanie poprawiła się	☐ trudno powiedzieć
P11. Czy odczuwa Pan/i, że po zakończeniu udziału w projekcie urzędu pracy lepiej radzi sobie Pan/i w życiu zawodowym niż przed przystąpieniem do tego projektu?					
<i>ANKIETER: Proszę odczytać listę odpowiedzi i zaznaczyć odpowiedzi respondenta</i>					
☐ tak	☐ nie	☐ trudno powiedzieć			
P12. Czy pomoc zaoferowana w tym projekcie była dla Pana/i wystarczająca?					
<i>ANKIETER: Jeśli odpowiedź „tak” proszę przejść do P14, jeśli odpowiedź „nie” lub „trudno powiedzieć” proszę przejść do P13.</i>					
☐ tak	☐ nie	☐ trudno powiedzieć			
P13. Proszę krótko powiedzieć: czego Pana/i zdaniem zabrakło w projekcie urzędu pracy?					
<i>ANKIETER: Proszę wpisać odpowiedź respondenta.</i>					
P14. Proszę powiedzieć, co było Pana/i zdaniem najmocniejszym punktem w tym projekcie?					
<i>ANKIETER: Proszę odczytać listę odpowiedzi i zaznaczyć odpowiedzi respondenta. Przy każdej zaznaczonej odpowiedzi proszę zadać dodatkowe pytanie otwarte i wpisać odpowiedź.</i>					
☐ dobra współpraca z pracownikami urzędu pracy					
Co szczególnie podobało się Panu/i w tej współpracy?					
☐ ciekawy sposób realizacji projektu					
Co było najciekawsze w tym projekcie?					
☐ odpowiednia ilość zadań związanych z udziałem w projekcie					
Które zadania w projekcie były najłatwiejsze?					
☐ dobre miejsce realizacji projektu					
Dlaczego?					
☐ właściwy termin realizacji projektu					
Dlaczego?					
☐ inne przyczyny (jakie?)					

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

☐ projekt nie miał mocnych punktów
P15. Proszę powiedzieć, co było Pana/i zdaniem najsłabszym punktem w tym projekcie? <i>ANKIETER: Proszę odczytać listę odpowiedzi i zaznaczyć odpowiedzi respondenta. Przy każdej zaznaczonej odpowiedzi proszę zadać dodatkowe pytanie otwarte i wpisać odpowiedź.</i>
☐ trudna współpraca z pracownikami urzędu pracy
Na czym polegał problem?
☐ mało ciekawy sposób realizacji projektu
Co należałoby zmienić, aby zajęcia były ciekawsze?
☐ zbyt wiele zadań związanych z udziałem w projekcie
Jakie zadania były szczególnie trudne?
☐ niewłaściwe miejsce realizacji projektu
Dlaczego?
☐ niewłaściwy termin realizacji projektu
Dlaczego?
☐ inne przyczyny (jakie?)
☐ nie było słabych punktów
P16. Co dla Pana/i miało największe znaczenie w projekcie urzędu pracy? <i>ANKIETER: Proszę odczytywać po kolei i zaznaczyć jedną najważniejszą odpowiedź. W przypadku wątpliwości dopytać respondenta o to, co miało największe znaczenie.</i>
☐ zdobycie środków finansowych na założenie firmy
☐ uzyskanie wiedzy na temat sposobu poszukiwania pracy
☐ wzrost własnych kwalifikacji i umiejętności
☐ możliwość nawiązania kontaktów z pracodawcami
☐ zwiększenie wiary we własne możliwości
☐ możliwość nawiązania znajomości
☐ możliwość uzyskania dyplomu lub certyfikatu
☐ możliwość ukończenia kursu/szkolenia
☐ inne (jakie?)

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

P17. Czy zgadza się Pan/i z następującymi stwierdzeniami?

ANKIETER: Proszę odczytać po kolei każde ze stwierdzeń i zaznaczyć wszystkie odpowiedzi, z którymi respondent się zgadza.

- dzięki udziałowi w projekcie znalazłem/am pracę
- dzięki udziałowi w projekcie podwyższyłem/am kwalifikacje
- dzięki udziałowi w projekcie otworzyłem/am firmę
- dzięki udziałowi w projekcie nauczyłem/am się samodzielnie poszukiwać pracy
- projekt nic nie zmienił w moim życiu
- lepiej być osobą bezrobotną i pobierać zasiłek z urzędu pracy
- lepiej jest pracować dorywczo
- bardziej skuteczna od projektu urzędu pracy jest pomoc rodziny i znajomych

ANKIETER: PROSZE PRZEJŚĆ DO SEKCJI METRYCZKA.

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

METRYCZKA

M1. Proszę zaznaczyć płeć respondenta.
☐ mężczyzna
☐ kobieta
M2. Ile lat Pan/i ukończył/a ?
<i>ANKIETER: Proszę zadać pytanie i zaznaczyć właściwy przedział.</i>
☐ 15-24
☐ 25-34
☐ 35-44
☐ 45-54
☐ 55-65
M3. Ilu mieszkańców liczy mniej więcej Pana/i miejscowość?
<i>ANKIETER: Proszę zadać pytanie i zaznaczyć właściwy przedział.</i>
☐ ≤ 19 999
☐ 20 000 – 59 999
☐ 40 000 – 59 999
☐ 60 000 – 79 999
☐ 80 000 – 99 999
☐ ≥ 100 000
M4. Jakie jest Pana/i wykształcenie?
<i>ANKIETER: Proszę zadać pytanie i zaznaczyć właściwą odpowiedź.</i>
☐ niepełne podstawowe
☐ podstawowe
☐ gimnazjalne
☐ ponadgimnazjalne
☐ zasadnicze zawodowe
☐ średnie zawodowe
☐ średnie ogólnokształcące
☐ wyższe
<i>ANKIETER: Dziękuję serdecznie za poświęcony mi czas i udzielenie odpowiedzi na pytania tej ankiety!</i>

Ewaluacja projektu systemowego „Z Nami łatwiej”
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Aneks nr 3. Dyspozycje do pogłębionego wywiadu indywidualnego (IDI)

1. Jakie instrumenty rynku pracy zostały zastosowane w projekcie systemowym? Dlaczego zostały wybrane? Pod jakim kątem był dobierany zestaw instrumentów do projektu?
2. Które instrumenty wsparcia najlepiej przyczyniły się dotychczas, Pana/i zdaniem, do realizacji celów i rezultatów projektu systemowego? Dlaczego?
3. Jak Pan/i ocenia przepływ informacji pomiędzy PUP (beneficjentem systemowym Poddziałania 6.1.3 PO KL) a uczestnikami projektu? Czy jest on właściwy? Czy jest on wystarczający do skutecznej realizacji projektu?
4. Czy środki finansowe przeznaczone na realizację projektu były Pana/i zdaniem wystarczające? Jeśli miał(a)by Pan/i możliwość wykorzystania większych środków finansowych, to jakiego typu wsparcia chciał(a)by Pan/i jeszcze udzielać w ramach projektu?
5. Czy PUP dysponuje odpowiednimi zasobami (lokalowymi, kadrowymi, czasowymi, itd.) do realizacji projektu, współfinansowanego z EFS? Jeżeli nie, to czego najbardziej brakuje do sprawnej realizacji projektu?
6. Czy liczba pracowników zatrudnionych przy realizacji projektu była wg Pana/i wystarczająca? Jeżeli nie, to jakich pracowników (jakich stanowisk pracy) brakowało najbardziej?
7. Czy zadania/działania realizowane były w projekcie terminowo? Czy realizacja projektu odbywała się w wyznaczonym czasie? Jeśli nie to jakie były tego przyczyny?
8. Jakich problemy pojawiły się w trakcie realizacji projektu systemowego? Czego one dotyczyły? Co spowodowało, że one wystąpiły? Co było główną ich przyczyną?
9. Jakie działania podejmował PUP w celu rozwiązania pojawiających się w trakcie realizacji projektu problemów? Z kim się kontaktowano w sprawie ich rozwiązania? Jakie metody i sposoby wykorzystywano w celu rozwiązania tych problemów? Gdzie poszukiwano informacji na ten temat możliwych sposobów rozwiązania pojawiających się problemów? Czy uzyskano pomoc dotyczącą rozwiązania tych problemów? Czy uzyskana pomoc pozwoliła rozwiązać problemy w realizacji projektu (czy była wystarczająca)?
10. Czy projekt był realizowany w partnerstwie z innymi urzędami pracy? W jakim stopniu, Pana/i zdaniem współpraca z partnerami była dotychczas skuteczna? Jak ją Pan/i ocenia? Jak Pani ocenia jakość komunikacji pomiędzy liderem projektu a partnerami? Czy występują jakiegokolwiek problemy we współpracy partnerskiej? Jeżeli tak, to jakiego typu są to problemy?
11. Czy PUP współpracował przy realizacji projektu systemowego nieformalnie z innymi podmiotami? Jeśli tak, to z jakimi? Z kim współpraca ta układała się najlepiej? Jak Pan/i ocenia współpracę z konkretnymi instytucjami, w tym instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie PO KL, organizacjami pozarządowymi, partnerami społeczno-gospodarczymi, przedsiębiorcami? Jakiej pomocy ze strony innych instytucji oczekiwali PUP, a nie uzyskał? Jakiego rodzaju wsparcia oczekiwał(a)by Pan/i w największym stopniu w przyszłości?
12. Jakie są Pana/i zdaniem najważniejsze czynniki sukcesu przy realizacji projektu systemowego?